

Upravištv.: Ljubljana, Knafljeva
ulica 6. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddel.: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 3. — Tel. 3492, 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica št.
2. — Telefon št. 190.
Računi pri pošti, ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Naročnina četrta mesec Din 40.—
Za izposojnino Din 40.—

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor:
Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1.
Telefon št. 65.

Rokopis se ne vračajo. — Oglas
po tarifu.

Nove smeri v manjšinskem problemu

Globoko segajoče spremembe, ki so se v teku zadnjih let izvršile v notranjem ustroju raznih evropskih držav, so v živo zažele tudi eksistenco podlago narodnih manjšin ne le v prizadetih državah, marveč manjšin sploh.

Pred svetovno vojno manjšinsko vprašanje kot internacionalna zadeva ni obstajalo in zato tudi ni bilo nikake enotne pravne ureditve. Veljalo je načelo, da se v notranje zadeve države nima nikdo pravice vmešavati. Manjšine kot skupine ali edince so bile v meddržavnem življenju in diplomatskem občejanju neznane pojme.

Mirovne konvencije ob koncu svetovne vojne so prinesle tudi v tem pogledu novo pojmovanje. Na osnovi načela samoodločbe in ravnopravnosti narodov so se onim narodnostnim delom, ki niso našli streme v nacionalnih državah, priznale gotove načelne pravice. Veljala naj bi norma, da ima vsak narod, tudi če živi pod tujo oblastjo, pravico do narodne samobitnosti in do svobodnega kulturnega razvoja, obenem pa morajo biti njegovi člani deležni vseh osebnih državljanskih pravic in svobod. Pri padnost manjšini ne sme biti vzrok za omejitve, ki bi v praksi pomenile vpejavo različno vrednih državljanskih kategorij. Čuvanje teh, v mednarodnih pogodbah določenih zaščitnih pravic je bilo izročeno v kompetenco Društva narodov.

Kakor vse funkcije te organizacije, sloni tudi manjšinsko pravo na moralni avtoriteti, praktična izvedba manjšinske zaštite pa je prepuščena vladam posameznih držav, od katerih se je pričakovalo lojalno in pravično izpolnjevanje prevzetih pogodbenih obveznosti. Pri tem se je pa ravno v manjšinskem vprašanju, žal, statuirala izjema, da se je zakonita ureditev pravic manjšinskih narodov obvezno naložila samo nekaterim državam, dočim se je ostalim prepustilo, da postopajo po lastnem preudarku. Ta inkonsekvenca se je že v prvih početkih novega stanja izkazala za hud nedostatek, kajti pojavljale so se pritožbe, s katerimi se Društvo narodov ni moglo baviti, ker za svojo kompetenco ni imelo pravne podlage.

Vendar se sme reči, da se je mednarodna ureditev manjšinskega vprašanja v splošnem obnesla, če ne upoštevamo izvestnih tipičnih izjem. Praksa je pokazala, da so interesi posameznih manjšin kljub različnosti držav precej enaki, in tako je postala mogoča enotna manjšinska politika, ki je privedla tudi do skupne mednarodne organizacije manjšinskih edinic: do »kongresa manjšin«. Naravno je, da so imele manjšine vsaka v svoji nacionalni državi-matici moralno oporo, bile so pa tudi deležne njene diplomatske zaslombe.

Narodne manjšine so sprejele načelo lojalnega sožitja z večinskim narodom in pozitivnega sodelovanja v državi. Njihova politika je odklanjala irendentno, pa tudi revizionizem, ker si je bila svesta, da sprememba državnih mej nikdar ne more biti izvršena tako, da bi se vsi narodni deli in drobci mogli združiti v skupno državno tvorbo. Medsebojna solidarnost pa je tudi povzročila, da so manjšine tam, kjer so njihovi rojaki kot nacionalna večina tvorili državo, skušale uveljaviti svoj vpliv za dosego čim bolj dobrohotnega izvajanja zaštite drugih manjšin.

Manjšinsko pravo ima svoje temelje v prirodni pravu narodov in je torej ena izmed najvažnejših pridobitev, ki sta jih prinesla človeštvu francoska revolucija in prosveteljena doba XIX. stoletja. Toda današnja doba ni prijazna demokratični miselnosti in marsikje v Evropi je zavladal novi duh, ki ne priznava individualnih pravic in zato tudi pravice manjšin omejuje v taki meri, da se o kakih njihovi samoodločbi ne da več govoriti. Ni treba navajati podrobnosti, dovolj je, če obrnemo pozornost na uso do narodnih manjšin pod oblastjo fašizma, bodisi italijanskega, bodisi nemškega.

Prav posebno je politična preorientacija Nemčije za manjšinski problem dalekosežnega pomena, kajti nemških manjšin je v evropskih državah po številu največ in zato principi narodnosocialistične politike bistveno zadevajo do sedaj veljavne smeri manjšinskega udejstvovanja. Nemški narodni socializem se sam proglašja za vsenarodni pokret in se torej ne postavlja ob mejah svoje države. Njegovi vodilni predstavniki radi javno naglašajo, da smatrajo vse Nemce, naj živijo kjerkoli, za polnopravne člane velikega nemškega naroda, in proglašajo za svoj vrhovni končni cilj združitev vseh svojih drobcev v skupni veliki državi. Mej, ki jih je ustanovil Versailles, narodni socializem ne priznava, ker odklanja vso pogodbo kot krivico in nasilje. Narodni socializem je tedaj zapisal na svojo zastavo revizionizem in njegovo prevzetje po nemških manjšinah mora dosledno voditi v irendentistično smer. Posledice nemškega gibanja so

ODLOČILNA BORBA MED PRISTAŠI IN NASPROTNIKI DRUŠTVA NARODOV

Odgoditev plenarne seje razorožitvene konference do januarja Pogajanja se bodo sedaj nadaljevala za diplomatskimi kulisami Dva tabora: pristaši Društva narodov in diktature velesil

Pariz, 23. novembra. r. Z odgoditvijo plenarna razorožitvena konference se je skrila borba, ki se je doslej vodila na ženevskih tleh, za diplomatske kulise. Na zunaj manj vidno, a s temvečjo srčnostjo se pričinja s tem borba med dvema evropskima taboroma: na eni strani zagovorniki ženevske institucije, pristaši demokratične enakopravnosti vseh narodov in držav ter branitelji sedanjih državnih meja, ustvarjenih s mirovnimi pogodbami, na drugi strani rušitelji Društva narodov, pristaši revizije pogodb in diktature velikih držav nad malimi.

Prvi so se združili pod vodstvom Italije in njenih zaveznikov, drugi pod vodstvom Italije in Nemčije. Med tema dvema taboroma je jasno začrtana linija. Italija z Nemčijo ob strani hoče zrušiti Društvo narodov, to največjo oviro vseh imperialističnih stremeljenj. doseči revizijo mirovnih pogodb in zgraditi novo Evropo na temeljih četvernega pakta, ki naj omogoči po zgledu iz za predvojne dobe razdelitev interesnih sfer ter prepusti male narode in države neovirani eksploataciji velikih držav. Francija s svojimi zavezniki pa trdno vztraja pri nadaljevanju dela za učvrščenje miru potom mednarodnega sodelovanja in razorožitve, ki naj se doseže postopoma ob uvedbi mednarodne kontrole.

Diplomatska pogajanja, ki so se v glavnem še pričela in so zaenkrat osredotočena v Rimu, so zaradi tega dalekosežne važnosti za ves nadaljnji razvoj dogodkov v Evropi. V Ženevi je zaenkrat zmagovala francosko stališče, da se delo razorožitvene konference ne sme enostavno prekiniti, kakor je to zahtevala Italija, ker bi to pomenilo ne samo klavnen konec razorožitvene konference, marveč tudi tiho odrekavanje ideji Društva narodov. Od Anglije bo v glavnem odvisno, kakšen bo izid diplomatskih pogajanj. Zaenkrat se Anglija še ni jasno opredelila. Vabljivo po vizije diktature velesil, ki jih propagira Italija, a nič manjša tudi ni bojazen, da bi se mogel nesporezum s Francijo na drugi strani kruto masčevati. kajti tudi med Italijo in Anglijo računi niso docela čist, v ozadiju pa je vrhu tega še Nemčija, dočim ima Francija na svoji strani Rusijo. Lahko se reče, da je bila evropska situacija malokdaj tako napeta, kakor je sedaj. Vsa mednarodna politična javnost zaradi tega z največjo nestrpnostjo pričakuje rezultata diplomatskih pogajanj.

Francoska zmaga v Ženevi

Ženeva, 23. novembra. AA. Včerajšnja popoldanska seja predsedništva razorožitvene konference je bila zelo kratka. Predsedništvo je sprejelo predlog predsednika Hendersona, naj se splošna komisija na sestane 4. decembra, kakor je bilo prvotno dogovorjeno, marveč šele sredi januarja po sestanku sveta Društva narodov, da bi se doleteli mogla končati vsa pripravljala dela. Pač pa bosta kontrolna komisija in komisija o »efektivnih nadaljevali svoje delo.

Proti temu je bila zlasti italijanska delegacija. Italija hoče, da se to vprašanje reši samo med veljicami in da se rešitev nalo malim državam kratkoma diktira, toda Hendersonu je do tega, da se reši v sporazumu z vsemi prizadetimi državami. Njegovo stališče sta podpirala zlasti Paul Boncour in dr. Benáš. Henderson brani s tem obenem tudi mednarodni red, na katerem počiva Društvo narodov.

Voditelji delegacij zapuščajo Ženevo, toda tehnična dela razorožitvene konference se bodo nadaljevala.

se tudi že začele kazati marsikje v inozemstvu, kjer so Nemci naseljeni.

Ako bi nova smer, ki jo uvaja Nemčija, splošno zavladala, je samo ob sebi umevno, da bi se moral popolnoma spremeniti odnos manjšin napram državi in večinskemu narodu, ravno tako pa seveda stališče teh naprav manjšinam. Potrebna bi postala preureditev do zdaj veljavnih norm in ureditev vzajemnega razmerja na novi podlagi. Ze prehodni stadij, v katerem se manjšinski problem nahaja, je rodil komplikacije, katerih znake lahko vidno zasledujemo v težavah, ki se pojavljajo v mednarodni manjšinski organizaciji. Letošnji kongres narodnosti je kazal jasna znamenja notranje krize.

Naša država ima dovolj povoda, da pazno motri nove smeri manjšinskega problema. Ne samo zaradi tujih manjšin, ki živijo na našem ozemlju, nego pred vsem zaradi jugoslovenskih rojakov, ki so kompaktno naseljeni v inostranskih državah.

Pariz, 23. novembra. AA. Zunanji minister Paul Boncour, ki se je davi vrnil v Pariz, je poročevalcem listov izjavil:

V Ženevi smo našli izredno težak položaj. Nadaljevanje konference je bilo ogroženo celo v načelu. Toda po zaslugi razumevanja naših angleških prijateljev se je položaj popravi. Zdaj se bodo nadaljevali razgovori med zunanjimi ministri, da se odstranijo obstoječe težkoče. Sklepi od 14. oktobra so ostali nedotaknjeni. To je bilo vsa, česar smo se mogli nadejati sprito sedanjih razmer. Tako obstoji še zmerom temelj za obnovo v Ženevi.

Italijansko stališče: za diktaturo velesil

Rim, 23. novembra. AA. Agencija Stefani poroča: Predsedništvo razorožitvene konference je včeraj odgodilo sestanek splošnega odbora razorožitvene konference na januar ter pripravilo posameznim vladam, naj dotlej vodijo diplomatske razgovore o razorožitvenem vprašanju. Italijanski odgovorni krogi so ta sklep spre-

jeli z zadovoljstvom, ker vidijo v njem prirodni rezultat dosedanjega poteka dogodkov. Tako, ko je Nemčija napovedala odhod s konference, je italijanska vlada jasno obrazložila svoje mnenje o sedanjih fazi razgovorov, ki v današnjih okoliščinah ne morejo dovesti do cilja, to je, do nadaljevanja zasedanja v Ženevi. Še več, to zasedanje bi moglo položaj še poslabšati. Položaj je treba gledati brez predsodkov, drugače ne bo mogoče najti zadovoljive rešitve in ustvariti potrebne pogoje za ponovno splošno proučitev celotnega razorožitvenega problema. Italijanski odgovorni krogi so zmerom naglašali, da se da sporazum doseči le tedaj, če se začne neposredni razgovori med posameznimi državami. Takšne razgovore zdaj predlaga predsedništvo razorožitvene konference.

Toda opustiti je treba tudi trdovratno vztrajanje na metodah in postopkih, o katerih se je že zdavnaj vedelo, da ne ustrezajo današnjim potrebam. Italijanski odgovorni krogi tudi pri tej priliki naglašajo svojo vero v uspeh sodelovanja med velesilami. Sporazum, ki bi se tu dosegel, bi bilo treba postopno predložiti v odobri-

Tajno orožje Nemčije

Navodila za nemško propagando groze s tajnimi vojnimi sredstvi proti ČSR in Poljski — Odpor v francoski javnosti proti direktnim pogajanjem z Nemčijo

Pariz, 23. novembra d. Odkritja »Petit Parisien« niso napravila velike senzacije samo v poslanski zbornici, temveč tudi v diplomatskih krogih. Vznemirjenje v diplomatskih krogih je tem večje, ker se v objavljenem dokumentu govori, da razpolaga Nemčija z orožjem, o katerem v Versailleski pogodbi ni govora. Objavljeni dokument namreč pravi:

»V gotovem trenutku bo primerno, da zatre nemška vlada češkoslovaški in Poljski veselo do udeležbe v vojni proti Nemčiji. Tema dvema državam bo sporočeno, da moreta priti z uporabo gotovega orožja v zelo resen položaj in da bo vojna bržkone drugače potekla kakor pa je l. 1918.«

Ta odstavek v objavljenem tajnem dokumentu je zbudil veliko pozornost ne samo v diplomatskih krogih srednjeevropskih držav, temveč tudi v ostali javnosti. Zato se z nestrpnostjo pričakuje pomirljive izjave vojnega ministra Daladierja, ker se v nekem drugem odstavku dokumenta govori, da se Francozom kljub vsem njihovim naporom nikdar ne bo posrečilo spoznati nova tajna bojna sredstva, ki jih ustvarjajo v Nemčiji.

Pariz, 23. novembra d. Na snočnji seji zunanje političnega odbora poslanske zbornice so mnogo razpravljali o važnem vprašanju, ali naj Francija prične direktna pogajanja z Nemčijo. Desničarski govorniki so zahtevali, naj vlada zavzame odločno stališče v tem vprašanju. Odbor je pozval svojega predsednika Herriota, ki je včeraj prvič po prestani bolezn predsedoval seji, naj se informira pri Boncouru o vprašanju direktnih diplomatskih pogajanj z Nemčijo ter nato poroča o svojem razgovoru poslanskemu odboru.

Po zanesljivih informacijah je Herriot na seji odbora izrazil pomisleke glede umestnosti nemško-francoskih razgovorov ter je kritiziral bivšemu ministrskemu predsedniku in sedanjemu vojnemu ministru Daladierju pripisovane nagibe za direktna pogajanja med Parizom in Berlinom.

Pod vtisom odkritij »Petit Parisien« se je odpor proti francosko-nemškim pogajanjem močno ojačal. Listi poudarjajo predvsem nasprotje med Hitlerjevimi izjavami in tajnimi dokumenti Gobbelsove propagande. V Parizu in v provinci so se vršili množični shodi, na katerih so pojasnjevali širši javnosti težkoče za sporazum s Hitlerjem.

Vtis v Angliji

London, 23. novembra. AA. Hitlerjevski propagandni dokument, ki ga je objavil včerajšnji »Petit Parisien«, je živahno odjeknil v javnosti. Nihče ne dvomi nad velikim pomenom teh razkritij. Današnja »Morningpost« pravi, da je vstno proučila okoliščine dokumenta in je zato popolnoma prepričana o njegovi absolutni avtentičnosti. »Times« pa naglašja, da se navodila Hitlerjevskim diplomatskim agentom, kakor jih je objavil »Petit Parisien«, popolnoma strinjajo s cilji, ki jih zahtevajo nemška politika.

Nemško izmotavanje

Berlin, 23. novembra. AA. Glede na podatke, ki jih je objavil »Petit Parisien« o dozdajšnjih navodilih nemške osrednje uprave za propagando, pravi tukajšnja diplomatsko-politična korespondenca med drugim: Dozdevni dokument »Petit Parisien« ni ničesar drugega kakor nespretna kompilacija posameznih odstavkov iz že davno zastarelih in dotlej pozabo poplavljenih članov sedanjega kancelarja Adolfa Hitlerja o borbi narodne socialistične stranke. Iz pogostih izjav, ki jih je odtejal državni kancelar, se jasno vidi, da je popuščanje imperialističnega razpoloženja v Franciji nasproti Nemčiji odjeknilo tudi na nemški strani. Nemčija je že večkrat kategorično izjavila,

tev razorožitveni konferenci, pri čemur bi bilo treba kajpada upoštevati interese vseh prizadetih strank in dati vsem strankam priložnost, da jih povedo. Dosednja svojemu stališču, danes prav tako kakor poprej, je Italija pripravljena storiti vse, da se doseže sporazum, ki naj bi bil izraz politike sodelovanja med vsemi državami.

Nova ofenziva proti versailleski pogodbi

London, 23. novembra. g. Diplomatskim pogajanjem, ki se obetajo po odgoditvi razorožitvene konference pripisujejo v londonskih političnih krogih velik pomen. »Morningpost« izjavlja, da se pripravlja nova ofenziva proti Versailleski pogodbi. Po spremembi dosedanjega demokratičnega načela v Društvo narodov in s koncentracijo avtoritete v rokah velesil bi se po naziranju lista zelo povečali izgledi za mirno rešitev vseh problemov. »Daily Telegraph« ugotavlja pa v posebnem članku, da smatrajo angleški vladni krogi ženevsko situacijo, ki je nastala z včerajšnjim sklepom o odgoditvi konference, še razmeroma za dovolj povoljno. Pri tem se še niso odrekli svojim nadam v razorožitveni. Angleški državniki menijo, da bo po redni diplomatski poti prišlo do nadaljevanja razorožitvenih pogajanj. Če se bodo državniki velesil odločili za to pot, bo bržkone opuščena ideja nadaljnjih pogajanj v okviru ženevske konference. Za enkrat pa še ni znano, ali se bodo pogajanja nadaljevala s posredovanjem diplomatskih zastopstev posameznih držav ali pa na ta način, da se bodo državniki posameznih držav češče sestajali.

tem pogledu žalostne izkušnje, ki niso v skladu niti s programom pokojnega Wilsona, niti z nekaterimi sporazumoma sklenjenimi določili. Toda nemški narod ve, da se ni koli ne bo mogel v praksi in na celi črti uresničiti ideal združitve vseh pripadnikov iste narodnosti v eno državo.

Kar se tiče trditve, da Nemčija ne pristaja na nikakšno nadzorstvo nad oboroževanjem, je treba pripomniti, da je Nemčija že stokrat izjavila, da je pripravljena ukloniti se vsakemu nadzorstvu, če bodo nadzorstvo v isti meri sprejale tudi vse druge države.

Na koncu pravi diplomatsko-politična korespondenca, da je nemško poslaništvo v Parizu naprosilo francosko vlado, naj zaprosi uredništvo »Petit Parisien« za dokumente, ki jih je list preobdel v faksimilu, da jih bo moglo proučiti.

Kritičen položaj Sarrautove vlade

Francoski tisk napoveduje skorajšnji padec Sarrautove vlade — Zahteva po odpovedi pakta štirih velesil

Pariz, 23. novembra. g. Zbornica je danes nadaljevala razpravo o vladnih finančnih načrtih. Socialistični poslanec Vincent Auriol je vložil protipredlog. Vladni načrti po njegovem mnenju ne bodo zadostili za izravnane primanjkljaja, ker bo posledica le novo zmanjšanje kupne moči prebivalstva. Zato je mnenja, da je treba uvesti 5 ali 6 velikih davščin, vse druge pa naj se ukinejo. Socialistični osnutek bi po njegovem prinesel 7 milijard prihranka, s čemer bi bil pokrit primanjkljaj.

Poročevalec Jacquier je priznal, da ima ta protipredlog nekaj zanimivih idej, da pa ga je treba odkloniti, ker se mu pozna, da gre za »improvizacijo v naglic«.

Končno je bil socialistični predlog s 410 glasovi proti 138 odklonjen.

Kakor zatrjujejo, bo vlada glede določb vladnega osnutka o upravnih reformi postavila vprašanje zaupnice.

Današnji jutranji tisk je soglasno mnenja, da je Sarrautova vlada izgubljena. Odpri-je samo še vprašanje, ali bo padla v nočni seji danes na jutri ali pa šele v teku debate. Računajo, da bo v zbornici 300 glasov večine proti vladi. O Sarrautovem nasledniku krožijo že razne verzije. V levičarskih krogih govorijo o Georgesu Bonnetu in Chautempsu, ker Herriot pred sredo decembra ne namerava zopet vstopiti v vlado. Veliko ministrstvo se pričakuje v začetku novega leta, je izjavil eden izmed politikov, ki je v dobrih stikih s Herriotom.

Herriotov list »Ere Nouvelle« napoveduje, da bo prva naloga sedanje ali bodoče vlade odpovedi pogodbe štirih. Če se ta pogodba ne odpravi, bo Francija po razdeljanju Društva narodov in razorožitvene konference ter po oslavitvi svojih zvez, padla med države druge vrste. List nadaljuje, da je zadnji čas, da država, ki je bila prevarana v svojem zaupanju z vso odločnostjo odpove pogodbi štirih.

Kakor zatrjujejo, je Herriot v razgovorih s poslanci izrazil enako mnenje ter se priključil naziranju Tardieua, ki je bil od vsega početka proti pogodbi štirih. Posledice razkritij »Petit Parisien« se opazijo vedno bolj. Herriot je danes naprosil zunanega ministra Boncourja, ki se je vrnil iz Ženeve, naj poda v zborničnem odboru za zunanje zadeve pojasnila o teh nemških listinah.

Enoten nastop španskih republikancev

Za nedeljske ožje volitve so sklenili španski republikanci brez socialistov dogovor za enoten nastop

Madrid, 23. novembra. AA. Republikanske stranke so se zedinile, da podjejo v nedeljske ožje volitve sklopo, vendar brez socialistov. V zvezi so združene stranke od katalonske leveice in radikalov do nekaterih skupin zmerne desnice, ki so se vedno izrekale za republiko. Glavni odbor radikalne stranke je sklenil prepustiti krajevnim organizacijam svobodo za zveze z ostalimi republikanskimi strankami. Po mnenju levičarjev sedaj ni pričakovati, da bi desnica dosegla v ožjih volitvah tako velike uspehe kakor pri prvih volitvah. Sedjo, da bodo desničarske stranke dobile 20 do 40 mandatov. Bodoča vlada bi bila zopet republikanska, skrbela pa bo, da se obstoječa zakonodaja nekoliko omili.

Bivši minister in vodja katalonske pokrajinske stranke Cambó je izjavil novinarjem, da po njegovem končni izid volitev ne bo postavil vprašanja oblike španskega režima. Inozemstvo preveč zamenjuje pojma »desnice« in »monarhistov«, kar na noben način ni isto. V prihodnjem parlamentu bo le kakih 10% monarhistov.

Letalski nesreči v Italiji

Rim, 23. novembra. g. Potniško letalo z letališča Centocelle, ki ga je pilotiral letalski poročnik Santino, je pri vzhaj blizu Rima padlo na zemljo in se razbilo. Pilot se je ubil. Druga letalska katastrofa se je pripetila na letališču v Puiju, kjer je vodno letalo vojne mornarice zadelo ob ribiško ladjo. Letalo se je prevrnilo in potopilo. Pilota so v zadnjem trenutku rešili, mehanik pa je utonil.

Važni davčni zakoni pred Narodno skupščino

Na včerajšnji seji je predložil finančni minister celo vrsto zakonov — Izvajanje sanacijskih ukrepov vlade

Beograd, 23. novembra. p. Na današnji seji Narodne skupščine je vlada predložila celotno vrsto zakonov in uredb, ki so v zvezi z izvajanjem gospodarskega programa vlade za sanacijo gospodarskih prihodov. Seja se je pričela ob 10. dopoldne pod predsedstvom g. dr. Kumanudija. Po odobritvi zapisnika je predsednik najprej sporočil, da je finančni minister predložil v odobritev predlog državnega proračuna za leto 1934-35, obenem s finančnim zakonom. Nadalje je finančni minister predložil zakon o izpremembah in dopolnitvah trošarinskega zakona, zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih, davka na skupni poslovni promet in davka na samce, zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o takсах, zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o izplačilu vojne škode in uredb o 70dostotnem investicijskem posojilu, pravilnik o likvidaciji agrarnih odnosov v Bosni in Hercegovini ter uredb o organizaciji poštne, brzojavne in telefonske službe. Vsi ti zakonski predlogi so bili izročeni finančnemu odboru v nadaljnjo razpravo.

Ob viharnem odobravanju vse zbornice je nadalje predsednik dr. Kumanudi sporočil, da je ministrski predsednik predložil Narodni skupščini v odobritev najavljeno uredb o javnih delih in uredb o zaščiti kmetov, ki jih je izdal ministrski svet na osnovi čl. 6. zakona o zaščiti kmetov. Za obe uredbi bo izvoljen poseben odbor, da jih prouči in potem poroča plenumu. (Besedilo uredb in davčnih zakonov pričujemo na 4. strani.)

Sledilo je čitanje večjega števila interpelacij. Med drugimi je vložil narodni poslanec Rista Djokić interpelacijo na ministra za šume in rube o poslovanju uprave državnih železnic v Zenici. Narodna skupščina je odobrila nalogo interpelacije. Minister za trgovino g. dr. Ilija Šumenković je odgovoril na interpelacijo poslanca Lončarovića zaradi knjige bivšega načelnika Milana Savčica, o stanju našega gospodarstva. Interpelant je grajal tendencioznost knjige in kritiziral netočne navedbe po posameznih gospodarskih panogah. Minister g. dr. Šumenković je v svojem odgovoru naglasil, da ni ministrstvo z izdajo te knjige v nobeni zvezi ter obenem sporočil, da je bilo razpečevanje knjige zabranjeno, ker vsebuje navedbe, ki bi škodovala gospodarskemu ugledu naše države. Narodna skupščina je naposled prešla na dnevni red. Najprej je obravnavala

Klirinški sporazum s Švico

Po poročilu poslanca Stevana Cirića je finančni minister g. dr. Djordjević v krajšem eksponatu orisal pomen tega sporazuma in naglasil, da se je v praksi dobro obnesel. Zato apalira na Narodno skupščino, da ga odobri. V debati je narodni poslanec Milutin Stanolević kritiziral postopanje našega častnega konzula v Curihu. Narodna

skupščina je nato klirinški sporazum s Švico odobrila s sklamacijo. Druga točka dnevnega reda je bil

zakon o pobijanju spolnih bolezni

V imenu odbora, ki je zakonski načrt proučil, je poročal narodni poslanec dr. Djuro Ostojić, nakar je minister za socialno politiko in narodno zdravje g. Ivan Pucelj v daljšem eksponatu orisal pomen in namen zakona. V svojih z velikim pazljivostjo poslušanih izjavah je g. minister naglasil, da so vse države po svetovni vojni pričele energično boriti zoper spolne bolezni ter izpolnile svoje zakonodaje. Zlasti pa so vse države napele vse moči za pobijanje prostitucije, ki najbolj pospešuje širjenje spolnih bolezni. Zato je bilo nujno potrebno, da se tudi pri nas izdajo primerni ukrepi, kajti ne gre samo za zdravje posameznikov, marveč za zdravje celih generacij. Naša država je tudi že doslej upoštevala vse znanstvene metode pobijanja spolnih bolezni in predstavlja predloženi zakonski načrt prav za prav le kodifikacijo vseh dosedanjih ukrepov sanitetnih oblasti. V svojih nadaljnjih izjavah je g. minister podrobno analiziral posamezne odredbe zakonskega načrta in apeliral na Narodno skupščino, naj zakon, ki v največji meri služi povzdigu narodnega zdravlja, odobri.

V debati je narodni poslanec g. Vlado-ko-ović predvsem zahteval, naj v zakonu predpisana zdravniška spričevala za ženske in neveste izdajajo brezplačno uradni zdravniki, da ne bi izvajanje zakona predstavljalo nove obremenitve najsiših slojev. Seja je bila nato zaključena ter se bo razpravala o tem zakonskem načrtu nadaljevala jutri

Seja senata

Beograd, 23. novembra. p. Danes popoldne se je vršila seja senata pod predsedstvom podpredsednika g. dr. Ploja. Po odobritvi zapisnika je predsednik sporočil, da je Narodna skupščina dostavila senatu v nadaljnje postopanje zakon o obvezni telesni vzgoji naroda in klirinški sporazum s Švico.

Senat je nato prešel na dnevni red in pričel razpravo o zakonu o nastanitvi vojske in mornarice. Po govoru poročevalca senatorja Vulića je podal vojni minister general Stojanović krajši eksponat, nakar je senat soglasno odobril predloženi zakonski načrt. Senat je nato izvolil dva odbora, in sicer za proučitev zakona o obvezni telesni vzgoji in klirinškega sporazuma s Švico. V obeh odborih je izmed senatorjev dravske banovine g. dr. Valentin Rožić. Seja je bila nato zaključena. Prihodnja seja bo jutri popoldne. Na dnevnem redu je razprava o priznanju pokojnine novinarju in književniku Andreju Gabršku iz Ljubljane ter priznanje nacionalnih zaslug senatorju Gavrilu Ceroviću.

Prijateljska pogodba s Turčijo

Carigrad, 23. novembra. AA. Zunanji minister Tefvik Ruđić bej, ki je danes odpoval v Beograd, je izjavil poročevalcu anatomske agencije:

Peljem se v Beograd, da podpisemo pakt o prijateljstvu na podlagi besedila, o katerem smo se sporazumeli že v Zenevi. Za svojega bivanja v Beogradu, ki bo trajalo dva dni, bomo izmenjali svoje misli o vprašanjih, ki se tičejo Turčije in Jugoslavije.

Ekstradicijske konvencije z Grčijo in Avstrijo

Beograd, 23. novembra. AA. Vlada grške republike je pristala na predlog kraljevine Jugoslavije za sklenitev konvencije o ekstradiciji krivcev in sodni vzajemni pomoči med obema državama ter je naprosila jugoslovensko vlado, naj ji pošlje načrt pogodbe. Jugoslovenska vlada se je odzvala prošnji in naročila pristojni ministrom, da uredijo že pripravljeni material, ki bo služil za temelj bodoči pogodbi med Jugoslavijo in Grčijo o izročanju krivcev in o sodni pomoči.

Prav tako je bil dosežen sporazum med vladama naše kraljevine in avstrijske zvezne republike glede pogajanj za izdelavo načrta konvencije o izročanju krivcev. Z bodočo konvencijo o izročanju krivcev med Jugoslavijo in avstrijsko republiko, se bo olajšalo sklepanje sporazumov med obema državama o zasledovanju zločincev in njih ekstradiciji v zvezi s sklepi mednarodne komisije za kazensko policijo. Načrt konvencije je jugoslovenska vlada že poslala avstrijski vladi.

Rumunska delegacija v Beogradu
Beograd, 23. novembra. p. Danes popoldne je priselala semkaj rumunska delegacija, ki bo sodelovala na pripravah za gospodarsko konferenco Male antante. Delegaciji načeluje direktor zunanjega ministristva g. dr. Schmitt.

Iz davčne službe

Beograd, 23. novembra. AA. Upokojen je Ivan Banac, višji davčni kontrolor v 6. skupini na davčni upravi v Celju.

Carinski spor med Francijo in Anglijo

London, 23. novembra. AA. Današnji »Daily Herald« napoveduje možnost carinskega spora med Anglijo in Francijo. Odločitev bo padla že 1. decembra. Francija je uvedla dopolnilne carinske takse v višini 15 odstotkov ter naknadne pristaniške takse v višini 6 odstotkov, da se tako zavaruje pred uvozom iz Anglije, ker se je zaradi opustitve zlatega standarda angleškega funta angleško blago na francoskem trgu zelo pocenilo. S temi takсами je dosegla, da so zopet odpadle na ta način nastale valutne razlike med frankom in funtom. Angleški trgovinski minister Runciman je po trditvi »Daily Herald« poslal francoskemu poslaniku Corbina noto, v kateri zahteva v imenu angleške vlade takojšnjo ukinitve 15-odstotne dodatne takse na angleški uvoz v Francijo in odpravo 60dostotne takse za izkrcanje angleških proizvodov. Če bi Francija te zahteve odklonila, grozi Anglija z 20-odstotnim carinskim pribitkom na francoske proizvode. List se boji resnega gospodarskega spora med obema državama, ker francoska vlada ne bo mogla na takšne ultimative zahteve reagirati, kakor Anglija želi. Represalije bo angleška vlada, če ne pride do sporazuma, začela izvajati 7. decembra, z dnevom, ko poteče carinsko premirje.

Kakor vse kaže, pa bo spor v kratkem poravnat. Zunanje-politični odbor francoske poslanske zbornice je namreč snočil sklenilo, da predloži zbornici predlog o znižanju teh tak.

Katastrofa največjega ruskega letala

Moskva, 23. novembra. AA. O katastrofi največjega ruskega letala »K 7« poročajo naslednje podatke:

Letalo, ki so ga namenjavali uporabljeni za prevažanje manjših oddelkov vojaških čet, se je ponesrečilo na letališču v Harkovu že predvčerajšnjim, oblasti pa so danes prepovedale listom obširneje poročati o nesreči. V letalu je bilo 13 potnikov, ki so se vsi ubili. Bil si po večini gojenci ruske vojaške letalske šole. Letalo je bilo zgrajeno povsem iz kovine in imelo 6 motorjev. V njem je bilo prostora za 120 ljudi. Oblasti so šele pred tednom dni razglasile, da ga je uradna komisija preizkusila ter odobrila. V komisiji je bila imenovana, da preišče vzroke nesreče, so poleg zastopnikov državnega tožilstva tudi funkcionarji sovjetske tajne policije.

Italijanski primanjkljaj

Rim, 23. nov. AA. Finančni minister je na seji vlade sporočil, da so znašali dohodki do konca junija 17.966 milijonov lir, izdatki pa 21.904 milijonov. Primanjkljaj je znašal torej 3.938 milijonov lir. Pozneje so dohodki znatno narasli, tako da je ob sklepu proračunskega leta padel primanjkljaj na 3.549 milijonov lir.

Hud potres v Italiji

Rim, 23. novembra. g. V jutranjih urah so začutili v Abrucih nov močan potresni sunek. Središče potresa je bilo tudi to pot v gorskem masivu Majella, kjer je pred nekaj meseci močan potres povzročil veliko stvarno škodo in zahteval tudi mnoge človeške žrtve. V Aquili, Pieti, Avezzali, Pescari in drugih občinah je potres zbudil prebivalstvo iz spanja, ki se je v divji paniki razbežalo po cestah in trgih. V Castiglioni so čuli pred potresom strašno podzemeljsko bobnenje. Po nekaterih krajih se je zemlja tresla do 7 sekund dolgo. Po dosedanjih vesteh potres ni zahteval človeških žrtv, stvarna škoda na poslopih pa je bila zelo velika.

Opustitev zlatega standarda v Braziliji

Rio de Janeiro, 23. novembra. AA. Brazilija je opustila zlati milreli

Tomaž G. Masaryk, petnajst let predsednik

Pozabljena obletnica v češkoslovaškem tisku — V aprilu ali maju bodo nove predsedniške volitve — Edini kandidat je zopet Masaryk — Parlament ne more biti več razpuščen

H. Praga, 22. novembra. Češkoslovaški tisk je prejel neki zelo zanimivi jubilej iz zgodovine nastanka današnje čsl. republike, namreč, da je 14. 4. m. minilo petnajst let, odkar so bili na Češkoslovaškem tudi formalno odstavljani Habsburžani. Na ta dan se je namreč sestalo k prvemu zasedanju Narodno predstavništva, ki je odstavilo dotedanjo nemško vladarsko dinstijo in med odobravanjem ter radostnim razpoloženjem vsega naroda izvolilo za prvega predsednika republike Tomaža Masaryka. Do tedaj dob je bil profesor Masaryk le predsednik čsl. vlade, ki je poslovala v tujini. Vlada je imela samo tri člane in je v nji profesor Masaryk bil predsednik in finančni minister, bil val pa stalno v Washingtonu. Zunanje in notranje stvari pa je vodil dr. Beneš in imel svoj sedež v Parizu, vojni minister pa je bil kasnejši general Milan Rastislav Štefanič. Ta ni imel stalnega mesta, ker je moral biti neprestano na potovanju od ene čsl. vojaške jedinice do druge, ki so bile razkropljene po vseh frontah.

Tako sestavljeno vlado so vesele in druge članice Antante vzele na znanje, doma pa se je o njej razvedelo že iz silovitega zabavljanja in zmerjanja nemških in madžarskih časopisov. Narodni odbor sam je dobil poročilo o sestavi vlade po tajnih poteh od dr. Beneša v Parizu, kar je moral odbor zopet molče vzeti na znanje, ne da bi mogel javnost o tem obvestiti.

Od julija meseca 1. 1918. je v domovini stal na čelu naroda Narodni odbor, ki je tudi ob prevratu, — preprosto ljudstvo je dejalo, da je izbruhnila svoboda, — vzel vladne posle v svoje roke. Odbor se je v smislu svojih pravih razširil na 300 članov in se proglasil za Narodno predstavništvo. Kakor rečeno, je Narodno predstavništvo na svoji prvi seji 14. novembra odstavilo habsburško vladarsko hišo za vse večne čase, za vrhovnega predstavitelja in predsednika čsl. republike pa je bil izvoljen predsednik vlade prof. Masaryk. Oba znamenita sklepa je slavnostno proglasil sedanjí predsednik na novo sestavljeno vlado dr. Karel Kramář.

Petnajst let ima tedaj za seboj čsl. parlamentarizem in toliko let traja tudi nepretrgoma blagodejna vlada predsednika T. G. Masaryka. V tem kratkem času je bila ob neposrednem sodelovanju predsednika iz nič zgrajena država. Bilo je petnajst let trdega in težkega dela, skoroda se lahko reče: petnajst vojnih let, ko so se okoli države kipele sovražnosti pri vsakem koraku in ogražale njen obstoj. Skoz je nevarnost in grozeče čer je preplula država in za vse gre v pretežni meri zahvala vrlemu krmajru predsedniku Masaryku, ki je v tem težkem času svetu in svojemu narodu dokazal, da je res velik državnik.

Ni pa samo ta obletnica, ki jo je preželi čsl. tisk, marveč je s tem v zvezi še neko zelo važno dejstvo. Predsednik Masaryk je bil izvoljen 14. novembra 1918, ko država še ni imela ustave in ko Narodno predstavništvo še ni bilo redno izvoljeno, marveč imenovano po načelih revolucije in potrebah časa. Po prvih volitvah na temelju ustave iz februarja 1920, ki so se izšle maja istega leta, se je morala izvršiti druga redna volitev predsednika. Edini kandidat za to mesto je bil seveda Masaryk, ki je bil tudi izvoljen. Po ustavi je njegova funkcionalna doba določena na sedem let, zato se je druga redna volitev vršila 17. maja 1927. Po tem takim poteče ta predsedniški drugi redni mandat 17. maja 1934, ko bo potrebná nova volitev.

Ta datum je zelo važen, ker določa nastava, da »ima predsednik pravico razustiti narodno predstavništvo«, toda »ne sme se poslužiti te pravice zadnjih šest mesecev svojega mandata.« V danem primeru parlament ni bil razpuščen šest mesecev pred

potekom predsedniške funkcije dobe, t. j. pred 17. novembrom 1933. Zato tudi sedaj najmanj do 17. maja 1934 ne more biti razpuščen, kar pomeni, da pred junijem ne bo novih volitev.

Čez pol leta bo tedaj na Češkoslovaškem zopet volitev predsednika. O volitvi določa čsl. ustava naslednje: »Predsednika republike voli Narodno predstavništvo (poslanska zbornica in senat skupaj). Izvoljen je lahko vsak državlján čsl. republike, ki ima pasivno volilno pravico v poslansko zbornico in je dovršil 35 let. Za veljavno volitev je potrebna prisotnost nadpolovične večine celotnega števila članov obeh zbornic in tri petine oddanih glasov. Ako dvakratna volitev ni imela uspeha (t. j. ako noben kandidat ni dobil tri petine glasov), se vrši ožja volitev med kandidatom, ki sta dobila največ glasov. Izvoljen je oni, ki dobi največje število glasov; pri enakem številu glasov odloči žreb.«

Trajanje predsedniškega mandata se začne, ko novi predsednik položi po zakonu predpisano prisego. Volitev se vrši v zadnjih štirih tednih, volitev je potekla doba mandata. Prihodnja volitev bo tedaj med 17. aprilom in 17. majem 1934. Letos poleti so se vršila pogajanja med voditelji največjih strank, ki odločujejo pri predsedniških volitvah. Vodja republikancev Anton Švehla se je dogovarjal s predsednikom Masarykom, ki je zopet sprejel kandidaturu. Drugega kandidata ni. Zato ni nikakega dvoma, da bo pri volitvi zopet izvoljen za predsednika T. G. Masaryk, ki s svojo osebnostjo, modrostjo in vplivom pomeni za čsl. narod in za državo najdragocenejši kapital. Niti doma, niti v inozemstvu si nihče niti predstavljati ne more, da bi na Češkoslovaškem mogel kdo drugi zasedeti predsedniški stolec, dokler je še živ in zdrav ustvarjatelj države, Masaryk. Vsa čsl. javnost se zaveda, da bi republika izgubila v svetu na svojem ugledu, ako bi poslanci samo pomišljali na kako izpremembo v tem pogledu.

Iz železniške službe

Beograd, 23. nov. p. Imenovan so pri direktorji državnih železnic v Ljubljani: za višjega kontrolorja gradbenega oddelka Josip Teršar, doslej višji kontrolor signalne sekcije in Ljubljani, za višjega pristava signalne sekcije inž. Boris Karis, za kontrolorja v prometno-komercialnem oddelku Matej Campa, za kontrolorja v strojnem oddelku Milan Deisinger, doslej pri prometno-komercialnem oddelku, za kontrolorja na postaji Dravograd-Meža Franc Sedelj, doslej v Velenju, za kontrolorja na postaji Bled-Jezero Alojzij Cvar, doslej v Ljubljani gl. kol., za kontrolorja na postaji škofja Loka Adalbert Krulje, doslej v Trebnjem na Dolenjskem, za kontrolorja na postaji Ljutomer Alojzij Korošec, doslej v Zidanem mostu, za kontrolorja na postaji Tezno Josip Florjančič, doslej pri Sv. Lovrenca na Pohorju, za kontrolorja na postaji Velenje Rudolf Jeretina, doslej v Mariboru kor. kol., za kontrolorja pri generalni direktorji v Beogradu in dodeljen računovodstvu železniške direktorije v Ljubljani Karlo Rudel, doslej v Subotici.

Vremenska napoved

Zagrebska vremenska napoved za danes: Pretežno oblačno, deloma tudi megleno, bržkone se bo vreme poslabšalo. — Situacija včerajšnjega dne: Barometriška depresija, ki je doslej prevladovala nad jugozapadno Evropo, se je pričela pomikati proti vzhodu, barometriški maksimum pa je pričel prodirati iznad južne Evrope proti severu. V naši državi je pritisk padel v splošnem za 1 do 5 mm, zlasti v severnih predelih države, najmanj v Primorju. Temperatura se narasla v vseh severnih krajih za 1 do 5, na jugu pa se padla za 1 do 3 stopinje.

Dunajska vremenska napoved na petek: Oblačno, padavine. V amu ali dveh dnevih najbrž snež.

Van der Lubbe protestira

Van der Lubbe zahteva obsodbo in protestira proti zavlačevanju sodne razprave

Lipsko, 23. novembra. AA. Razprava o požaru nemškega državnega zbora je bila v Berlinu v soboto zaključena ter se je danes nadaljevala zopet v Lipskem. Šest tednov so se razprave v Berlinu sukale okoli požara samega. Skušali so dognati »tehnične vzroke izbruha požara ter ugotoviti, v koliko so pri pripravi sodelovali oboženi trije Bolgari in Torgler. Razen nekaterih prič, ki jih bodo zaslišali še v Lipskem, je zdaj ta del procesa končan in sodišče bo prešlo k politični strani stvari, pri čemer bo državni tožilec bržkone skušal dokazati obstoj komunistične zarote v Nemčiji v zvezi s požigom poslopija državnega zbora.

Današnja razprava se je pričela ob 9.30. Prisotni so bili vsi oboženci. Van der Lubbe ima še vedno sklonjeno glavo, čeprav posega v razpravo in pozorno sledi njenemu poteku.

Že takoj po zaslišanju prve priče, neke-

ga nameščenca državnega zbora, ki je izjavil, da ni videl Torglerja oditi iz državnega zbora, je van der Lubbe vstal in izjavil v holandsčini: »Sodišče zaseda najprej v Lipskem, potem v Berlinu in nato zopet v Lipskem. Zažgal sem rajstag in bi hotel vedeti, ali bom kmalu obojen. Sedaj se že osem mesecev vrste razprave. S tem postopkom se ne strinjam.«

Ko je predsednik omenil, da sodišče ne more verjeti, da van der Lubbe ne bi imel skrivceve, je van der Lubbe odvrnil: »Pa vendar je znana stvar, da sem bil sam. Hočem, da se vendar že kaj zgodi. Obožite me na smrt ali pa na 20 let ječe, če hočete, samo tako ne more več dalje iti. Ne maram več tam-tam, ki ga počenčate s tem požarom. Zažgal sem rajstag in hočem biti sojen. Protestirati pa moram proti temu, da sem v okovih in da se vrši proces tudi proti drugim, ko sem vendar sam kriv.«

Rumunske volitve

Bukarešta, 23. novembra. AA. Snoči se je vršila važna seja ministrskega sveta. Vlada je sklenila preprečiti vse poizkuse volilnega nasilja. V najkrajšem času bo izdala ukrepe, ki naj omogočijo popolno volilno svobodo. Izdani bodo tudi gospodarski ukrepi. Moratorij se podaljša do 1. marca 1934. Vlada protuje tudi možnost uvedbe popolne trgovinske svobode.

Poljske dobave Rusiji

Varšava, 23. novembra. Č. Te dni se bodo pričela v Varšavi pogajanja med zastopniki poljske železarske industrije in rusko trgovinsko organizacijo glede dobav blaga iz poljskih hiarn za Rusijo v letu 1934. Uvodna pogajanja so že zaključena. Po izdelanih predlogih bi morala Rusija naročiti na Poljskem za 240 milijonov dinarjev železnih izdelkov, Poljska pa bi se morala obvezati, da bo v istem času prevzela od Rusije za 120 milijonov dinarjev raznega blaga, predvsem pa kožuhovalne, sadja, kovin in kemikalij.

Nacionalistična akcija nemškega Penkluba

Berlin, 23. novembra. AA. Nemški Penklub namerava ustanoviti svetovno zvezo nacionalističnih pisateljev. Naloga nove zveze naj bi bila, omogočiti duhovno sodelovanje med nacionalističnimi pisatelji raznih držav in s tem zblizanje narodov. O predlogu bodo sklepali na prihodnjem običnem zboru, dotlej pa bo odbor nemških pisateljev sestavil načrt pravil.

Sestanek Dollfussa in Gömbösa

Budimpešta, 23. nov. č. »Az Est« poroča, da priredi avstrijski zvezni kancelar v pričetku prihodnjega meseca velik lov na svojem posestvu pri Mürzzuschlagu, na katerega bo povabil vodilne madžarske in avstrijske politike. Ministrski predsednik Gömbös po zato odpoval prve dni prihodnjega meseca skupno z zunanjim ministrom Kanyio in notranjim ministrom Keresztész-Fischerjem na Dunaj in od tam v Mürzzuschlag, da se odzove povabilu avstrijskega kancelarja. Javnost v Avstriji in Madžarski pričakuje, da bodo pri tej priliki važni razgovori med politikami obeh držav.

Obletnica zavzetja Strasbourga

Pariz, 23. novembra. AA. V Strasbourgu so včeraj svečano proslavili obletnico prihoda francoske vojske po končan svetovni vojni. Vojski je tedaj poveljeval sedanji poveljnik Pariza general Gouraud, ki je včeraj pregledal strasbourško posadko, nakar so čete z godbo na čelu defilirale po mestnih ulicah.

Razpust zveze nemških krščanskih dijakov

Berlin, 23. novembra. AA. Vodja nemških vseučiliških dijakov dr. Stoeber je razpustil zvezo nemških krščanskih dijakov, češ, da ni v skladu s narodno socialističnimi načeli.

Mara Marinc roj. Valenčak

veletrgovka z lesom in veleposestnica

Umrla je danes ob 6. uri zvečer, previdena s svetotajstvi za umirajočo, po kratki in mučni bolezni. Zemeljski ostanki drage pokojnice bodo v nedeljo, dne 26. novembra ob 13. uri pred hišo žalosti v Celju, Zrinjskega ulica 4, slovesno blagoslovljeni in nato prepeljani v Dolenjo vas pri Sv. Pavlu pri Preboldu, od koder se bo vršil pogreb ob 15. popoldne na farno pokopališče.

Sv. maši zadoštnici se bosta darovali v ponedeljek, dne 27. novembra ob 7. zjutraj v farnih cerkvah v Celju in Sv. Pavlu.

Blago pokojnico priporočamo v molitev in prijazen spomin.

Celje-Sv. Pavel pri Preboldu-Podšreda, dne 23. novembra 1933.

Žalujoči rodbini Valenčak in Marinc ter ostalo sorodstvo.

Naši kraji in ljudje

Let okrog Evrope preko Jugoslavije

Letos je tekmovalje odpadlo zaradi krize — Prihodnje leto bo postaja vseh evropskih tekmovalcev tudi v Zagrebu

Največja evropska letalska prireditev je »let okrog Evrope«, ki pa je letos zaradi splošne krize izostal. Lani so to veliko letalsko tekmo organizirali Nemci. Med postajami lanskega leta je bil tudi Zagreb. Zmagovalca sta bila poljska letalca Zwirko in Wigura, ki pa sta pozneje našla smrt med letom preko češkoslovaškega ozemlja, ko je njuno letalo v gosti megli izgubilo smer. Baš sedaj se vršijo na Poljskem priprave za postavitev spomenika junakoma zraka, sestaja pa se tudi poljski odbor za prireditev leta okrog Evrope, kajti prihodnje mednarodno letalsko tekmo bodo organizirali Poljaki kot zmagovalci pri zadnjem letu.

Na sestanku odbora za organizacijo mednarodne letalske tekme je že določeno, da se bo let okrog Evrope vršil avgusta prihodnjega leta. Določeno je tudi že vse glede sporeda in ocenjevanja tekme. Med postajami bo tudi pri tej tekmi Zagreb in bodo tam spet pristali avioni večine evropskih držav, kar bo mnogo koristilo propagandi letalstva pri nas doma in tudi propagandi naše države v inozemstvu. Začetek in konec letalske tekme bo v Varšavi. Proga bo dolga 7000 km. za najmanjšo brzino tekmovalnih letal pa je

določenih 125 do 135 km na uro, dočim je določena inakimalna brzina s 300 km na uro. Za vsak kilometer brzine preko 210 km na uro se prizna tekmovalcem po ena točka. Ocenjevanje je na ta način poostreno, kajti pri dosedanjih letih okrog Evrope se je dosegla točka že pri brzini od 201 in pol km na uro.

Gotovo je, da bodo drugo leto tekmovali najboljši evropski letalci z najboljšimi aparati. Trasa leta bo vodila od Varšave na Krolewico, potem v Berlin, Munakovo, Pariz, Bordeaux, Madrid, Gibraltar, Casablanca, Tunis, Scilio, potem pa preko Apeninskega polotoka v Zagreb ter dalje na Dunaj, v Prago, Katowice, Lvov in Varšavo. Domneva se, da bo to pot tekmovala tudi slavna nemška letalka Ellis Beinhorn. Tudi za lansko tekmo sta se prijavili dve letalki, a je ena odstopila, druga pa se je že ob startu pokvaril aparat. To je bila slavna angleška letalka Winifred Spooner. Poljsko zrakoplovstvo bodo zastopali najboljši letalci, vrstniki pokojnega Zwirke, kapetani Bajon, Gedgord, Katerzinski, Sikorzanski, Olszewski in Tomaszewski. Med italijanskimi letalci pa bo tekmovala najbrž tudi Poljakinja Zofija Mikulska.

Reveži in bogatini v luči statistike

Med revščino in nevednostjo ima bolezen lahko delo — Statistični podatki rekrutnih komisij — Umrljivost dece

Sedaj, ko se približava zima in imajo socialni uradi velikih in tudi manjših občin velike skrbi, kako bi oskrbeli najnujnejšo pomoč revnim občanom, nam daje brošura zagrebškega zdravnikar dr. Skatarića, ki je zbran za dni pod naslovom »Bolezen in socialno-ekonomski položaji«, mnogo bolj jasno in težko socialnih vprašanj. Pisatelj je dal v svoji knjigi, kakor sam pravi, statistično analizo bolezni s socialno-higienega vidika. Poleg tega pa je tudi dobro razmotril odnose med socialnim položajem in širjenjem raznih bolezni. Iz ogromnega statističnega materiala, ki je zbran v tej knjigi, je točno razvidno, da pobirajo razne bolezni največ žrtev tam, kjer se je vgnedila revščina. Bolezni niso v toliki meri odvisne od moči svojih kalij in od zdravniške pomoči, kakor pa od življenjskih razmer bolnikov in ljudstva sploh. Naj sledi iz te zanimive knjige nekaj podatkov, ki osvetlujejo pogubno silo bolezni, ali, z drugimi besedami, ves — riško revščine.

Umrljivost je odvisna od premoženja in od izobrazbe. Za primer je navedel pisatelj staro dansko statistiko. Danska ima samo en odstotek analfabetov in letni povprečni dohodek je bil še pred vojno izračunan znesek 256 funtov na osebo. Splošna izobrazba je na Danskem na visoki stopnji in lahko se govori v tej deželi tudi o splošnem blagostanju. Zaradi tega umre na leto na Danskem samo 13 oseb od tisoč. Z Danskem je potem primerjal statistiko drugih dežel, kjer je umrljivost v toliki meri večja, v kolikor se znižuje splošno blagostanje in splošna izobrazba. Posebna statistika se bavi z žrtvami raznih epidemij ter dokazuje, da je

umrljivost trikrat in celo petkrat večja med revnimi in neizobraženimi, kakor pa med izobraženimi in kolikor toliko premožnimi sloji.

Zdravniški pregledi obrtniških vajencev in mladeničev, ki hodijo v srednje šole, so dali naslednje rezultate: Povprečno je pri nas 17 letnih vajencev težak 49 kg, visok pa 153 cm, dočim je srednji delec let težak 60 kg in visok 168 cm. Statistične ugotovitve rekrutnih komisij kažejo, da izhaja največji odstotek rekrutov iz premožnih kmečkih hiš. V mestih je odstotek nekoliko manjši, a se vidi tudi tu, da dajo premožnejše rodbe še enkrat toliko vojaških novincev kakor pa revni sloji. Leto 1924 je dalo v naši državi 66,93 odstotka sposobnih vojaških novincev. V industrijskih krajih je bil odstotek dosti manjši in je tako v ljubljanskem okrožju znašal 65,94, v celjskem 44,45, v travniškem 53,33, v sinjskem pa 48,68.

Posebno poglavje se bavi z umrljivostjo dece. Od 100 smrtnih primerov odpade v Jugoslaviji na dojenčke in otroke do 15 let v dunavski banovini 40,1, v savski na področju bivše Hrvatske in Slavonije 44,6, v moravski 46,2, v drinski 47,6, v vardarski pa 51,5 odstotkov, ker so tam najmanj razširjeni pojmi o negi otrok. Splošno pa je največja umrljivost pri nezakonski deci. Značilno so tudi navedbe, kako se smrtno žrtve jetike ravna po velikosti stanovanj. V primer naj sluzi statistika iz Zagreba: v stanovanjih z eno sobo in kuhinjo je umrlo 31, v stanovanjih z dvema sobama 14, v večjih stanovanjih pa samo 7 odstotkov jetičnih bolnikov. Po premoženjskem stanju pa jih je umrlo med siromani 45, med bogatimi komaj 6, dočim odpadejo ostali odstotki na prebivalstvo, ki živi v kolikor toliko urejenih premoženjskih razmerah. Splošna umrljivost zaradi tuberkuloze znaša v Zagrebu 13,5, med samim delavstvom, ki je zavarovano pri socialnih uradih pa 33,6 odstotkov.

Knjiga dr. Skatarića ima še mnogo drugih dragocenih podatkov o življenju ljudstva in o gospodarski krizi.

Bajžel Jakob na zadnji poti

Stražišče, 23. novembra
V soboto smo spremili k večnemu počitku nenadno umrlega g. Bajžlja Jakoba, trgovca in posetnika v Stražišču. Velikasten pogreb je pokazal, kako priljubljen in spoštovan je bil pokojnik. Izpred hiše žalosti se je razvil ogromen žalni sprevod. Na čelu je šla šolska mladina z zastavo. Mestna godba iz Kranja je igrala žalostinke in za njo so stopali Sokoli in Sokolice domačega in sosednjih društev s prapori. Za Sokoli so korakali številni gasilci iz domačih in sosednjih gasilskih čet. Sokolska deca je nosila krasne vence sorodnikov in prijateljev, društev in raznih korporacij. Za pokojnikovo krsto, ki so jo nosili gasilci ob častni straži Sokolov, so plakali pokojnikova družina in sorodniki. Nato so se razvrstili zastopniki oblasti, društev in številno občinstvo iz bližnje in daljne okolice.

Med mnogimi drugimi so se udeležili pogreba sreski načelnik, vladni svetnik g. dr. Ogrin, župan mesta Kranja g. Ciril Pirč, načelnik SKJ br. Miroslav Ambrožič, tajnik sokolske župe ljubljanske br. Fleger, prvi namestnik starešine sokolske župe kranjske br. Franc Dolenc, podstarosta Gasilske zveze g. Josip Turk, predsednik Udruženja trgovcev za kranjski srez g. spod Franjo Sirc, župani okoljskih občin in občinski odbor domače občine z županom g. Antonom Križnarjem.

Po opravljenih pogrebnih obredih so se v ganljivih besedah poslovili ob odprtem grobu od pokojnika v imenu domačega Sokola br. Rojina Vladimirja, za gasilstvo g. Josip Turk, za domačo občino pa župan g. Križnar Anton. V zlasti lepem govoru pa ga je pozdravil zadnjikrat za gorenske Sokole br. Jaka Špicar iz Radovljice. Sokolski pevski zbor, pomnožen z drugimi stražiskimi pevci in onimi iz Kranja, mu je zapel pred hišo žalosti »Vigred«, ob grobu pa »Blagor mae.

ZVOČNI KINO IDEAL

Marlen Dietrich

Visoka pesem

Umetnina nedosegljive vrednosti.

Predstave vsak dan ob 4., 7. in 9.1/4 ur.

Prodaja hiš in zemljišč

Ljubljana, 23. novembra
V zemljiški knjigi je bilo oktobra zaimovanih le 48 kupnih pogodb. V okolici je bilo prodanih 37 raznih zemljišč in posestev, zlasti pa parcel v Zgornji Šiški, št. Vidu in Stožicah, kar kaže, da se ljudje že pripravljajo na drugoletno živahnejšo gradbeno sezono. Mnogo manjših parcel pa je bilo prodanih v oddaljenejših vaseh, kar znači, da so marsikateri posestniki v stiskah in da skušajo z odprodajo zemljiških parcel zamašiti dolgove. Občina Dobrava je kupila elektrarno na Bukovcah za 514.469 Din. Vsega je bilo v okolici sklenjenih 37 kupnih pogodb za 1.227.951 Din. V mestu pa je bilo sklenjenih le 11 kupnih pogodb za 865.766 Din. Češka industrijska banka je kupila hišo št. 8 v Florjanski ulici za 560.000 Din. V Spodnji Šiški so se prodale parcele po 30 do 100 Din kv. m, na Poljanah je bilo prodano večje stavbnišče za 75.600 Din kv. m po 350 Din. V Trnovem pa so se parcele prodajale še po 15 do 60 Din kv. m.

Smrt vzornega profesorja

Maribor, 23. novembra.
Davi ob 5. je na svojem stanovanju v Tattenbachovi ulici po kratki in mučni bolezni v starosti 67 let zatisnil oči profesor mariborske realne gimnazije g. Luka Brolih. Vest o njegovi nenadni smrti je pretresla premožne, ki so ga poznali saj je bil pokojni profesor markantna osebnost v mariborskem javnem življenju. Visoko so ga cenili in spoštovali tudi njegovi dijaki, ki ga bodo prav tako težko pogrešali kakor globoko užalostena rodina. Vzornega profesorja bodo pokopali v soboto ob pol 15. na mestnem pokopališču. Bodi mu ohranjen časten spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

Konec krške tragedije

Krško, 23. novembra
Da je bila tragedija nesrečne Marije Uhernik-Timofeevne preko »Jutra« tako naglo pojasnjena, je zasluga komandirja krške orožniške stanice Feliksa Pokovca, ki je prvi dobil v roke prepis pokojničinega poslovnega pisma in storil nato vse potrebno, da se je zagonetka razpadlega trupla od kraja razčistila.

Pokojnico so v Zagrebu pogrešili lani 25. septembra ob 13. Že prej pa je Marija bivala v Krškem. Prišla je bila sredi septembra semkaj, da se okrepi in si umiri razbice živce. Stanovala je pri Proda, da preživlja hude notranje boje in da zanjo nima življenja nikake mikavnosti več. V ostalem je bila za svojo okolico tiha, vedno globoko zamišljena. Najrajši se je za-

„Zdaj pa poglejte samo tole jumper! Enkrat smatrat je bil opran, pa že nima nobene oblike več!“

„Tega ne more biti nič drugega krivo, kakor samo napačno pranje, spoštovana gospa!“

Nikdar nezavite!
pristen samo v vintje vseh zavijkih

LUX

Z LUX-om bi se ne bila nesreča nikoli zgodila! Rabite za pranje vseh volnenih reči LUX, ne pa takšne ali drugačne nezavite kosmiče! Potem ostane volna vedno mehka in prožna.

Za vse volnene reči

63.3-33

drževala v gozdu ali pa je dolgo posedevala na terasi in strmela v savske valove. Šest dni je tako ostala v Krškem, nato se je vrnila v Zagreb. Čez dva dni je spet prišla nazaj v Krško, a brez vsake prtljage. Rekla je, da se bo zvečer ob 21. vrnila v Zagreb, ker da ji je zdravnik za izpremembo priporočil še kakšen drug kraj. Pred odhodom je izročila Pozebovi hčerki pismo in denar za znamko. Pismo je bilo naslovljeno na Uhernika v Zagrebu, vendar je Marija naročila, naj ga dekile ne odda prej na pošto, kakor šele čez nekaj dni. Tako se je tudi zgodilo. Sama je šla naročila pred odhodom naj vso pisemsko pošto pošljejo v Zagreb in je dala naslov. Potem je odšla v noč... Ali si je življenje končala s strupom ali na drugačen način, ni pojasnjeno, je pa tudi veseno.

Včeraj sta prišli v Krško dve dami in vdovec, predmete so spoznali za last pokojnice. Na grobu so se razjokali.

Praznik 45. pešpolka

Maribor, 23. novembra
Se slovesneje kakor druga leta, je praznoval letos mariborski 45. pešpolk svojo slavo. Meljska vojašnica kralja Aleksandra je bila v zelenju in v zastavah, na prostranem dvorišču pa se je zbralo mnogo odličnega narodnega občinstva, med njim: mestni poveljnik general Hadžić, župan dr. Lipold, škof dr. Tomažič, stolni župnik msgr. dr. Umek, predsednik okrožnega sodišča dr. Žiher, višji državni pravdnik dr. Jančič, sreski načelnik dr. Senekovič, podnačelnik g. Ajlec, predstojnik mestne

policije dr. Hacin, komisar železniške policije Krajnovič, minister v p. dr. Kukovec, soprog generala Maistra, ravnatelj vseh mariborskih srednjih šol in drugih uradov ter številni zastopniki nacionalnih organizacij, med njimi tajnik sokolske župe Dojčnovič, predsednik pododbora UROIR Jakob Perhavec, predsednik podružnice SLD ravnatelj Bogdan Pogačnik, predsednik Glasbene Matice dr. Tominešek in drugi.

Cerkvene obrede za pravoslavne in rožanje kolača je opravil višji vojaški svečenik prota Trbojevič, za katolike vojni kurat Zavadlal, za mohamedance pa imam Ahmetašević iz Ljubljane. Pri obredih je pel pravoslavni cerkveni zbor pod vodstvom g. Kovačiča, pri katoliškem obredu je pa vojaška godba igrala Te Deum. Po cerkvenih obredih je goste, častnike in vojake nagovoril domačin generalštabni polkovnik in poveljnik 45. polka Glišić, ki je v vnešenih in jedratih besedah razložil pomen slave in poudarjal, da je ta dogodek tem bolj svečan, ker je polk slednjič odločil usodo Maribora in so se zbrali pod njegovo zastavo prvi slovenski častniki in fantje. Nato je domačin povedel goste na zakusko. Tam je imel škof dr. Tomašič lep patriotičen govor, govoril je pa še domačin polkovnik Glišić, ki je obenem izročil krasne šopke soprogi generala Maistra, soprogi generala Hadžića, gosposdu županu dr. Lipoldu pa za njegovo soprogo. Popoldne se je razvila imenitna vojaška veselica.

Pri boleznih ledvic, seči, mehurja in danke, omili naravna »Franz Josefova« grenčica tudi silne težkoče pri potrebi v zelo kratkem času. Spričevala iz bolnišnic potrjujejo, da je »Franz Josefova« voda, ker olajša potrebo brez bolečin, zelo priporočljiva za redno uporabo za staro in mlado. »Franz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Gallusovo nabrežje pred končno ureditvijo

Ljubljana, 23. novembra
Gradbeni odsek mestne občine je na svoji zadnji seji odobril načrte in proračun za končno ureditev Gallusovega nabrežja od trimostja do čevljarskega mostu. Kakor za vsa dela na bregovih Ljubljane je tudi za to reč napravil načrte prof. Plečnik. Vsa dela so proračunana na 125.500 Din in najbrž smemo upati, da bosta finančni odsek in občinski svet, ki bosta imela o tem še zadnjo besedo, že našla kritje za izvedbo tega nadvse potrebne zasnute.

Glavni praktični pomen tega načrta je, da se bo vse nabrežje od Marjinega pa do Jurčičevega trga odprlo tudi za vozi promet, tako da bo ves levi breg Ljubljane od Sv. Petra pa do Trnovskega nepretrgana prometna proga. Zdaj je cestišče na Gallusovem nabrežju dovolj široko za prevoz samo med Dvornim in Jurčičevim trgom, in ker je prav v tem kotu mesta precej tesnih, za vozove zaprtih ulic, so je tod razgibal živahen promet. V ostalem odseku je nabrežje razširjeno samo še pri Marjinem trgu, ob oglu tiskarne »Slovenije« in pa ob monumentalnem stopnišču pri Gerberju. V vsej ostali dolžini bo treba cestišče razširiti za kakšna dva metra.

S to praktično rešitvijo pa bo združena tudi velika umetniška pridobitev. Po istem vzoru, kakor je breg že urejen ob Trimostju, se bodo vrstile arkade s svojimi lok, pasajami in stopnišči od trimostja do čevljarskega mostu, tako da bo vse nabrežje z mostovi in z znamenitim stopniščem pri Gerberju vred ena sama strnjena umetniška in arhitektonska celota. Gallusovo nabrežje, ki je dolgo ležalo tam zaprto in pozabljeno, bo prišlo do svoje estetsko dovršene podobe, tako da tisti ponosni naziv, ki so mu ga iz navdušenja nad naglim umetniškim prerobenjem obreg Ljubljane vzdali nekateri ljudje — Nevski prospekt — ne bo ostal samo prazna šala.

SLAVNI KVARTET

ki je

V ZVOČNEM KINU DVOR

povzročil bombe smeha, nastopi danes ob 4., 7. in 9. uri zvečer.

Vsi večji kraji Jugoslavije morajo preizkusiti »letalski napad«

Samarjanke so na kraju nezgode zasilno obvezale po bombi poškodovanega in ga spremlile v bližnjo reševalno postajo.

Poizkusi za obrambo proti sovražnim plinskim napadom iz zraka, ki so se uspešno obnesli v vseh večjih mestih Jugoslavije, zlasti tudi v Ljubljani, so bodo na dajevali po drugih krajih Slovenije. Na deželi in v manjših krajih taka obramba ni tolikoška pomena, ker bi si sovražnik gotovo izbral le goste naseljena mesta, kjer bi imeli plinski in bombni napadi velik učinek.

Kako velikega pomena so tako potkusne obrambe, smo videli v soboto, ko so v Ljubljani uprizorili napad z bombami brez učinka. Videti je bilo, da bi mogla vrazna napadalna eskadra v kratkih minutah razdejati mesto, kakor je Ljubljana, če ne bi bili opremljeni z vsimi potrebnimi obrambnimi orožji. Pri »modernem« zračnem napadu, kjer bodo igrale najvažnejšo vlogo različne plinske in užgalne bombe, so največjega pomena obrambna sredstva proti temu dvema zlima. Kakor je proti posledicam užgalnih bomb najboljše sredstvo dobro opremljeno gasilstvo, je treba pri plinskih napadih dobro izvežbanih samarjanov, predvsem dobrih kemikov, ki morejo takoj ugotoviti vrsto plina, sicer bi bil vsak uspešen boj proti njegovim posledicam brezuspešen. Te, proti plinskim napadom posebno izvežbane čete pa morajo biti tudi dobro opremljene z oblekami, ki so za pline neprodušne, z enakimi rokavicami in čevlji pa s plinsko masko, po potrebi s kislikovo steklenico,

Proti plinskemu napadu opremljena četa nese na nosilnici s plinom zastrupljenega in omamljenega v varno zavetišče.

Bombe, ki so vsepovsod eksplodirale z oglušajočim pokom, so ves trg zavile v črne dimne, iz katerih so švigali ognjeni zablji.

ki so danes že tako izpolnjene, da je žnjimi mogoče hitro reševanje sredi najhujših plinov.

Vsekakor zahteva izvežbanje samarjanskih čet mnogo poštrevnosti a strani učiteljev kakor sodelavcev. Mnogo poguma in ljubezni do bližnjega je treba, kdor se odloči za to delo. V Ljubljani imamo že precej veliko obrambno četo deklet in fantov, ki so navdušeni za samarjansko delo. Vse leto po več dni tedensko so ob-

skovali tečaje, na katerih so predavali mestni zdravniki o somatologiji, prvi pomoči, higieni itd., inženjerji kemiki pa o sestavi in učinkih plinov (kakor so: fosgen, iperit, klor) in o uspešni obrambi proti njim. Požrtvovanosti samarjanske čete in njihovim voditeljem gre vsa hvala. — Priobčujemo še nekaj slik sobotnega plinskega napada, ki je mirni šentjokovski trg za dobro uro izpremenil v pozorišče plinske vojne.

Uredba o izvrševanju javnih del

Ustanovitev državnega in banovinskih fondov za javna dela — Povišana trošarina na bencin — Možnost zopetne uvedbe banovinske trošarine na vino in žganje

»Službene Novine« so včeraj objavile naslednjo uredbo ministrskega sveta:

Na podlagi člena 6. zakona o podaljšanju veljavnosti zakona o zaščiti kmetov in o razveljavitvi posameznih določb zakona o izvršbi in osiguranju od 19. decembra 1932 je izdal ministrski svet na predlog ministra za javna dela, ministra za finance in ministra za socialno politiko ter narodno zdravje naslednjo

uredbo o izvrševanju javnih del:

Čl. 1. V svrhu izboljšanja gospodarskih razmer v državi, pospeševanja narodnega gospodarstva, pobujanja brezposelnosti in omogočanja zasluga prebivalstvu v pasivnih krajih se odreja izvrševanje javnih del ter podvzemanje ukrepov za prehrano siromašnega prebivalstva.

Za izvrševanje del po tej uredbi se bo uporabljal v prvi vrsti siromašno prebivalstvo iz občine oziroma srezu, kjer se delo vrši.

Čl. 2. Med javna dela, ki se imajo izvrševati po tej uredbi, spadajo: javne ceste s pripadajočimi objekti, preskrba s pitno vodo, obramba pred poplavi, melioracija zemljišč, regulacija rek in potokov, asanacija vasi, ureditev hudournikov in pozozdovanje goličav. Izvršujejo pa se lahko tudi druga gradbena dela splošne koristi in take narave, da dajejo možnost zaposlitve večjega števila delavcev.

Banovinski in sreski odbori za javna dela

Čl. 3. Na sedežu vsakega sresa se ustanovi sreski odbor za javna dela. V odboru so sreski načelniki, ki je obenem predsednik odbora ter po en zastopnik vsake občine na področju sresa, ki ga določijo občinski odbori. Pomožni organi odbora so sreski strokovni referenti. V srezih, ki imajo cestne odroke, je v odboru za javna dela tudi načelnik tega odbora ali njegov namestnik.

Na sedežu vsake banovine se ustanovi banovinski odbor za javna dela. V odboru so ban, ki je obenem predsednik odbora, ter po en delegat vsakega sreskega odbora za javna dela, ki ga določijo odbori. Pomožni organi odbora so strokovni referenti banke uprave in predsedniki upravnih odnosno nadzornih odborov javne borze dela.

Čl. 4. Sreski odbor za javna dela ugotavlja potrebo javnih del na sreskih področjih in predlaga banovinskemu odboru razpored njihove izvršitve s približnim iznosom stroškov.

Banovinski odbor izdela na podlagi razporeda sreskih odborov program javnih del za vsa banovino ter predloži gradbenemu ministru razpored njihove izvršitve s približnim iznosom stroškov.

Ministrski svet določa na predlog gradbenega ministra v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje program javnih del za vsa državo.

Kako se dela izvršujejo

Čl. 5. Za vzdrževanje napravljenih objektov oziroma izvršenih del v pravnem stanju so obvezne zainteresirane banovine, odnosno občine, v kolikor ta obveznost po obstoječih predpisih ne spada v dolžnost države, vodnih ali zdravstvenih zadrž. To obveznost je treba določiti, preden se začne javna dela izvrševati.

Čl. 6. Javna dela se izvršujejo na podlagi pravilno odobrenih načrtov ali referatov, izvršitev del in nabav pa se more izvesti tudi brez licitacije potim direktno pogodbe, v mešani ali čisti reži.

Čl. 7. Odobrena javna dela izvršuje pristojna banska uprava.

Ban odredi s svojim odlokom način izvršitve vsakega posameznega odobrenega javnega dela ter odredi po potrebi upravitelja del in kreditov. Poraba kreditov se opravičuje vsak mesec s pravnimi plačilnimi dokumenti.

Čl. 8. Računi o porabi kredita, odobrenega za izvršitev javnih del, so podrejani pregledu krajevne kontrole pri pristojni finančni direkciji.

Čl. 9. Izvršeno delo se ima prevzeti po kolavdaciji komisiji, ki jo določi ban iz strokovnih organov podrejene mu banske uprave in enega predstavnika sreskega odbora za javna dela ter izločiti pristojni oblasti, samoupravni korporaciji, odnosno ustanovi v nadaljnje vzdrževanje.

Državni fond za javna dela — Trošarina na bencin, cement in apno

Čl. 10. Za izvršitev javnih del v smislu čl. 4 te uredbe se osnuje pri Državni hipotekarni banki državni fond za javna dela, v katerega se stekajo dohodki od povišane trošarine stopnje iz čl. 11 te uredbe (to je 0,50 Din od kg bencinske mešanice, odnosno 2 Din za kg čistega bencina), dohodki po čl. 12 te uredbe, dotacija po čl. 13 te uredbe, kakor tudi vse terjatve bivšega ministrstva za prehrano in obnovo ter ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje iz posojil za prehrano gladujočega prebivalstva ter za predujme za nujna javna dela.

Čl. 11. Enajsta opomba v točki 9. čl. 72 zakona o državnih trošarinah se izpremeni in se glasi: Pooblašča se finančni minister, da v sporazumu z ministrom za trgovino in ministrom za kmetijstvo predpiše mešanje špirta z bencinom za proizvodnjo pogonskih sredstev za motorje. Mešanje se ima vršiti tako, da se uporabi najmanj 20 odstotkov špirta, denaturiranega s sredstvi, ki jih predpiše finančni minister. Uporaba mešanice za pogon motorjev ni obvezna. Za tako proizvedena sredstva se bo plačevala državna trošarina po točki 13. b čl. 72 zakona o državnih trošarinah. Odvajanje špirta iz mešanice se smatra za tihotapstvo ter se kaznuje po čl. 34. zakona o državnih trošarinah. Način in razmerje mešanja bo predpisal finančni minister s pravilnikom.

Odstavki 1. in 2. točke 13. čl. 72 zakona o državnih trošarinah se izpremeni in se glasi: Na bencin in mešanico: a) na čist bencin od 100 kg 500 Din, b) na mešanico bencina in špirta od 100 kg 350 Din. (Dosedaj je znašala enotna državna trošarina na bencin 300 Din. Op. ur.)

Čl. 12. Na cement in hidravlično apno se bo plačevala državna trošarina 15 Din za 100 kg. Minister za trgovino in industrijo lahko z odobrenjem ministrskega sveta določi cene cementa po krajevnih prilikah in predpiše kazni za prekoračenje teh cen. Trošarina bodo pobirale finančne oblasti od producentov v državi, preden gre blago v promet, od uvoznikov pa pri uvozu na carnarnici. Ko stopi ta uredba v veljavo, se morajo popisati vse zaloge cementa in hidravličnega apna iznad 50 kg pri trgovcih na malo in debelo ter plačati po tem členu določena trošarina.

Čl. 13. Za javna dela bo finančni minister vsako leto nakazal fond za javna dela do 30 milijonov dinarjev na breme proračunskih prihrankov in doseženih viškov.

Banovinski fond — Trošarina na vino in žganje

Čl. 14. Banovine lahko po sklepu banovinskega sveta in z odobrenjem ministrskega sveta uvedejo banovinsko trošarino na vino in žganje. Dokler se ne ustanove banovinski sveti, lahko sklenejo to banski sveti. Ta trošarina se mora plačati, preden se da vino ali žganje v promet. Producent, v kolikor ni sam točilec pišče na malo ali veliko, ne plača trošarine, a točilec na drobno plačalo, če nabavi vino odnosno žganje neposredno od producenta, šele tedaj, ko ju dajo na pipo. Veletrgovci z vinom in žganjem plačajo trošarino ob priliki prodaje. Finančni minister bo po odobrenju ministrskega sveta izdal uredbo, ki bo predvidevala način kontrole in plačevanja trošarine, kakor tudi kazni za tihotapstvo in druge nepravilnosti. S to uredbo se bodo tudi maksimirale trošarinske stopnje.

Od sprejetih zneskov novo uvedene banovinske trošarine na vino in žganje se morajo v prvi vrsti oddati za redne proračunske izdatke banovine oni zneski, ki so bili predvideni od dohodkov dosedanje banovinske in državne trošarine za dotično banovino za l. 1933. Vse ostane na gre v banovinski fond za javna dela, ki se bo upravljal ban. V banovinah, kjer bo uvedena ta trošarina, se ukinje pavšalna trošarina v smislu točke 4. čl. 72 zakona o državnih trošarinah, v onih banovinah, kjer nova trošarina ne bo uvedena, na ostanejo v veljavi dosedanje banovinski predpisi.

Čl. 15. Program za izvedbo javnih del iz banovinskega fonda se določi skladno s

Končna ureditev kmečkih dolgov

Po novi uredbi, ki je že stopila v veljavo, bo treba kmečke dolgove odplačati najkasneje v 12 letih po posebni lestvici

Včerajšnje »Službene Novine« so objavile uredbo ministrskega sveta o zaščiti kmetov. Uredba o kateri je podal ministrski predsednik g. dr. Sršić že na seji poslanskega kluba JNS obširen ekspozé, določa v glavnem:

Čl. 1. Kmetje bodo plačevali svoje dolgove po predpisi te uredbe, ki predvideva način plačevanja kmečkih dolgov, napravljenih pred 20. aprilom l. 1932 in se nanaša samo na osebe, ki so bile za časa zadolžitve kmetje v smislu te uredbe.

Kdo je kmet

Čl. 2. Za kmeta v smislu te uredbe se smatra vsaka oseba, ki obdeluje zemljo sama ali s člani svoje rodbine in katere obdani dohodki izvirajo v pretežni večini od kmetijskega (vinogradništva, vrtarstva, sadjarstva, živinoreje itd.), ako ne presega posestvo 75 ha obdelane zemlje. Za kmeta v smislu te uredbe se smatrajo tudi osebe, ki zaradi bolezni ali pomanjkanja delovnih moči ali iz drugih razlogov obdelujejo zemljo z najetimi delavnimi silami, nedoletna deca, nadalje osebe, ki same ali s člani svoje rodbine obdelujejo zemljo, ako jim je to glavni poklic in vir dohodkov.

Odplačilo v 12 letih

Čl. 3. Kmetje bodo plačevali svoje dolgove upnikom v roku 12 let, počenši s 15. februarjem 1934 in sicer tako, da bodo plačali za vsakih 100 Din

leto	priv. upnikom	denar. zavodom
1.	6.—	6.—
2.	6.60	6.75
3.	7.28	7.65
4.	8.06	8.94
5.	8.84	10.67
6.	9.75	12.68
7.	10.72	14.72
8.	11.84	15.64
9.	13.06	16.85
10.	14.36	17.38
11.	15.94	17.85
12.	17.55	18.78

Ako se je dolžnik z upnikom pogodil za ugodnejše pogoje, plača odgovarjajoče obroke po teh ugodnejših pogojih. Če je dogovorjen daljši rok, kakor je tu določen, bo dolžnik vršil plačilo dolga v dogovorjenem roku, toda s tem, da v nobenem primeru ne sme biti obrestna mera večja kakor jo določa ta uredba.

Prvi obrok odplačila se mora plačati najdalje do 15. novembra 1934., ostali obroki pa najdalje do 15. novembra vsakega leta.

Kmečki dolžniki lahko svoje dolgove izplačajo tudi v krajšem roku, nego ga predvideva ta uredba in se jim v tem primeru za vsako skrajšano leto zniža preostanek dolga za 2 odstotka. Ako bi dolžnik za ostal plačevanjem obrovov tri leta, izgubi pravico do zaščite po tej uredbi in upnik lahko v takem primeru iztirja ves dolžni znesek.

Skrajšan rok za manjše dolgove

Čl. 4. Izjemno od določb čl. 3. morajo plačati kmetje, kolikor dolg znaša največ 1200 Din, ta dolg v 3 letih v treh enakih obrokih. Z dnem uveljavljanja te uredbe

predpis čl. 4. odst. 1. in 2. te uredbe. Banovinski fond za javna dela lahko po predhodnem odobrenju ministrskega sveta in z jamstvom države najamejo tudi posojila za izvajanje javnih del.

Čl. 16. Dohodki v smislu čl. 11. in 12. te uredbe se morajo z depozitnim dnevnikom izročiti državnemu fondu za javna dela.

Čl. 17. Za izvajanje javnih del potrebno kmetje, pesek, zemlja itd. se lahko dobavljajo na državnih zemljiščih in iz javnih rek, v kolikor jih država ne potrebuje za lastne potrebe.

Uprava fondov za javna dela

Čl. 18. Istočasno z določitvijo programa javnih del v smislu čl. 4. te uredbe bo ministrski svet na predlog gradbenega ministra za gradnje izvršil razdelitev dohodkov državnega fonda na vse banovine. Pri razdelitvi imovine državnega fonda lahko ministrski svet na predlog ministra socialne politike in narodnega zdravja določi največ do 10 odst. dohodkov državnega fonda za podporo siromašnih ljudi, nespособnih za delo. Določeni zneski na račun te podpore bodo izročeni banskim upravam, da jih razdeli ban po sklepu banovinskega odbora.

Čl. 19. Državni fond za javna dela bo upravljal minister za gradnje in se stekalo v ta fond tudi vse obresti od njegovega kapitala. Ostanki neporabljenih kreditov za posamezna odobrena javna dela se morajo prav tako vrniti državnemu fondu.

Člen 20. Za prevoz hrane v pasivne pokrajine bo odobril ministrski svet na predlog ministra socialne politike v sporazumu s prometnim ministrom znižano vožnjo na državnih železnicah in parobrodih. Voznice za prevoz hrane po znižani tarifi bodo delili bani po sklepu banovinskega odbora za javna dela. Delavci, ki bodo zaposleni pri javnih delih po tej uredbi, ne bodo zavarovani za slučaj bolezni ter se za nje ne bodo plačevali doprinosi za borze dela in Delavske zbornice. V svrhu njihovega zavarovanja za primer nesreče bo pristojni okrožni urad za zavarovanje delavcev določil pavšalno vsoto, ki se bo plačala sorazmerno s številom zaposlenih delavcev iz kredita, odobrenega za dotično javno delo. V primeru spora o višini pavšalne vsote odloči minister za socialno politiko.

Čl. 21. Člani banovinskih odborov za javna dela nimajo pravice na dnevnicke, marveč jim gre samo povračilo dejanskih potnih stroškov po odloku bana, izplačilo pa se bo vršilo na breme fonda za javna dela. Članom sreskih odborov ne gredo niti dnevnicke niti povračilo potnih stroškov.

Čl. 22. Minister za gradnje bo v sporazumu z ministrom socialne politike in po odobrenju ministrskega sveta predpisal pravilnik za izvajanje javnih del v smislu te uredbe, a finančni minister pravilnik za izvršitev odredb po čl. 11. in 12. te uredbe.

Čl. 23. Ta uredba stopi v veljavo z dnem objave v »Službenih Novinah«.

leg tega posledice kazenskega zakona in zakona o pravnih dejanjih izven stecaja.

Lombardiranje kmečkih terjatev

Čl. 14. Terjatve upnikov na osnovi kmečkih dolgov, na katere se nanaša ta uredba, imajo prednost pri reeskontu in lombardu vseh državnih in privilegiranih denarnih zavodih pod običajnimi pogoji do višine 50 odstotkov celokupnega iznosa. Ministrski svet bo skupno z omenjenimi ustanovami zagotovil potrebna sredstva v okviru njihovih skupnih kreditnih zmognosti, sedaj obstoječih in onih, ki bodo v teku časa še ustvarjene v skladu s ob.

stoječimi zakoni glede poslovanja teh ustanov.

Zaključne določbe

Čl. 15. Minister pravde se pooblašča, da v sporazumu s kmetijskim, finančnim in trgovskim ministrom predpiše pravilnik o izvršitvi te uredbe, razen tega pa je pooblaščen, da v sporazumu z zainteresiranimi ministrstvi izda avtentična tolmačenja določb te uredbe, zlasti o tem, koga je smatrati za kmeta v smislu te uredbe.

Čl. 16. Ta uredba stopi v veljavo z dnem objave v »Službenih Novinah«.

Spremembe v zakonu o neposrednih davkih

Od finančnega ministra zahtevane spremembe se nanašajo na vse vrste neposrednih davkov, z izjemo zemljarine

Finančni minister je predložil Narodni skupščini v odobrenje zakon o izpremembi in dopolnitvi zakona o neposrednih davkih, zakona o skupnem davku na poslovni promet, zakona o samskem davku ter zakona v davčnih oprostitvah oseb z 9 ali več otroki. Važnejši členi te zakonske novele se glasi:

Zgradarina

Čl. 2. Drugi odstavek točke 15. čl. 32. se izpremeni in se glasi: Prav tako se ne oproste poslopja, ki se nahajajo v krajih, v katerih je sedež sresa, sreske izpostave, sodišča ali davčne uprave in v krajih, ki so dosedaj obseženi ali bodo pozneje obseženi v uredbi izdani na osnovi čl. 1. gradbenega zakona kakor v vseh nad 5000 prebivalcev. (Z novo določbo čl. 32 se oprostitve od zgradarine za zgradbe, ki služijo izključno kmetovalcem in kmetijskim delavcem za prebivanje, omeji in sicer tako, da ne velja za zgradbe v krajih, kjer je sedež sresa, sodišča ali davčne uprave, za kraje, kjer velja gradbeni zakon I. del: 25 odst. V ostalih krajih (doslej v vseh): 30 odst.

Čl. 3. Točka 2. in 3. čl. 36. zakona o neposrednih davkih (ki navaja odstotke, ki se smejo odbiti od kosmate najemnine kot stroški za vzdrževanje, upravo in amortizacijo) se spremenijo in se glasi: V ostalih krajih, trgih, kopališčih in zdraviliščih, nadalje v krajih s sedežem sresa, sreske izpostave, sodišča ali davčne uprave in v krajih, za katere velja gradbeni zakon I. del: 25 odst. V ostalih krajih (doslej v vseh): 30 odst.

Čl. 4. Prvi odstavek, točka 3, čl. 37. zakona o neposrednih davkih (ki določa pavšalno zgradarino za kmetijske zgradbe, ki zgradarine niso oproščene) se izpremeni in se glasi: Za poslopja v krajih, ki so sedež sreskega načelstva, sreske izpostave, sodišča ali davčne uprave in v krajih, za katere velja gradbeni zakon I. del, ki nimajo nad 2000 prebivalcev, nadalje za poslopja izven kopališkega in letoviškega rajona ter v ostalih krajih z nad 5000 prebivalci, ki niso oproščeni davka po čl. 32. in se ne izdajajo v najem, a služijo izključno za stanovanje poljedelcev in malih obrtnikov, se odmeri hišni davek, osnovni in dopolnilni, po številu prostorov za stanovanje in bruto najemnine, ugotovljene v tej tabeli (tabela ostane nespremenjena).

Na koncu čl. 37. zakona o neposrednih davkih se doda nov odstavek, ki se glasi: Davčna osnova ne more biti v nobenem primeru nižja od one po točki 3. tega člena.

Pridobnina

Čl. 6. Zadnji odstavek čl. 52. zakona o neposrednih davkih, ki se tiče davčne osnove za pridobnino, se izpremeni in se glasi: Neodvisno od čistega dohodka plačajo ta davek pred začetkom izvrševanja polica obvezniki družbe skupine po točki 3. člena 42, kakor tudi potujoči agenti, trgovski potniki, omenjeni v skupni l/a čl. 42, nadalje obvezniki III. skupine čl. 42 zakona o neposrednih davkih. Prodajalci srečk državne loterije, agenti zavarovalnih družb in mali obrtniki v krajih, za katere velja odredbe točke 3. čl. 37. zakona o neposrednih davkih, plačujejo davek v stalnem iznosu po čl. 59 zakona o neposrednih davkih.

Čl. 7. Členu 53. zakona o neposrednih davkih se doda: Davčna osnova pridobnine za vsa industrijska podjetja in za trgovske obrate na veliko ter za ostala podjetja, ki so dolžna voditi trgovske knjige, se ugotovi po bilanci, za katero kontrola velja določbe, predpisane za obveznike družbenega davka po čl. 81. (Sedaj se ugotavlja davčna osnova v večini primerov po svobodni oceni davčnega odbora, zlasti v primerih, če zavezanec ni predložil bilance ali ni predložil verodostojnih računov).

Čl. 8. Členu 57. se doda nov odstavek, ki se glasi: Davčna osnova (za pridobnino) ne more biti v nobenem primeru manjša od:

- 2 do 3 kratnega zneska najemnine za stanovanje, če znaša najemnina 6000 do 12.000 Din letno;
- 3 do 4 kratnega zneska najemnine za stanovanje, če znaša najemnina 6000 do 12.000 Din letno;
- 3 do 6 kratnega zneska najemnine za stanovanje, če znaša najemnina 12.000 do 24.000 Din letno;
- 4 do 8 kratnega zneska najemnine za stanovanje, če znaša najemnina nad 24.000 dinarjev letno.

Tako ugotovljeno najemnino za stanovanje se doda po kraju in položaju obrata še 25 do 100 odst. najemnine za lokal obrata. Minimalna postavka na podlagi najemnine za stanovanje in lokal (skupaj) se poveča za 25 do 100 odst., ako vzdržuje davčni zavezanec avtomobil za osebno uporabo, za nadaljnjih 10 odst. za vsako guvernato ali zasebno učitelja, kakor tudi za vsakega člana hišne služničarje, ako jih ima več kakor enega.

Tako ugotovljeno najemnino za stanovanje se zniža za 10 odst. za vsakega mladotnega nepreklicnega otroka, vendar pa ta odbitek ne more znašati več kakor 40 odst. Potreba večjih prostorov zaradi vrste obrata (n. pr. trgovina z železnico) daje pravico na sorazmerno znižanje, nasprotno dejstvo pa na sorazmerno povišanje najemnine za lokal. Pod najemnino se razume odškodnina, ki je bila preteklo leto po oceni za odmero hišnega davka ugotovljena za dotično stanovanje ali lokal, odnosno vrednost stanovanja ali lokala (v

lastnem posloju obveznika) vseh družabnikov podjetja. Ako se vodi podjetje v poslopu, ki ni podvrženo hišnemu davku, se proračuna minimalna postavka s parifikacijo ali oceno vrednosti lokala. Minimalna postavka se izračuna po teh odredbah v onem primeru, ako je poslopie odnoseno stanovanje v posesti žene ali katerega drugega rodbinskega člana. Kdor dokaže, da plačuje služničar, stanovanje in drugo z obdavčenimi dohodki, se to upošteva pri izračunanju davčne osnove. (Ker bi bila po gornjih določbah minimalna davčna osnova v večini primerov večja od davčne osnove po bilanci ali po oceni davčnega odbora, bi se s tem pravice davčnega odbora znatno omejile.)

Čl. 8. Čl. 53. zakona o neposrednih davkih, ki določa davčne stopnje osnovnega davka pridobnine, se doda nov odstavek: Mali obrtniki po točki b) druge skupine, čl. 42 v krajih, za katere velja odredba točke 3. čl. 37. zakona o neposrednih davkih, plačajo na račun pridobnine 120 Din, a za vsakega pomočnika posebej po 60 Din na leto; obvezniki tretje skupine po čl. 42 pa letno 80 Din in za vsakega pomočnika po 40 Din, in sicer v krajih do 10.000 prebivalcev, 25 odst. davka več v mestih od 10.000 do 20.000, 50 odst. več v mestih 20.000 do 50.000 in 75 odst. v mestih nad 50.000 prebivalcev. Avtotskijski plačajo 50 odst. več od navedenega zneska. Ta davek se plača v obrokih, predvidenih v prvem odstavku čl. 148 zakona o neposrednih davkih (torej 1. jan., 1. aprila, 1. julija in 1. okt.). Kot osnova za določitev samoupravnih davšnin tem davčnim obveznikom bo služilo 80 odst. letnega davka.

(S to spremembo člena 59. davčnega zakona se uvede pavšaliranje pridobnine za obrtnike, ki ne delajo s stroji na pogon ali nimajo več kakor 4 kvalificirane pomočnike na 120 Din letno in za vsakega pomočnika še 60 Din letno; to pavšaliranje pa velja le za obrtnike v krajih, ki niso sedeži sresa, sodišča ali davčne uprave, ki nimajo več kakor 5000 prebivalcev in kjer ne velja gradbeni zakon I. del.)

Družbeni davek

Čl. 11. Čl. 81. zakona o neposrednih davkih (ki se tiče davčne osnove družbenega davka), se doda: Če nastane sum, da podjetja, ki so odvisna od podjetij v inozemstvu za obdavčenje glede na cene ali kako drugače ne napovedo stvarnih dohodkov, smejo davčne oblasti popraviti te napovedbe po zaključnih računih, tako da kupne ali prodajne cene zmanjšajo odnoseno povečajo; v primeru, da bi se tako ne mogla določiti davčna osnova, ki bi bila sorazmerna podjetjem z istimi sredstvi in z enakim delom, pa se smejo odmeriti davki na podlagi primerjanja z drugimi podjetji ali z drugimi obrazloženimi popravki v bilanci in v računu izgube in dobička. Enako se more določiti davčna osnova tudi za ona podjetja, pri katerih je večina delnic v rokah sorodnikov ali v rokah omejenega števila delničarjev.

Čl. 15. Točka 2. čl. 86. zakona o neposrednih davkih (ki se tiče dopolnilnega davka k družbenemu davku) se spremeni in se glasi: 2) Dopolnilni davek znaša: 2 odst. od prvih 10.000 Din davčne osnove; 4 % od nadaljnjih 10.000 Din, 6 % od nadaljnjih 10.000 Din, 8 % od nadaljnjih 10.000 Din, 10 % od nadaljnjih 10.000 Din, 12 % od nadaljnjih 10.000 Din, 14 % od nadaljnjih 10.000 Din, 10 % pa za ves znesek preko 70.000 Din davčne osnove. (Po sedanjih določbah zakona se dopolnilni davek odmerja po donosnosti; pri donosnosti 6 % vlozene glavnice znaša 2 odst. in se pri donosnosti preko 24 odst. vlozene glavnice povzpne na 12 odst.)

Osnovni davek ne sme biti nižji od 2/100 (promila) kosmatega prometa, pri zavarovalnih družbah ne nižje od 2 promila letnih kosmatih premij (razumevajoč pri tem tudi pozavarovalne premije) po odbitku stvarnih stroškov in provizij. V primeru začasnih odmerov po čl. 80. zakona se bo odmeril davek na 2 promila na vložen kapitali odnosno čisto imovino, če takega kapitala ni. Na dividende, ki jih izplačujejo delniške družbe in dohodke, ki jih delijo zadruge po zadržnih deležih, se plača 10 odstotkov davka. Ta davek pa morajo delniške družbe in zadruge zadržati in ga vročiti državnim blagajni najkasneje 15 dni po izplačilu.

Uslužbeni davek

Čl. 16. Zadnji odstavek čl. 95. zakona o neposrednih davkih se spremeni in glasi: Davek na dohodek hišne služničarje znaša 50 Din na osebo in leto. Kot dokazilo o plačilu tega davka služi davčna izkaznica, ki se mora nabaviti za vsako leto najkasneje do 15. februarja. Sedaj se odmerja po lestvici, pri čemer pa se vrednost stanovanja in hrane ne vrčunava v dohodek, zato pa se tudi ne dovoljuje odbitek dohodka v denarju po čl. 93, kar ima za posledico, da se davek v večini primerov ne plača)

Ostale določbe

Čl. 21. Drugemu odstavku čl. 142. zakona (ki se tiče davčne utaje) se doda: Odredbe tega člena veljajo za vsak kazenski prestopke, izvršen pred davčno oblastjo ali davčnimi odnosno reklamacijskimi odbori. Podjetja, ki so po čl. 42. dolžna voditi trgovske knjige a jih na zahtevo oblasti ne pokažejo, se kaznujejo s 1000 do 10.000 Din. Davke pa jim odmeri davčna uprava po svobodni oceni.

Čl. 22. Členu 144. zakona se doda: Mož in žena jamčita vzajemno drug za druge

ga za odmerjene jima davke. V primeru prodaje obrti ali podjetja jamči kupec za davke, ki obremenjujejo ta obrat.

Druge davčne oblike

Čl. 24. Čl. 11. zakona o davkih na same in davčnih olinjavih osebam z 9 ali več deke se ob zaključku doda: »To (namreč oprostitve davkov in doklad za osebe z 9 ali več otroki) velja tudi za one osebe, ki so bile po prejšnjih davčnih odredbah osvobodene davkov in doklad na tej osnovi.«

Čl. 28. Točka 2 b čl. 9. zakona o skupnem davku na poslovni promet se spremeni tako, da se oproščajo dolžnosti vodenja knjige o opravljenem prometu osebe: b) katerih lanskoletni skupni promet

(vrednost uslug) ne prekaša 300.000 Din; če pa je tako podjetje dolžno plačevati družbeni davek ali če se smatra za industrijsko podjetje, odnosno če je po zakonu dolžno voditi knjige, se določi davek po teh knjigah ne glede na obseg prometa in ne glede na to ali mora podjetje plačevati obci ali skupni davek na poslovni promet. Na enak način se ima odmeriti davek tudi intelektualnim delavcem, obveznikom po drugi skupini čl. 42. zakona o neposrednih davkih, ki so po kakršnekoli predpisu dolžni voditi knjige in beležke.

Čl. 29. Odredbe tega zakona in odmera davkov po teh odredbah se bodo izvrševale od 1. januarja 1934. dalje.

Nove trošarine

Finančni minister predlaga povišanje trošarine na kavo ter uvedbo nove trošarine na gradbeni les, opeko in keramiko

Zakonski predlog o izpremembah in izpopolnitvah v zakonu o trošarinah določa med drugim:

Čl. 1): V točki 2 čl. 72. zak. o drž. trošarini se na mestu 400 postavljajo 800. (S tem se trošarina na kavo poviša od 400 na 800 Din za 100 kg).

Čl. 2): V točki 12. istega člena se črtata besedi »izdelane iz lesa«. (Tako se trošarina na očet v višini 4 Din od 1 kg 100 odstotne jakosti razširi tudi na oni očet ki ni izdelan iz lesa).

Čl. 3) določa, da se za plinsko olje in za vse destilate sirove nafte, ki vsebujejo plinsko olje, kateregakoli imena, plača od 100 kg 100 Din državne trošarine. Ta trošarina se plača ne glede na to, v katero svrhu se troši plinsko olje. Trošarina se ima plačati pri uvozu iz inozemstva, pri domači rafineriji pa pred oddajo v promet. Trošarina na olje in mast za mazanje ne glede na to, iz česa se proizvajata, znaša za 100 kg 200 Din in se ima plačati pri uvozu iz inozemstva, pri domači rafineriji pa pred oddajo v promet. Za kolomaz se ne plača državna trošarina.

Čl. 4) uvaža državno trošarino na deske, letve in njim slične izdelke iz lesa, razen bukovih, cerovih in vrbovih v višini 20 Din od kubnega metra, na bukovce, cerove in vrbove izdelke v višini 10 Din, na parket vseh vrst v višini 5 Din od m², na grede,

prage in ostali gradbeni material ter vrste pod kakršnimkoli imenom, razen bukovca, cerovega in vrbovega, na 15 Din od m³, za bukov, cerov in gradbeni material na 7,50 Din od kub m, na okrogel les, razen bukovca, cerovega in vrbovega, na 10 Din od kub. metra, za bukov, cerov in vrbov okrogli les 5 Din od kub. metra. Kot okrogli les se smatra oni neobdelan gradbeni les iglastega dreva, ki na debelejšem koncu nima nad 10 cm v premeru brez skorje, odnosno gradbeni les ostalega dreva, ki nima nad 12 cm v premeru brez skorje. Državna trošarina se plača v žagi pred oddajo v promet, za prage pa ob priliki izročitve državnim ali zasebnim železnicam. Les za kurjavo ne spada pod državno trošarino. Z uveljavljenjem tega zakona se izvrši popis zaloga gradbenega lesa pri žagah. Za grede in stebre, železne in jeklene, se plača za 100 kg 10 Din trošarine, za navadno opeko, strešnike in keramiko pa od 100 komadov 10 Din. Za vse ostale vrste keramičnih plošč in delov za peči se plača od komada 0,50 Din.

Čl. 5) Ko stopi ta zakon v veljavo, se izvrši popis vseh zaloga pri prodajalcih na drobno in veliko ter se plača razlika med staro in novo uvedeno trošarino. Količine do 5 kg kave in do 50 kg ostalih predmetov, do 5 kub. metrov lesa odnosno do 500 komadov opeke itd. se ne bodo popisale in se zanje ne plača trošarina.

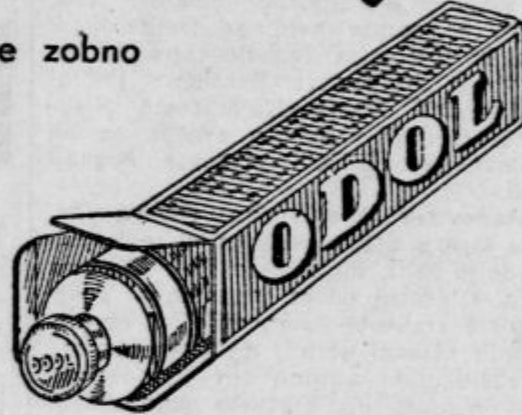
Čistilno in obrambno za zobe učinkuje

ODOL zobna pasta. Fini prašek ODOL zobne paste varuje zobno sklenino.

ODOL

zobna pasta

ima veliko čistilno moč zaradi svojih obilnih koloidnih sestavin. Zobovje očisti temeljito ter odpravi vsak neprijeten vonj, vsa barvila in vso nesnago.

Povišanje nekaterih taks

Takse na inserate in reklame, na menice, gostilniške in druge račune, na koncerte in predstave — Zniža in poenostavi se šolnina

Od finančnega ministra Narodni skupščini predloženi osnutek zakona o takсах vsebuje naslednje določbe:

Na koncu točke 6. čl. 5. zakona o takсах (ki se tiče takse oprostitve za siromašne osebe) se vstavi nov odstavek: »Tujci se morejo poslužiti teh pravic, kadar predložijo dokazilo, da naši državljani ne plačajo na isti podlagi taks v njihovih državah«.

Čl. 31. zakona o takсах se razširja na vso državo ter se mu dodaje kot 4. odstavek: »Dokler ni ustvarjena možnost uvedbe takse registra, so oblasti, društva in ustanove, ki imajo po zakonu plačevati takso za državo, dolžne, da plačujejo takse od podjetij na način, ki ga bo predpisal finančni minister.«

Taksa na objave in reklame

V tarifni postavki 8. takse tarife se poviša taksa na objave, ki se priključajo na okna, zidove itd. od 0,10 na 1 Din, za objave, ki se nosijo po mestu pa od 5 na 20 dinarjev. Odstavek 2. te tarife številke se izpremeni in se glasi: »Za vse napisane in naslikane objave in reklame, ki se izobesijo na raznih mestih in ki se nahajajo na zidu, ograji ali v tramvajih itd. v kakršnekoli namenu, kakor tudi za vse poštne reklame se plača, če je površina izpod pol kvadr. metra površine na leto 60 dinarjev (doslej 40 Din), nad pol do 1 kv. metra površine 120 Din (doslej 80 Din), od 1 do 4 m površine 240 Din, nad 4 m površine 500 Din (doslej preko 1 m 150 dinarjev).«

Za vse oglase v listih, koledarjih, periodičnih časopisih, knjigah in temu podobno, se za vsako razglasitev plača, in sicer: a) za drobne oglase do 20 cm² 2 Din (doslej 0,50 Din), od 20 do 50 cm² 5 Din (doslej 1 Din), od 50 do 100 cm² 20 Din (doslej 3 Din), za oglase od 100 do 400 cm² 40 dinarjev, nad 400 cm² površine pa 80 Din (doslej za vse oglase preko 100 cm² 5 Din).

V tarifni postavki 10 se opombi 1. doda: »Na pogodbe o razstavitvi, kakor tudi na pogodbe o razveljavitvi kakšne sklenjene pogodbe se plača ponovno odgovarjajoča taksa po tej tarifni postavki.«

Taksa na menice

V tarifni postavki 31, ki se tiče takse na menice, se taksa pri menicah do 300 Din poviša od 0,60 na 1 Din, pri menicah za 300 do 600 Din od 1,20 na 1,50 Din, pri menicah za 600 do 3200 Din od 6,20 na 6,50, pri menicah za 3200 do 5000 Din od 9,80 na 10 Din in pri menicah za 5000 do 6800 Din od 13,20 na 13,50 Din.

Taksa na račune

Tarifna postavka 34 se izpremeni in se glasi: »Na račune, note, poročila in podobne spise itd., ki jih izdajajo trgovci in obrtniki o terjatvah, katere izvršajo iz njih posla, drug drugemu ali drugim osebam ne glede na to, ali se v njih potrjuje izplačilo ali ne in ali so jih izdajatelj podpisal ali ne, potem na račune za sobe v hotelih, restavracijah, prenočiščih in kavarnah, penzionih, ljudskih kuhinjah in vseh lokalih, kjer se trošila jed in plačajo, se plača, ako vsota presega 5 Din, 0,50 Din (doslej 0,25 Din), za vse obračune denarnih zavodov in delniških družb 1 Din, na knjižice, na katere prodajajo trgovci in obrtniki blago ter ga odpremljajo, pa 5 Din na leto (doslej 1 Din). Le gostilne, kavarne in prenočišča v krajih, ki imajo izpod 2000 prebivalcev so oproščene plačila takse na račune.«

Izdaja računa, note in sličnega je obvezna za vsakogar (doslej je obveznost ni bilo). Neplačilo takse ali nepravilno plačevanje takse se kaznuje s 50kratnim iznosom neplačane takse za račune. Za račune v gostilnah, kavarnah itd. se mora uporabljati monopolni obrazec, če pa je komu zaradi notranje ureditve obrata nujno

potrebno imeti posebne bloke, mora iste pred uporabo taksirati.

Taksa na gledališke predstave in koncerte

V tarifni postavki 99a se poviša taksa na vse vstopnice za gledališča in umetniške koncerte in gledališke predstave prosvetnih društev ter dirke jahalnih društev za pospeševanje konjereje od 10 na 20 odst. vrednosti prodane vstopnice.

Takse na avtobusne vozovnice

Tarifna postavka 101: Plačevanje takse za potniške vozovnice na železnicah, parkirnih in tramvajskih se razširi tudi na avtobuse in na tovorne avtomobile ter se poviša za železniške in parniške vozovnice taksa od 15 na 20 odst., za tramvajске in avtobusne vozovnice od 10 na 15 odst. ter za potniško prtljago in prevoze blaga od 10 na 15 odst.

Takse na poslovne knjige

Tarifna postavka 102 se izpremeni tako, da se mora odsej plačevati predpisana taksa za potrditev vseh trgovskih, bančnih in drugih knjig, tudi onih, ki so bile do sled plačevanja te takse oproščene, kakor n. pr. kopirne in žepne knjige trgovcev, trošarinske in slične, z zakoni predpisane poslovne knjige.

Šolnine

Tarifna postavka 318a se izpremeni in se odsej glasi: »Šolnine se plačuje v vseh državnih šolah kakor tudi na zasebnih šolah, s pravico javnosti, in sicer: I. na univerzah, gospodarskih visokih šolah, višji pedagoški šoli ter ostalih šolah enake stopnje za vsak semester 200 Din; 2. na srednjih šolah za I. in II. razred letno 100 Din, III. in IV. razred letno 150 Din, za V. in VI. razred letno 200 Din, za VII. in VIII. razred letno 250 Din. Na učiteljskih, srednjih tehniških šolah, višjih obrtnih šolah, trgovskih in pomorskih akademijah, bogoslovjih, železniško prometni šoli, šoli za bolnišnične sestre, babiški šoli, strokovnih obrtnih šolah in gozdarskih šolah se plačujejo takse v enakih izmeri kakor v srednjih šolah, vendar pa s tole razliko: ako traja pouk 4 leta, se plača za I. in II. leto 200 Din, za III. in IV. leto pa 250 Din, ako traja pouk dve leti, se plača v I. letu 200 Din, v 2. letu pa 250 Din. (Šolnine so se doslej določevale po višini davka roditeljev in se z novim besedilom tarifne postavke znižajo).«

Na nedržavnih šolah s pravico javnosti se plača polovica šolnine, predpisane za državne šole. Privatni učenci morajo plačati pred polaganjem izpita trikratno šolnino. Šolnine ne plačajo učenci osnovnih šol, rudarskih šol, splošno obrtnih in trgovskih šol, državnih golemi, učenci srednjih in nižjih kmetijskih šol in učenci, kolikor starši so siromašni v smislu točke 6. čl. 5. zak. o takсах. Kadar pa kak učenec ponavlja razred, mora plačati celo šolnino. Na šolnino se ne smejo nalagati samoupravne doklade. Podrobnejše določbe o plačevanju šolnine bo izdal finančni minister v sporazumu s prosvetnim ministrom.

Ta pravilnik bo tudi določal, da se učenci, ki dovrše razred z odličnim uspehom, a davek njihovih roditeljev ne presega 1000 dinarjev, lahko oproste plačevanja šolnine. učenci, ki dovrše razred z prav dobrim uspehom, pa polovico šolnine.

★

Nadaljnje spremembe taksnega zakona, ki jih zahteva finančni minister, se tičejo taksa na gradbene pogodbe in legalizacije prevodov, ki jih bomo objavili jutri.

KULTURNI PREGLED

Zmaj Jovan Jovanović

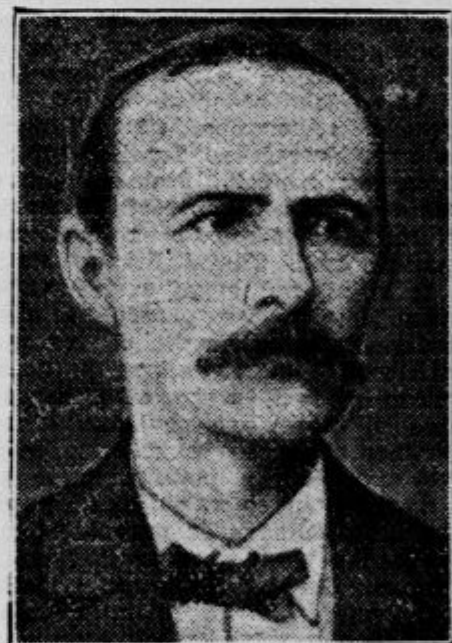
Danes poteka sto let, kar se je v Novem Sadu rodil eden največjih srbskohrvatskih pesnikov Zmaj Jovan Jovanović. Zdelo se je, da je bil v zadnjih desetletjih pozabljen in da v ogromni množici njegovih verzov izginjajo tudi resnični pesniški biseri; vse je kazalo, da bo kritika »zela temu širokemu in skoraj potratno plodovitemu« pesniku avreolo umetnika in reprezentativnega narodovega duha. Toda Zmaj je pesniško živel šje dalje. Predvsem je živel med mladino, kjer je Čika Jova nenadomestljiv, enkrat, večno mlad. Stoletnica njegovega rojstva je vzbudila zanimanje za njegovo delo, Gaža Kohn je prišel v Prodanovičevi redakciji izdajati Zmajeve Zbrane spise, »Letopis Matice Srpske« mu je nedavno posvetil obsežen zvezek in obeta še nove.

Začenja se revizija sodb Zmajevem življenjskem delu. Bogdan Popović je njega dni spisal obsežno razpravo o tem, ali je Zmaj pravi pesnik ali ne, in njegova končna sodba ni bila posebno ugodna za Zmaja. Že za Zmajeva življenja so nekateri kritiki skušali razstveriti njegovo delo in analitično dognati vse njegove hibe. Danes se o problem Zmajeve vrednosti stavi drugače. Zmaja ne presoja kot pojavi, ki stoji do dela osamljen, marveč ga vrednotijo v zvezi z njegovim časom in razmerami. Skušajo nati v njegovem preobsežnem in v velikih plasteh res že zastarelem delu predvsem to, kar je v njem dobrega in ne le to, kar je slabega. Čuti se, da se je Zmaj časovno odmaknil in da postaja presojanje tega, nekoliko slavljenega in pozneje premalo »važevanega« avtorja lažje in pravičnejše. Vasa Stajić je spisal o Zmaju obsežno monografijo, ki v nji skuša podati zaključno sodbo o njem; za sedaj je ta studija izšla le fragmentarno, kakor je gradivo, ki ga je in ki ga bo še naprej v reviji in listu njegova stotnica, samo nova snov za pravilnejše umevanje Zmaja in njegovega časa. Omeniti je tudi prevode njegovih mladinskih pesmi. V slovanščini smo dobili v prevodu pesnika Alojza Gradnika krasne vzorce zmajovanske mladinske lirike. Zmajev ime ne bo nikdar več tako bleščeče, kakor je bilo v dobi njegovega največjega razmaha, ko je pesniško delo tega glasnika srbskega omladinskega gibanja sovpadalo s celotnim ritmom nacionalnega razvoja, toda naš čas mu bo lažje oravinešči, kakor mu je mogla biti nedavna, estetsko preveč rahljotna doba.

Vzlic vest bolj ali manj upravičeni kritiki Zmajeva dela pa ni mogel nihče zanikati, da je imelo vprav silen vpliv na srbsko nacionalno življenje. Sodoben človek, ki vidi poezijo samo v ozadju vsa narodovskega življenja, za kulisami njegovega dramatičnega doživetja, kjer jo goji in čisti zgolj skromna občina ljubiteljev, si ne more niti dovolj predstavljati sile in praktičnega pomena tega vpliva. Doba, v kateri je živel Zmaj, je imela v njem svojega tipičnega glasnika, sorodnega po duhu in po okusu, nič kaj genialnega, kakor je sama bila zgolj doba prevladujoče povprečnosti, vendar pa udarnega in bojevitega pesnika, ki je bil z vso osebnostjo v službi skupnih idealov. In ti ideali, a katerimi je jelo srbsko meščanstvo pripravljati vse slovanški jug za skupne nacionalne naloge, so bili vsaj jasni in čisti: njih ožnanjevalci so bili jeklni možje, kakor n. pr. Svetozar M'letić. Ta generacija je verovala v moč prosvete, v zmago človeškega razuma, v znanost in tehniko, v edino zveličavnost zapadne civilizacije. Verovala je, in v njeni veri je bila večja sila kakor je danes v naši skepsi. Ta racionalistična miselnost ni mogla dati večjega umetniškega stvaritelja, nego je bil Jovan Jovanović Zmaj, toda dala je pesnika borca, ki je označil ideale in idele, znala si je zastaviti konkretni, za vse obvezni program, ni videla temnih pljaskov na obzorju, ni si niti za hip omajala blagodejnega zaupanja v narod in človeštvo. Brez časovnega okvira je težko domneti in nismožemo oceniti Zmaja. A v tem okviru je Zmaj velik nacionalni pe-

snik in značilen reprezentant svojega naroda!

Jovan Jovanović se je rodil kot sin novosadskega mestnega senatorja in je študiral na gimnaziji v Halasu in v sedanji Bratislavi, pravo pa v Budimpešti, v Pragi in na Dunaju. Ko ga je l. 1863, takrat že podnotarja na novosadskem magistratu, imenovala Matica Srpska za upravitelja Tekeljevega zavoda v Budimpešti, je Jovanović izkoristil ugodno priliko in se je kot absolviran pravnik polotil studija medicine. L. 1870. ga je končal kot doktor vsa zdravilstva. V praktičnem življenju ni imel kdo ve kaj sreče, o čemar pričuje že to, da se je kot zdravnik pogosto selil: Pančevu, Sranski Karlovci, Futog, Kamenica, Dunaj, Beograd, Za-

greb in zopet Kamenica se imenujejo njegove življanske postaje. V Kamenici je umrl dne 3. junija 1904. V »Ljubljanskem Zvonu« je spisal nekrolog Anton Askerc, ki ga slavi kot pesnika in označuje kot delavca za slogo Srbov in Hrvatov, za njim pa moramo žalovati tudi Slovenci, saj je izguba Srbohratov tudi naša izguba.

Jovan Jovanović je bil sila delaven človek. Število njegovih verzov gre v stotisoče; če bi zbrali vse, kar je prišlo izpod njegovega peresa — in vse zares ni vredno tolike pozornosti, — bi dobili najsobnejše Zbrane spise na vsem slovansem jugu. Zmaj je bil človek akcije in dela, in prav to je bila prglavina zapoved njegovega časa. Vzlic zdravniški praksi je našel vedno dovolj časa za uredniško delo: l. 1862. je uredil »Javor« v Novem Sadu, od l. 1864.—1873. satirični list »Zmaja«, po katrem je tako zaslovel, da so ga ljudje v zvali z imenom lista in da si je kmalu sam prisvoilil Zmaj za svoje drugo ime in poetat z njim še bolj popularen. Od l. 1871.—1873. je izdajal v Pančevu »Žižok«, potem »Ilustrovano Ratno kroniko« (srbskohrvatska vojna), v l. 1873.—1889. list »Star-malic«. Poleg tega zbadljivega časopisa, ki je hrabro pikal vse nasprotnike nacionalnega gibanja, je prišel izdajati l. 1880. v Novem Sadu mladinski list »Nevenc«, ki se je pozneje selil z njim v Beograd in v Zagreb in ki se je silno priljubil srbski mladini. V njem so izšle vse najboljše Zmajeve mladinske pesmi.

Začetki njegovega pesnikovanja so zgozorni leto osem in štirideseto. V šestdesetih letih preteklega stoletja je zaslovel zlasti kot humoristični in politični — satirični pesnik; v tem genreu ga ni prekosil ne prej in ne pozneje noben srbskohrvatski pesnik. Čeprav je danes v tej silni množici verzov tudi mnogo lesa, ki je k večjemu le gradivo za rekonstrukcijo tedanjih razmer, najde v nji nemalo pesmi, ki se po svoji duhovitosti dvigajo nad čas tem bolj, ker vemo, da se najčisteje spreminjajo samo politične firme ne pa tipi politikov, in marsikaj njegova satira še danes žuče zadene. Nekatere njegove patriotične pesmi so vsaj tako, kakor

jih ustvarjajo današnji prigodničarji in tudi niso izgubile vse vrednosti. V prozi je Zmaj pisal prav malo, omeniti pa ja, da je zbral med ljudstvom desetstisoč besed in jih izročil Matici Srpski kot gradivo za izpopolnitev Vukovega slovarja. Zmaj je izborni poznaval srbskohrvatski jezik in ker je pričel pisati v dobi, ko si je današnji pisarni jezik šele krtil pola v literaturo (še v petdesetih letih so bile v Srbiji prepovedane pesmi Branka Radičevića, ker so bile napisane v ljudskem, t. j. današnjem pisarnem jeziku), je Zmaj tudi izkorno odeloval pri razvoju domače literarne besede.

Največjo vrednost predstavljajo njegove lirčne pesmi, zbrane v dveh zbirkah: »Djulić«, in »Djulić uvoze«. V slednji se je razkrilo njegovo toplo srce, ki ga je užalošila smrt žene. V zbirki »Snohvatice«, ki je izšla štiri leta pred pesnikovo smrtjo, je zbral svoje »senilice«; boli kakor ki; drugje, se tu opaža vpliv tako zvane ženske (lirčne) narodne pesmi, h kateri se je Zmaj vračal vedno iznova, iekaje pri narodni vili pesniškega navdihnenja. V zbirki »Devesilice« (1900) so zbrani bujni pesniški sopek njegovi rodoljubni verzi. Posebno vrednost predstavljajo v Zmajevem celotnem delu nekatere ode, denimo ona v čast peči ali pipe, ali pa pesem o ciganu, ki prodaja svojo konja: to je pozlila svoje vrste, ki je »zrela naravnost iz ljudskega humora in kajpak nima nič skupnega z parnasistično liriko, ki je nekako tedaj cvela v Franciji.«

Do kakšnih odtenkov se je v liriki razvil ta bojeviti bard srbskega nacionalizma, pričuj ta-le drobce iz Zmajevih »Gjulićev«:

Tiho, noči,
Moje sunce spava:
Za glavom joj
Od bisera grana;
A na grani
Kjo da nešto bruj —
To su pali
Slični slavniji:
Gica predu
Iz svilenog glasa,
Oskali joj
Duvak do pojasa,
Pukirli joj
I lice i grud —
A se moia
Sunce ne probudi.

Ta poezija skoraj hajnejevskega kova bo ostala še dolgo. Vmes pa se bodo oglašale nekatere njegove epične pesmi in s polno pravico zahtevala, da jim podaljšamo pesniško življenje. Morda se še krail, kjer se postavljajo ušesa njegovemu grmečemu pozivu:

Dižite škole,
Deca vaze mole!
Jer ima l' gore srama i stida
Njg' svome čedu ne dati vida!
Jer svo svetlost evazu ee sprema,
A vaš da porod očiju nama!...

Zmaj, ki se je tudi imenoval Zmajovan, je bil za svoje dobo spreten in zelo plodovit pesniški prevajalec. Njegovi prevodi pa so bolj prepričljivi kakor pravdi v točnem pomenu besede. Avorji, ki jih je uvažal med Srbe, so bili Madžari: Toldi, Aranyi, Petöfi in Madach, Rus Ljermontov, Nemca Goethe in Bodensladt, nekoč priljubljena pesnica — kraljica Carmen Silva in dr.

Kakor v izvorni poeziji, je bil Zmaj tudi pri izbiri prevodov otrok svoje dobe: njegovi prepriči so bili prav tako kakor vse njegovo delo postavljeni v službo napredka srbskega naroda, ki mu je ta gojenec madžarskih šol posvetil vse svoje življenje. Njegovo srstvo pa ni poznalo sovinitva, v njem je že vsajal jugoslovanski ideal. Zmaj je iskreno čelal Hrvat in je preživel več let v Zagrebu; veroval je do zadnjega, da bo edinstvo jezika ustvarilo tudi duhovno edinstvo. V daljavi je že gledal obrise bodoče politične enote.

Vse Zmajovo delo je bilo stopnja k bodočemu razvoju priprava za to, kar se priide. Zakaj Zmaj ne bi bil pravi, legitimni otrok 19. stoletja, če ne bi veroval v razvoj in v napredek? Tudi njegova poezija je pripravljala pol genialnejšim stvariteljem in bi strejšim vidcem.

Domače vesti

• **Odlikovanja v naši vojni mornarici.** V naši vojni mornarici so odlikovani z redom Belega orla V. stopnje: kapetana korvete Ivan Kern in Karel Levčič in poročnik bojnega broda 1. razreda Oskar Jeglič; z redom sv. Save IV. razreda pa inženjerski kapetan 1. razreda Anton Ošlak in strojni kapetan 2. razreda Adolf Čizmek; z redom sv. Save V. razreda sanitetni kapetan dr. Josip Krajnc; z medaljo za vojne vrline poročnika fregate Rajko Valand in Franc Dolinšek; z zlato medaljo za vestno službovanje pa poročniki korvete Vekoslav Plantan, Danilo Ganzl in Hinko Luteroti ter narednik vodnik 1. razreda Anton Koprivšek.

• **Diplomiran je bil na veterinarski fakulteti** v Zagrebu g. Pavšič Marjan iz Ptuj, bivši odbornik in vnet delavec »Triglava«. Čestitamo!

• **Spomenik francoskega pesnika L. martinea** v Beogradu. V nedeljo bodo v Beogradu na Karadžićevem parku odkrili doprni kip, v Zemunu pa spomeniki stebra francoskemu pesniku Lamartineu v spomin na 100letnico njegovega potovanja po Srbiji. Spomeniki stebra bo stal na prostoru nekdanje zemunske bolnice, v kateri je prebil veliki francoski pesnik 10-dnevno karanteno. V stebra so vdolbene besede: V spomin 100letnice bivanja Alfonza Lamartinea v Zemunu. — Društvo prijateljev Francije — 1933. Kip v Beogradu, ki ga je izklesal kipar Lojze Dojinar, pa ima napis: Lamartineu — preroči Jugoslovenskega uedinjenja — Društvo prijateljev Francije — 1933. Odkritju obeh spomenikov bo prisostvoval in imenu francoske akademije znanosti pisatelj Abel Bonnard, v spomin velikega francoskega pesnika in prijatelja Jugoslovenov pa bo sta govorila književnik Svetislav Petrović in general Danilo Kalafatović. Slavnostni akademiji v soboto zvečer pa bo predsedoval vseučilišni profesor Bogdan Popović.

• **Ustanovitev krajevnega odbora Jadranske straže** v Žužemberku se je izvršila v nedeljo 19. t. m. Zbor je bil v šolskem poslopju. Obilnostni odbor je zastopal gosp. Marjanovič Hubert. Zborovanje je otvoril poverjenik delavni učitelj g. Žumer Anton, čigar zasluga je ustanovitev krajevnega odbora. Po njegovem kratkem nagovoru je delegat g. Marjanovič predaval o vrstah in namenu JS ne samo za dravsko banovino, temveč za vsa država. Poročal je tudi o dosežanjem uspehu organizacije JS, ki šteje v vsej banovini okrog 14.000 rednih članov in 50.000 članov podmladka. Za predsednika krajevnega odbora je bil izvoljen notar g. Ločnik Emerik. Podpredsednica je učiteljica gđ. Irma Brumetova, tajnik učitelj g. Hartman Ciril in blaginjski šef finančne kontrole g. Železnik Franjo. Nadzorni odbor sestavljajo: g. Povše Franjo, gđ. Jeršetova Danica in g. Žumer Anton, delegat za oblastno skupščino je predsednik g. Ločnik. Po končanem zboru se je novi predsednik zahvalil za zaupanje ter prosil vse navzoče, naj ga v delu podpirajo.

• **Ustvarjalec in zajednica** je naslov poljudno znanstvenega predavanja, ki ga bo imel danes ob 18.30 v ljubljanskem radiu ZKD novinar Milan Zadek. Razpravljal bo o odnosih med zajednico (narodom) in nje rastočim poedincem ter o kolektivnih čimeljih, ki omogočajo in pospešujejo ali zatirajo in ovirajo poedince ustvarjalne sile.

• **Češki odmevi** Jutra. Članka B. Borke »Pot češke svobode« in »Čehi in Slovaki, ki sta izšla nedavno v Jutru«, so priložili v daljšem izveščku praški »Národní Listy«. Pardušički »Východ«, je objavil v številki z dne 17. t. m. prevod feljtona »Na češkem vzhodu«, v Pardušicah. Podlistek je lepo prevel J. K. Strakaty.

• **Književna redkost.** Mesto Varazdin je povečalo svojo zbirko starin s tem, da je kupilo za 1000 dinarjev staro knjigo »Postilla na vse leto po nedelne dni«. Knjigo je snisal in tiskal v Varazdinu župnik dr. Antun Vramec leta 1586. To je prva knjiga, tiskana v Varazdinu v narodnem jeziku. Mestna občina je kupila knjigo od Petra Šimončiča iz Donje Dolce pri Solitu ter jo bo poklonila mestnemu muzeju. Vramec je prvi historiofograf, ki je pisal v kajkavskem narečju. Njegova »Kronika kratka, slovenskim jezikom opremljena« (Ljubljana l. 1578, je prvo in najstarejšo historiofografsko delo v kajkavskem narečju in razen tega tudi največje narodno književno delo iz 16. stoletja. Vramec, po rodu iz Vrbovca, je župnikoval v Varazdinu od l. 1584 do 1587, ko je umrl.

• **Centralni odbor Združenja vojnih invalidov** sporoča, da se bo vršilo prvo žrebanje njegove loterije »Prvi jugoslovenski Sweepstake« neodločeno dne 28. decembra letos, kakor je bilo označeno na srečkah. Dobitki bodo izplačani v državnih vrednostnih papirjih po dnevnem kursu.

• **Poroka.** V Pristini se je poročil 19. t. m. g. Karlo Paleček, intendantski poročnik, sin ugledne trgovske rodbine gosp. Vavla Palečka iz Gorenje vasi nad Škofjo Loko, z gđ. Jeleno Kijametičevico iz Pristine. Mlademu paru iskreno čestitamo!

• **Ciril Metodova družba** prosi podružnice, da poberejo članarino za tekoče leto ter jo nakažejo vodstvu po polnočnem. Družba želi tudi, da podružnice čim prej razpečajo razposlane razpisnice, kolke in bloke v prid sklada septembrskih žrtav.

• **Novi grobovi.** V sredo popoldne je v Ljubljani umrla gđ. Rozina Pogačnikova. Simpatična gospodinja, ki ste go to gotovo poznali iz one lepo urejene trafike na Tyrševi cesti, je že dalje časa bolehal in iskala leka tudi v inozemstvu. Toda zavratna morilka jetika je bila neizprosna. Gđ. Rozina, se pred dnevi na videznila čila, je morala nenadno leči in je po spravljenu z Bogom ugasnila kakor sveča. K večjemu počitku jo bodo spremlili danes ob pol 15. s Kralja Petra trga 8-I. k Sv. Križu. — V ljubljanski bolnišnici je umrla gospa Marija Staričeva, soproga čevljarkega mojstra. Blago pokojno obklojuje poleg staršev in soproga trije otroci. Posreb bo jutri ob 16. — V Zagrebu je umrla gospa Anica Binderjeva, soproga letalskega narednika vodnika in mati treh otrok, stara šele 38 let. Prepeljali jo bodo v Ljubljano, kjer bo pogreb danes ob 15. iz kapele pri Sv. Križu. — V Križu pri Komendi je umrl g. Ivan Dimic. Zaušča soprogo in pet otrok Pokopali ga bodo jutri ob pol 10. — Bodi pokojnim ohranjen blag spomin, žalostnim naše iskreno sožalje!

• **Nov slovenski list v Južni Ameriki.** V argentinskem glavnem mestu Buenos Airesu je nedavno prišel izhajati nov slovenski tednik »Novi list«, ki piše, da ga je porodilo spoznanje, da so rojaki v Južni Ameriki potrebni dobrega narodnega lista, ki bo družil razkrojene ude velike razkrojene izseljeniške družine, živeče v tem delu sveta. »Novi list« izdaja konzorcij, katerega predsednik je arhitekt Viktor Sulčič. Urednik »Novega lista« je dr. Viktor Kjuder, ki je bil svojedobno urednik tržaške »Edinosti«.

• **Triletni otrok, ki gladko čita.** V družini beograjskega odvjetnika Save Zivanovića imajo triletno dekletko Franko, ki je že znala gladko čitati cirilico, preden je dopolnila tri leta starosti. Mala Franka se je sama naučila čitati. Ko so Zivanovići čitali »Politiko«, so jo silno zanimala velike naslovne črke, zlasti pa črka a, ki si jo je takoj zapomnila. V svoji ukaželnosti si je nato hitro zapomnila tudi vseh ostalih devetindvajset cirilskih črk. Črke so se ji tako vtisnile v spomin, da jih je začela vezati v svoje otroške pesmice. Kakor je ugotovil beograjski profesor dr. Branislav Krtić, znani psihotehnični strokovnjak, je mala Franka dozorela preko svoje starosti za kako leto dni. Njen besedni zaklad je obsenejši od besednega zaklada štiriletnega otroka. V jeziku nadkričuje otroke štirih let, v računskih rečeh pa je normalna. Po profesorjevem strokovnjakem mnenju mala Franka ni čudežni otrok, nego je le tako nadarjena. Za danes menda velja, da je mala Franka prvi triletni otrok v naši državi, ki se je sam naučil čitati.

Halo! Tu Miklavž! Obdaril bom revne in bogate otroke zastonj!

• **Veter nosi tisočake.** Ko je v sredo zvečer po Novem Sadu divjala silna burja, sta opazila dva izvoščaka na Trgu Osvobođenja, kako nosi veter neke pisane papirje. Ko sta jih za šalo začela loviti, sta imela v rokah — tisočake in stotake. Iz vetrovne vrtnice sta naposled rešila 9 bankovcev po 1000 in 7 po 100 Din. Ves ta denar sta takoj nesla na policijo, kjer se je pozevne v velikih skrbih zglasila žena trgovca Schwarzja iz Bačkega Gradišta, ker se ji je ročna torbica na poti domov odprla in je šlo 10.000 Din po vetru. Izvoščaka sta dobila najdenino vsak po 200 Din. Na svetu so le še pošteni ljudje.

• **Nameste denarja srebrni jedilni pribor.** Kovnica v Beogradu je dovršila zadnjo partijo kovanega denarja. V nekaj mesecih intenzivnega dela je kovnica izdelala 5 in pol milijona kovancev po 50 ter 12 in pol milijona kovancev po 20 Din. Ker je s temi količinami kovancev in z onimi vred, ki so bili izdelani v Angliji, zadostno potrebam za celo vrsto let, in ker ni videti, da bi se mogla kovnica zaposliti z izdelavo kovanega denarja za inozemstvo, je sklenjeno razširjenje njegovega obrata. Poleg raznih kolajin, ki jih je kovnica izdelovala tudi doslej, bodo začeli v njej izdelovati srebrni jedilni pribor. Naročili so že nekaj za tako delo potrebnih strojev. Ko bodo novi stroji uvedeni v obrat, bo kovnica izdelovala dnevno okrog 500 garnitur jedilnega pribora iz srebra in alpage.

• **Nova pretresljiva nesreča** na reki Uni. Most preko Une pri Kostajnici še ni gotov in se vrši ves promet preko nevarne reke še vedno z brodom, ki je pripet na železno vrv. In s čolni. Kadar so sejni na hrvatski ali na bosanski strani, je tolik naval sejmajev, da vozil pogosto broda več čolnov. Dugodilo se je že več tragičnih nesreč, ko so čolni zadel ob brod in so se ponesrečenci v smrtnem strahu okleпали železne vrvi. Nesreče se dogajajo tudi zaradi tega, ker so čolni prenapolnjeni ter v rokah slabotnih in nevedskih brodarjev. Te dni se je brodnikom, ki so imeli mnogo deia, pridružil 25letni Stanko Matijašević, ki bi bil rad nekaj zaslužil. Nekega znanca je toliko časa prepričeval o svojih brodarskih sposobnostih, da mu je ta prepustil svoj čoln. Nekajkrat je Stanko res srečno prevozil preko reke, naposled pa čolna ni mogel več obvladati v močnem vrtincu. Sam se je krčevito oprijel brodove vrvi, čoln s potniki pa je prepuštil usodi. Čoln so valovi gnali naprej, a so ga drugi čolnarji še pravočasno prestregli. Stanko pa se je z vrvjo divgal in spet pogrezal in ko so z bregov dvigali in napejali vrv, da bi ga rešili, je omagal ter pri padcu z glavo treščil ob rob mlino vozečega broda. Zdravniki sodijo, da je fant v smrtnem strahu tudi zblaznel.

• **Pri motnjah prebave, želodčnih bolečinah, zgagi, slabosti, glavobolu, migljanju oči, razdraženih živcih, nespanju, oslabelosti, nevolji do dela** povzroči naravna »Franz Josefov« grenčica odprto telo in olajša krvni obtok.

• **Strašna nesreča na železniški progi.** Pri železniški postaji Putinci blizu Rume je neki voznik iz Golubnjaca zgodaj jutraj v megi zavozil na železniško progo, po kateri je baš tedaj privozil z brzino 75 km brzovlak iz Zagreba. Potnike je prestrašil strašen tresk, ko je vlak razdeljal voz ter razmesaril in na daleč razvekel po progi voznika, dve ženski in konja. O strašni nesreči, ki se je hipoma zgodila, vodijo preiskave.

• **Nagla smrt v trgovini.** Posestnik Ogjar iz Ravni v krški okolici je v sredo ob 13. pri Sv. Duhu sklepal kupčijo z vinskimi trgovci iz Ljubljane. V Gorenčevi gostilni je bila kupčija sklenjena in je Ogjar prejel 300 Din are. Takoj nato je stopil v trgovino, ki je tam poleg, da izbere blago za ženo. Tisti hip, ko je pokopal blago, katero si je izbral, se je sedel in umrl, zadet od kapi.

• **Epohalen izum — avtomatične trafike.** Odbor Udrženja tobačnih trafikantov v Ljubljani nam je poslal: »V Vašem cenjenem listu z dne 21. t. m. je izšla notica »Epohalen izum — avtomatične trafike«. Po informacijah, dobljenih od uprave državnih monopolov, ni res, da je odobrila uprava državnih monopolov z odlokom P. O. št. 4032 od 6. februarja 1933. te avtomate, nego je pod to številko odklonila navedeni firmi te avtomate. Tudi ni res, da že poslujejo v Zagrebu in Beogradu avtomatske trafike, pač pa uprava državnih monopolov preizkuša razne tipe teh avtomatov. Za katerega se bo odločila, bo razglašeno.

Ali potrebujete čistilno sredstvo?

Zgodaj jutraj dosežete normalno lahkotno izčiščenje, če vzamete prejšnji vzor 2-3 dražeje ARTIN. Dobio se v vseh lekarnah. Vsebinska škatlice po Din 8—

zadostuje za 4 do 6 krat.

Odobreno od Ministar. soc. politike in narodnega zdravja San. oddel. B. Sr. 12258 od 12. julija 1932.

• **Nevarne vlomilce** je policija izsledila v Zagrebu ter prepredila tako celo vrsto vlomov, ki so jih imeli zločinci v svojem programu. Nevarno vlomilsko družbo sta vodila znana vlomila Vinko Šoš in Marko Čačić. Prvega so zajeli, drugi pa je utekel. V skrivališče vlomilske tolpe so našli precej plena od dosedanjih vlomov v 14 trgovin, veliko zbirko vlomilskega orožja ter tudi načrte za vlope v razne blaginje.

• **Truplo na mlinskem kolešu.** Mlinar Janko Frdeljac v Prilisku pri Karlovcu, ki ima mlin ob Kolpi, je te dni opazil, da nekaj ovira sukanje koleso. Ko je prišel bliže, je videl na koleso moško truplo. Zadevo je sporočil oblastu in sodna komisija je ugotovila, da gre za moškega, starega približno štirideset let. Domneva se, da je to Matija Mihelič iz Vinice pri Črnomlju, ki je pred mesecem dni brez sledu izginil. Uvedena je preiskava, da se pojasni, ali gre za nesrečo ali za zločin.

SOUVAN

Mestni trg 24

kjer dobite listek s številko. Vsak listek dobi na Souvanovi Miklavževi priridiviti svoje posebno darilo. Pravico do listka ima vsakdo pri še tako malem nakupu. Oglasite se čim prej, dokler listki ne poidejo. Ne zamudite prilike.

• **Za pet vbovov 12 let robije.** — V sredo se je pred velikim kazenskim senatom mariborskega okrajnega sodišča zagovarjal 27letni delavec Janez Širovnik, ki je v noči od 1. na 2. oktober v vinjnosti in iz starega sovraštva petkrat z nožem zabodel v hrbet posestnikovega sina Ivana Cepka pri cerkvi v vasi Zaključ pri Jurovcu pri Pragerskem. Cepek je izkrvavel. Širovnik mu je bil očital, da ga je Cepek že v mladosti preganjal na večernih vasovanjih in da mu tega ne more odpustiti. Pri današnji razpravi je Širovnik dejanje priznal, zagovarjal pa se je s silobranom, češ, da ga je Cepek pri napadu Ker pa pravi pismo o oglasu, da je Širovnik znan kot velik nasilnež in pretepač, je sodišče vse to upoštevalo in ga obsojilo na 12 let robije.

• **Obledela obleke carva v različnih barvah** in plisira tovarna JOS. REICH.

Iz Ljubljane

• **Takega programa, kakor ga napoveduje** prireditelj novinarskega koncerta za prvi december v Unionu, ne bo imela nobena nadaljnja prireditelj v sezoni. Že večerjamo smo priobčili iz sporeda novinarskega koncerta točko, ki je v našem koncertnem življenju nemajhnjena senzacija: nastop bo naš najmlajši violonist Dušan Prevorsek. Poseben pomen bo dalo novinarskemu koncertu sodelovanje Akademike pevskega zbora, ki slovi kot ena naših umetniških najresnejših pevskih korporacij. Izmed solistov nastopita še ga. Bernot-Golobova in nedavno odkriti operni pevec Ivan Franci, čigar krasni glas je že ob prvem nastopu zadivil občinstvo in vzbudil priznanje kritikov. Pevsko društvo »Slavce«, čigar zbor je v zadnjem času razveseljivo napredoval, bo zapelo več učinkovitih pesmi, postavil pa se bo tudi naš znan in priznani Slovenski vokalni kvintet. Zastopna bo nadalje instrumentalna glasba. Vstopnice za novinarski koncert bodo na razpolago že v ponedeljek. Kakor vsako leto, bo tudi letos že prve dni živahno povpraševanje, zato si čim prej zagotovite vstop na prireditelj, ki bo tudi po udeležbi do stojna proslava 15letnice našega zedinjenja! — Doznali smo slednjič, da bo na novinarskem koncertu igral tudi renomirani orkester 40. pešpolka.

• **Božičnica mestne občine Ljubljanske** za siromašne otroke. Kdo ne gleda na božič z radostjo žarečih obrazov malčkov, ki so preplopi sreče ob pogledu na obilne darove. Dosti pa je staršev, ki s tesnobo v srcu pričakujejo tega dne, saj svojim malčkom ne bodo mogli nuditi niti tople zimске obleke, niti jih pogreti v zakurjeni sobici. Njih otroci bodo namesto darov spoznali bridko življenje svojih staršev, ki pri Božičku ne morejo niti za svoje otroke izprositi najpotrebnejšega in najnujnejšega. Kako napraviti tudi takim malo veselja, da ne bodo že v zgodnji mladosti občutili žalosti in razočaranja. Mestna občina Ljubljanska priredi vsako leto božičnico, na kateri obdaruje veliko število otrok. Da bo pa mogla tudi letos obdarovati čim več otrok, bo 2. in 3. decembra priredila nabiralni dan. Nihče naj na ta dan ne odkloni vsaj malenkostnega prispevka, da bo božičnica čim lepša in obdarovanih otrok čim večje število!

• **Ljubljanska gasilska župa** bo imela izredno skupščino v nedeljo 26. t. m. ob 9. dopoldne v kletni dvorani Mikličevega hotela zaradi reorganizacije gasilstva kraljevine Jugoslavije. Tovaršni čelniki-predsedniki se opozarjajo na to, da

PLESNE VAJE

SK ILIRIJE

danés ob 20 uri v belji dvorani Uniona. Zacetniki ob 19.30. Sodeluje The Falcone jazz

odpošljejo na skupščino delegate, ki so do ločeni v smislu zakona (poveljnik ali njegov namestnik) in še po enega, ki je bil izvoljen na četnem obnem zboru, skupaj torej vsaka četa po dva delegata. Vsak poseamezni delegat mora imeti od čete izstavljeno legitimacijo, glasečo se na njegovo ime. Kdor ne bo imel od čete potrjene legitimacije, ne bo mogel voliti in tudi ne bo mogel biti voljen. Dnevni red običajen.

• **Maria Dresslerjeva.** Ameriška filmska produkcija je slavila te dni 62letnico svoje največje in najpopularnejše igralkice. Sam predsednik USA Roosevelt in gospa sta ji čestitala k obletnici. Filmski magnati so ji priredili veliko slavlje. Dresslerjeva je naravnost oboževana od svoje publike. Ona razume solze, a njen smeh je tak, da blazi sleherni bol in spravi vsakega v dobro voljo. Danes nastopi Dresslerjeva tudi pri nas v Elitnem kinu Matoci, na programu ZKD v filmu »Ema — biser žene«. Film, ki je vsekakor vreden, da si ga vsakdo ogleda. Zadovoljen bo, šel od predstave z občutkom, da je videl nekaj lepega. Predstava bo ob pol 15.

• **Szke Szakali nastopi danes v Ljubljani.** Kakor je že znano, se ta slavni komik poleg filma bavi še z rejo pitanih gosli. Mož je izračunal, da se z gosli da najprej in najbolj gotovo obogateti. Ker pa je poleg tega še ljubitelj lepih deklet, si bo izbral tudi osebno tajnico, ki mora biti predvsem lepa, duhovita, hitra, nežna, stroga in če mogoče rdečelasta. Barva je lahko umetna. Nič za to, on je itak kratkoviden, zato ne razlikuje prave od umetne barve. Na poti v Ljubljano ga spremljata tudi Viktor de Kowa in Ernest Verebes, ki sodelujeta pri predvajanju filma

»Bli nekoč je muzikanta. Film je izdelan po znani popevki Friderika Schwarzja. Prva predstava bo danes ob 16.

• **Rekruti-dijaki, ki so dovršili študije** in bi radi še letos šli služiti vojaški rok, pa doslej še niso vložili zadevnih prošelj, naj se takoj, vsaj pa do 27. t. m. zglasijo med 11. in 12. uro na komandi ljubljanskega vojnega okrožja na Taboru ter prinese s seboj prošnje za vpoklic in izprikevala o dovršenih šolah. Oni dijaki, ki so že prosili za vpoklic, pa še niso bili pozvani, naj se s pričevali zglasijo najkasneje do 25. t. m. v mestnem vojaškem uradu na Ambroževem trgu 7-I.

• **Vajenski dom.** Pod okriljem ZKD bo predaval v Vajenskem domu g. Puhar o treznosti. Skioptične slike. Predavanje bo 27. t. m. ob pol 19.

• **V društvu »Sočaz«** bo v soboto v salonu pri »Levu«, ob običajni uri zelo zanimivo in za sedanjí čas visoko aktualno predavanje, in sicer: o vplivu finančne na splošno krizo. Govoril bo znani gospodarstveni delavec in pisatelj g. ravatelj Otmar Pehani. Po predavanju nastopi »Sloga« pod vodstvom g. Premelca. Vabljeni vsi in vsem vstop svoboden.

• **Drvi ob 8. prosvetno-družabni večer »Kreke«** pri Mikliču. Izredno bogat spored! Ker se zopet pričakuje velik naval občinstva, pridite pravočasno, da do bite sedeže. Vstop vsakomur prost. Brez vstopnine.

• **Zadruga »Zaščita«** bo imela svoj občni zbor v nedeljo 26. t. m. ob 9. dopoldne v palači Grafike, Masarykova 14-II. v združinskih prostorih.

• **Promet s hipotekami.** V zemljiški knjigi ljubljanskega okrajnega sodišča je bilo oktobra na 67 posestih vknjiženo le 2.155.677 Din raznih posojil. Najvišje posojilo je znašalo 200.000 Din, najnižje pa 373 Din odnosno 1000 Din. Močno so bila obremenjena okoliška posestva. Raznih posojil je bilo izbrisanih na 63 posestvih. Najnižji izbris je znašal 25 odnosno 85 Din.

• **Nesreča na gorenjskem kolodvoru.** Včeraj okrog pol 12. je po nesrečnem naključju padel na gorenjskem kolodvoru z lokomotive 41letni ključavničar državnih železnic Slatler Pavel, stanujoč v Stančičevi ulici 13. Pri padcu je dobil hude notranje poškodbe in so ga morali s reševalnim avtom prepeljati v bolnišnico.

• **Na šentvitski železniški postaji** ponesrečeni 15letni ključavničarski vajenec Ivan Križaj iz Naklega, o katerega nesreči smo že večerjaj poročali, je bil v bolnišnici takoj operiran. Ima tudi resne notranje poškodbe. Če ne nastopijo komplikacije, bo najbrže okrevale.

• **Avtomatični adresar** je domača iznajdba, ki mora zanimati vsakega industrijca, obrtnika, trgovca, sploh vse, ki iščejo kakšen naslov, zlasti tuje. Opozarjamo na zadevni oglas v današnjem listu.

• **Drvi nadaljevalni plesni tečaj** Jenkove šole v Kazini. Pouk in večja vseh plesov z zabavnimi družabnimi igrami. Novi obiskovalci vabljeni. Poslne plesne ure dnevno.

• **Prihodnja plesna vaja** S. O. Preporoda bo v soboto 25. t. m. v dvorani Trgovskega doma G. Jenko poučuje letošnji novi tete. Igra »Ronny« jazz. Začetniki točno ob pol 20, ostali ob 20. Vljudno vabljeni!

• **Ljudsko vseučilišče.** V ponedeljek ob 20. bo predaval univ. prof. dr. J. Had. iz Ljubljane o življenjskih pojavih v Jadranskem morju in predaval mnogo skioptičnih slik.

• **Železniški upokojenci** v območju celjske postaje naj oddajo svoje legitimacije zaradi podaljšanja za l. 1934. od 5. do 8. decembra pri postajni blaginji. Priloge so iste kakor lani. Podrobnosti so razvidne iz razglaš v vestibulu celjskega kolodvora.

• **V nedeljo dopoldne** spet ne bo toka. Falska elektrarna bo v nedeljo 26. t. m. ob 8. do 13. ukinila dobavo toka za Celje in okolice.

• **Obnova Grenadirjeve brvi** čez Savinjo bo končana v soboto. Prehod je že sedaj mogoč. Popravljen je tudi že pot od prvega železniškega vialdukta v Zagradu do Hudčičeve grabna, ki jo je hudournik ob katastrofalni poplavi 23. septembra močno poškodoval.

• **Predela za gradnjo zasilnega mostu** čez Savinjo poleg porušene kapucinskega mostu so se že pričela. Uslužbenci tvričke Dukli in drugi v Ljubljani: ki bi zgradila most, so pričeli v sredo popoldne navažati gradbeni material in stroje.

VI niste tako stara kakor izgledate.

Želite li pa izgledati mlajša kakor ste in se odlikovati z mladostno svežostjo polti, potem uporabljajte redno najnovejši slager kozmetike »HORMOLIN-KREMO-Paracelsus«, ki vsebuje potrebne hormone.

• **Tatvina v gostilni.** V četrtek zvečer je bila aretirana 19letna, v Hamburgu rojena in v Studence pri Mariboru pristojna brezposelna brivska pomočnica Nada B., ker je malo prej v gostilni izmaknila nekemu kmetu, s katerim je bila v družbi, iz žepa 400 Din. Nekaj denarja so še našli pri njej. Pri zaslišanju je priznala tatvino, izročili jo so okrajnemu sodišču.

• **Letni kramarski in živinski sejem,** znan pod imenom Andrejev sejem, bo v Celju v četrtek 30. t. m.

• **Kino Union.** Danes ob 16.30 in 20.30 zvočna opereta »Orlov«, in zvočna predigra.

Iz Maribora

• **Skioptično predavanje** Mariborskega zimsko-sportnega podsaveza bo v soboto 25. t. m. ob 20. v kinu »Apola«. Predaval bo g. Gnidovec Ante, predsednik Ljubljanskega zimsko-sportnega podsaveza.

• **V mariborski splošni bolnici** se vrše redno vsak drugi petek v mesecu redni sestanki zdravnikov bolnice. Ti sestanki bodo odslej javni in dostopni vsem zdravnikom. Dne 24. t. m. se bo vršil ob 17. v fizikalni sobi internega oddelka prvi javni sestanek zdravnikov z naslednjim programom: 1. Vnetje srednjega ušesa in njegove interminalne komplikacije z demonstracijami. 2. Demonstracija dermatološko-venereološkega oddelka (lues). Vsi gđ. zdravniki so vabljeni, da se tega sestanka udeležijo.

• **Velik nočni požar.** V noči od srede na četrtek je na doslej še ne pojasnjen način izbruhnil požar v skladišču za vato in drugo srovino pri tekstilni tvornici Doctor in drug. Požar je prvi opazil nek uradnik ter telefonično obvestil gasilce, ki so se podali tja s tremi avtomobili in 3 turbinskim brizgalnami. Ker je bilo skladišče zavito v gost in smradljiv dim, so imeli težko delo. Njim na pomoč sta prihiteli gasilski četi iz Studencev in s Pobrežja, ki sta tudi takoj stopili v akcijo. Goreče snovi so razvijale strahovito vročino in so popokale vse šipe na v bližini stoječem objektu, v katerem so bili stroji za čiščenje in prešanje vate. Gasenje je bilo zelo naporno in so se mariborski gasilci vrnili šele okrog 4. zjutraj domov. Del mostva pa je ostal na kraju požara, ker je vata še vedno tlela in ni bila nevarnost docela odstranjena. Včeraj jutraj pa se je podala tja komisija, obstoječa iz policijskih zastopnikov in zastopnikov mestne občine, da bi ugotovila, kako je nastal ogenj. Škoda, ki jo je požar povzročil, je precejšnja in je krita z zavarovalnino.

• **Huda nesreča otroka.** V Vrhanovi ulici je včeraj popoldne doletela 11letnega delavčevega sina Franca Duha hušja nezgoda. Deček je splezal na plot in padel ter si pri padcu poškodoval levo nogo pod kolonom. Poklicani reševalci so ponesrečenega otroka prepeljali z avtom v bolnico.

• **Lovski blagor.** Trgovec Drozg iz Studenice pri Poljčanah je te dni ustrelil na Boču 6 in pol kg težko in nad meter dolgo divjo mačko. Redko zver bo nagačil mariborski preparator Zringer.

Iz Kranja

• **Prometna nesreča.** Razmeroma ugodno vreme je privabilo na ponedeljkov sejem v mesto precej ljudi iz okolice, ki so prišli deloma z vozovi ali vlaki, deloma pa s kolesi ali peš, tako da je ves dopoldan bil po mestu jako živahen promet. Ob pol 11. uri, ko so se ljudje že vračali domov, je privozil mimo gimnazije proti mestu na kolesu delavec Grilo Valentin iz Zg. Tenetiš. Ker je bila cesta vzdolj zasledena po vozovih, se je umaknil na stran in vozil nepravilno po levi. Iz mesta pa je precej hitro privozil istakot nepravilno po levi na motociklu mesar Kokač Anton iz Tržiča. Ker je bila v kritičnem času cesta natrpana z vozovi, je moral priti do nesreče. Delavca Grila je vrglo preko motociklista in je pri letel z glavo na cesto. K sreči pa si je zmaljal sprednje zobe, raztrgal obleko in se po rokah in kolnih je lahko potolkel. Nasprotno pa je kolo popolnoma razdejano. Trdosrčni mesar se pa še zmešnil za na tleh ležečega Grila, le vzkliknil je: »Hudiča, zdaj pa imaš«, in jo odkuril proti domu. Zadevo so orožniki prijavili sodišču.

Z Jesenic

• **Klub jugoslovenskih akademikov** iz Trsta, Gorice in Istre v Ljubljani priredi v nedeljo 3. decembra na Jesenicah revijo »Glas od doma

32. občni zbor TKD Atene

Bogat obračun o delovanju številnih odsekov

Ljubljana, 22. novembra. Sinoči po 20. se je zbralo v damskem salonu kavarne »Emona« mnogoštevilno članstvo našega najstarejšega ženskega telesnokulturnega društva na svoj 32. občni zbor za pretekli dve poslovnici dobi. Že udeležba sama je bila zgovoren dokaz, kakšno zanimanje je vladalo med članicami za dveletno bilanco dela, še bolj pa so se pokazali bogati uspehi te velike in plemenite družine na raznih poljih v posebnih posameznih funkcijah, predvsem pa tainice društva ge. Adlešičeve.

Skupščino je otvorila s kratkim nagovorom predsednica.

Dvorna dama ga. Franja Tavčarjeva, ki je pozdravila ugodoma vse navzoče dame, med njimi posebej zastopnice raznih ženskih društev, ter končno predlagala vdanostno brzojavko Nj. Vel. kraljici Mariji, pozdravne brzojavke pa ministru za telesno vzgojo dr. Hanžeku, banu dr. Marušiču ter županu in mestnemu načelniku dr. Pucu, kar je zbor sprejel z enodušnim odobravanjem.

Nato je tainica

ga. Vera Adlešičeva

podala izčrpano, s ljubeznijo in skrbjo sestavljeno tainiško poročilo, ki omenja v daljšem uvodu idejne temelje društvenega delovanja. Atena dela z dušo in ima dušo, in sicer močno, veliko in lepo. Močna je, ker se bori za življenje, velika, ker stremi za visokimi cilji, in lepa, ker ustvarja lepo in vrednoto. Kljub hudim časom se bavi z idejami in načrti, ki bodo, kadar se uresničijo, nov vir zdravja, lepote in moči. Atena ne misli dosega prvenstva ali rušiti rekorde, temveč graditi in spopolnjevati svoje skupno z onimi, ki že delujejo za spoznanje, da potrebuje tudi naš rod zdravo telo in zdravo dušo! Med velikimi načrti Atene bi bilo omeniti ustanovitve višje šole za telesno vzgojo v Ljubljani in gradnjo modernega ortopedičnega sanatorija.

Med statističnimi podatki bi bilo vredno omeniti, da šteje društvo nad 4000 članic in deluje v 10 različnih odsekih. Razen internega dela po odsekih so se vsi odseki pokazali tudi v javnosti z več ali manj uspešnimi prireditvami, ki jih je vzljubilo tudi širše občinstvo. Tako so znane po Ljubljani prireditve estetskega značaja (ciklus predavanj prof. Šesta: O lepem vedenju), prosvetne (mladinske predstave »Zaromile«, šest lutkovnih predstav, recitacija večer slovenskih književnic itd.), zabavno-mladinske, pridobitne (nabiralna dneva), družabne in športne (teniske, henske in lahkoatletске tekme). Atena je po svojih zastopnicah sodelovala pri številnih prireditvah in slavnostnih prilikah ostalih ženskih društev. Ga. tainica je nato posvetila nekaj glavnih misli posameznim odsekom in se končno zahvalila vsem, ki so društvu kakorkoli pomagali v njegovem delu in stremeljenju. Tudi njen govor je občni zbor sprejel s spontanimi in dolgotrajnim aplavzom.

Poročilo o gospodarskem stanju društva, ki se mora prav tako kot ostala vsaj v nekaterih odsekih boriti s finančnimi neprilikami, so načelnice ozir. trenerji po-

sameznih odsekov podali podrobna poročila.

Za lahkoatletski odsek sta poročala prof. Jelenčeva in g. Luin, ki zaradi kratkega časa, kar je pri Ateni spet oživila lahka atletika, nista mogla navesti več kot nekaj prvih uspehov. Odsek upa na zimski trening in večji razmah v prihodnji sezoni.

Poročilo hazenskega odseka je podala prof. Jelenčeva, ki je našela uspehe Atene hazenske družine v preteklih dveh sezonah. Družino, ki je štela samo 14 članic, sta ovirala v napredku pomanjkanje stalnega vodje, deloma pa tudi neljuba smola, toda kljub temu ima še nade, da bo spomladaj spet s posvečenimi silami poselja v naš hazenski sport.

Poročilo teniskega odseka ge. Büberjeve navaja, da je odsek gojil predvsem družabni tenis, ker so igralci-tekmovalci poiskali drugod več prilike za udejstvovanje. Odsek je štel 36 članov, omogočil pa je še 16 dijakom brezplačno igranje. Teniski prostori bodo spomladaj potrebni več jega popravila.

V plesnem odseku je orisala delo ga. Saplova, ki je poudarjala vzgojni pomen plesa in ritmike. V odseku je sodelovalo 20 članic.

Telovadni odsek (poročilo ge. Vrančičeve) je deloval v dveh skupinah, in sicer ločeno za dame in mladino v predšolski dobi. Poset je bil v obeh skupinah prav dober.

O plemenitem delovanju **ortopedičnega zavoda** in hvalnem odzivu na otroškem igrišču je izčrpano poročala ga. Svetličeva, o **šolski kuhinji**, ki je prehranjevala v preteklem letu do 170 otrok, ga. Vrančičeva, o **kuharskih tečajih**, ločenih za dekleta in pripravnice za gospodinjinske pomočnice ga. Ferjančičeva, o **lutkovnem odseku**, ki je bil v pretekli sezoni brez strehe in denarja, ga. Majaronova, o **pravilnem**, ki je zaradi pomanjkanja stalne predavateljice deloval le priložnostno, ga. Adlešičeva in o **belo-modri knjižnici** zelo podrobno in po pravici s ponosom ga. prof. Wirglerjeva.

Na predlog pregledoval računov je bila staremu odboru izrečena razrešnica, pri takojšnjih novih volitvah pa so bile enoglasno izvoljene v

odbor

ge.: dvorna dama Franja Tavčarjeva (predsednica), Minka Krofotova (podpredsednica), Vera Adlešičeva (I. tainica), prof. Slavica Jelenčeva (II. tainica), Ivanka Turkova (blagajnica), Vera Veršičeva (II. blagajnica), Hrovatinova (I. gospodarka), Marta Schnellerjeva (II. gospodarka), Mira Zivornikova (zapisničarka), Albina Potokarjeva (arhivarka) in Franja Büberjeva, Berta Burianova, Julija Ferjančičeva, Ferdinanda Majaronova, Marica Sladonjeva, Karla Saplova, Nita Vrančičeva, Nada Kmetova in Danilova (odbornice). Za pregledovalki računov sta bili ponovno izvoljeni Martelančeva in Mahkotova.

Kmalu po pol 23. je predsednica gospa Tavčarjeva zaključila uspešni občni zbor s pozivom na novo še bolj intenzivno delo za društvo in za rod, ki bo užival njegove sadove.

ASK Primorje (nogometna sekcija). Danes ob 19. morajo biti v tajništvo kluba Starec, Haal, Bertonec I. in II., Zemljak, Slamič, Boncelj, Jug II., Erman, Jež, Zemljak, Petelin, Terček, Baum, Slamberger, Pilek II. — Smučarska sekcija. Prvo sekcijko predavanje bo v ponedeljek 27. t. m. v kinematiku restavracije Slamič. Predava g. Laco Mihel o smučarski opremi. Pričetek ob 20.15. Po članih uvedeni gostje do brodošli. Člani sekcije imajo vstop prost, drugi 2 Din. V petek, 24. t. m. ob 20. odbo rova seja v kavarni Emona.

SK Ilirija (hazenska sekcija). Jutri ob 18.15 v klubski sobi kavarne Evrope prva redna seja sekcijškega načelstva. Od 15.30 dalje cross-country trening za vse hazenašice in atletinje. Garderoba je na dražbišču. Za tiste, ki so zadržane jutri popoldne, je trening v nedeljo dopoldne ob 10.30. Odsotnost ne bo opravičena nobeni. — **Lahkoatletska sekcija**. Drevo ob 20. v klubski sobi kavarne Evrope seja načelstva, katere naj se zanesljivo udeležijo gg. Balazar, Rojina, Banko, Sporn, Ulaša, Hablič, Osterman, Jerančič, Gradisar, Stropnik.

ZSK Hermes (nogometna sekcija). Danes ob 19. sestanek vseh igračev pri Beliču. Pozivajo se Oblak, Klančnik, Daneu, Ferjan, Kretič, Košenina, Glavič, Kos, Kariz, Skrajnar, Zalokar, Primar, Kovarčič, Lorbeck, Močnik, Perharčič, Nedog, Franečič, Miklaš, Sočan, Bračič, Barducki, Lasčič, Loboda, Brodnik, Prešern, Simčič, Erlih, Burja, Škerjanec, Martinšek. Vsi imenovani se morajo sestanka udeležiti brezpogojno. Obveščajo se Čebolin, Pepček in Mokorel na nedeljsko tekmo. Imenovani naj se javijo v nedeljo dopoldne na igralnišču.

TSK Slovan. Drevo ob 20. pri Sokolu članski sestanek, katerega naj se brezpogojno udeležijo vsi igralci prvega in rezervnega moštva.

SK Svoboda, Vič. Danes ob 20. sestanek člana v Delavski zbornici. Po sestanku seja odbora.

SK Domžale (nogometna sekcija). Za nedeljsko pokalno tekmo proti Jadranu naj bodo naslednji igralci I. moštva ob 14. v garderobi pri Orešku: Stifter, Krek, Kovarčič, Janežič II., Može, Čad I., Janežič I., Jovič, Zabet, Amon, Bitenc. Rezerva igra predtekmo ob 13.

Turistovski klub Skala na Jesenicah bo predvajal drevo ob 20. v dvorani Krekovega doma na Jesenicah film g. Cvetka Šviga. »Kite v naravo«. Brezplačne vstopnice pri jeseniških foto-trgovcih.

Sokol

Mirensko sokolsko okrožje

Sokol v St. Janžu kaže prav lep napredek. S pomočjo lokalnih čimteljev si je društvo uredilo lepo letno telovadišče, edino v okrožju, a sedaj si je uredilo še lepo telovadnico — dvorano, ki je bila otvorena v nedeljo 12. t. m. ob priliki ustanovitve javne sokolske knjižnice, v zvezi s proslavo 60. letnice br. E. Gangla. Sedaj, ko ima društvo dvorano, se bo razmahnilo še bolj in prišlo k telovadstvu, rudarje in kmetje, ki vsi tako z zanimanjem opazujejo delo tega agilnega društva. Gotovo je to najlepši vstop v jubilejno leto 15. letnice društva, ki jo bo priložnostno leto slavilo.

Sosednje sokolsko društvo Mokronog vstopa v četrtstoletnico svojega obstoja. Lahko ga pristojevali k prvim v okrožju. Prosvetni in tehnični odbor se vestno pripravljata za prihodnje leto, ko se bo v Sokolstvo okrožja in župe zbralo okrog bratov in sester in z njimi slavilo lep praznik dela v mirenski dolini.

V St. Rupertu je zrastle v jeseni Sokolski dom — tretji v okrožju, v katerem bo še to zimo zaživelo sokolsko življenje. Sokoli v St. Rupertu dolini se pripravljajo kar najlepše in želimo, da se v novem hramu zdravja in sokolske misli vzgoji čim več Sokolov in Jugoslovenov!

Mirensko sokolsko društvo bo slavilo v prihodnjem letu 15. letnico dela. Sokolski dom je kot čebelnjak, v katerem se zbira mladina in odrasli iz vasi in okolice. Ustanovili so knjižnico in pevski oktet, ki bosta dvignila prosvetno delo društva. Dramatski odbor je že prišel z delom in v nedeljo odigral zabavno komedijo »Maksle«, za 1. december pa pripravila nov komad.

V sedelu tega okrožja — v Trebnju, pa je opaziti v primeru z ostalimi društvi tokrat manj živahnosti, vendar pričakujemo z novo sezono zopet več agnosti.

Giblje pa se v Dol. Nemški vasi pri Trebnju, kjer se pripravila nova postojanka v okrožju, ki se bo na sokolski praznik že ustanovila.

Ob Temenici delajo tiho in marljivo bratje in sestre v St. Lovrencu, ki se pripravljajo na prvo decembrsko slavo in tudi igro študiora za božič.

Sokol v Žužemberku bo v nedeljo 19. t. m. otvoril novo dvorano z mladinsko igrico s. Ruže Petelinove »Janko in Metka«. Odrasli pa študirajo Nušičeve veseloigro »Navadni človek«. Tako je tudi tu sokolsko prosvetno delo v razmahu. Za prihodnje leto pa se bo društvo dostojno pripravilo na petnajstletnico in bo ob tej priliki otvorilo letno telovadišče. Sokolska misel pa se razširja tudi v okoliška sela in tako bo v najkrajšem času spleteno novo sokolsko gnezdo v Zagradu, kjer se že zbira nove čete.

Z veselim koraka Sokolstvo mirenskega okrožja v svojo četrto leto življenja in dela, saj zbira okrog sebe vedno nove čete borcev, ki bodo prekrasili ta kos Dolenskega v res cvetoči vrst sokolskih rož.

Smučarski odsek Sokola I. na Taboru obvešča telovadeče in ostalo članstvo, predvsem začetnike, da je sklenil uvesti vsako soboto zvečer ob 18.45 dalje redno vadbo gimnastike za smučarje ob enem s poljudnimi in zanimivimi predavanji. Prvi tak večer bo v soboto 25. t. m. ob 18.45 v društveni telovadnici doma na Taboru. Vsi, ki se zanimajo naj se javijo vsaj četrte ure prej vodstvu odseka v članski garderobi (levi stranski vhod iz Vrhovčeve ulice). Bodite točni! S seboj prinesite po možnosti telovadno opremo ali vsaj telovadne čevlje.

Ljubljanski Sokol namerava prirediti letošnjo zimo v okolici mesta poseben smučarski tečaj za svoje starejše člane. Pojavnila se dobijo in prijave sprejema v društveni pisarni v Narodnem domu do konca t. m.

Sokol Moste. Pod okriljem ZKD bo drevo ob 20. predavanje o potovanju v Maroko (s filmom). Predaval bo g. dr. Reja. Po predavanju se predvajajo kulturni filmi. Vstop prost.

Sokol Brezovica. Drevo ob 20. bo pod okriljem ZKD predavanje o mlekarstvu in gospodinjstvih. Predaval bo g. Pavlica.

Gospodarstvo

Nazadovanje trgovine in obrti

Dočim smo lani opazili še precej normalno gibanje prijav in odjav trgovskih in obrtnih obratov, je letos nastopil popoln preobrat. Ni samo opaziti, da se hudo krči število novih obratov, temveč še bolj naglo naraščanje odjav. To ni morda razumeti tako, da je bilo lani trgovini še prilično dobro. Razmere so že lani silele k likvidaciji in krčenju, saj je promet stalno padal, vendar pa so se mnogi upali na boljše čase in skušali krizo prebroditi. Ko so se v mnogih panogah trgovine in obrti razmere letos še poslabšale, se je pričelo naglo množiti opuščanje obratov.

Trgovina

V trgovini so na področju dravske banovine letos (po podatkih Zbornice za TOI) odjave narasle v 3. četrtletju na 443 (lani v 3. četrtletju je 146), dočim so istočasno prijave nazadovale na 182 (lani še 286), tako da je bilo 261 odjav več nego prijav, dočim so še lani v istem razdobju prijave presegale odjave za 140.

Rastoče vraščanje trgovinskih obratov pri istočasnem padanju števila novih prijav opazimo že vse leto. V prvih 9 mesecih t. l. se je število prijav in odjav v primeru s istim razdobjem lanskega leta gibalo takole:

	prijave	odjave	razlika
9 mes. 1932	801	748	+ 53
9 mes. 1933	611	1485	- 874

Odjave so se torej leto, podvojile, dočim so prijave novih trgovinskih obratov padle za eno četrtino. V 9 mesecih tek. leta se je število trgovinskih obratov v dravski banovini skrčilo za 874, dočim je lani v tem razdobju še naraslo za 53. Te številke so značilne za propadanje trgovine, kar ni samo posledica poslabšanja splošnih razmer, temveč tudi posledica širjenja nabavljanih in konsumnih zadržkov, ki uživajo davčno prostost in druge olajšave. Tak razvoj, pri katerem propadajo najboljši davkoplačevalci, dočim se razvijajo davkov proste trgovine, je — če nič drugega — v znatno škodo državnim in javnim financam.

Obrt

Podoben razvoj opazamo glede obrti. V tretjem letošnjem četrtletju je bilo prijavljenih le 225 novih obrtnih obratov (lani v tretjem četrtletju je 384), odjave pa so se več kakor podvojile, saj so narasle na 598 obratov (lani samo 189). Za prvih 9 mesecev t. l. pa nam kaže statistika v primeru s istim razdobjem lanskega leta naslednjo sliko:

	prijave	odjave	razlika
9 mes. 1932	1759	1319	+ 440
9 mes. 1933	723	1694	- 971

Prijave novih obrtnih obratov so padle na 41 odstotkov lanskega števila prijav, odjave pa so se istočasno zelo pomnožile, tako da se je letos v prvih devetih mesecih število obrtnih obratov v dravski banovini skrčilo kar za 971, dočim se je še lani v istem razdobju pomnožilo za 440.

Tudi propadanje obrti ni samo posledica splošne krize, temveč v prav znatni meri posledica razpaslega sušmarstva, ki odjeda obrtnikom kruh. Tudi tu opazimo, da propada hudo obremenjen davkoplačevalec zaradi konkurence onih, ki ne plačujejo davkov. Gibanje trgovine in obrti, ki sledi iz gornjih števil, nujno kliče po pomoči za našo legalno trgovino in obrt, ker je treba v interesu države ohraniti dve najzanesljivejši opori državnih in samoupravnih financ.

Gospodarske vesti

— **Sumarska in lesna razstava** v Ljubljani. Poročajo nam, da se pripravlja v Ljubljani velika sumarska in lesna razstava. Razstava naj bi se vršila pod geslom: »Uporabljaj domač les«. Prijave kažejo, da bo razstava zlasti poučnega značaja. Pričezano bo naše bogastvo na lesu zlasti v drav. banovini, njega domača uporaba in statistika izvoza. Razstava bo nazorno predložila možnost množične uporabe lesa, ki je prebivalstvu deloma še nepoznana. Morda bo tej razstavi priključena tudi polna lovska razstava, ki ne bo obsegala samo trofej, marveč bo tudi podčrtala važnost in vrednost pravičnega lova v narodnem gospodarstvu. Zamisel toplo pozdravljamo.

— **Oddaja del** za adaptacijo vojaških objektov se bo vršila potom očetne licitacije 6. decembra pri komandi sarske divizijske oblasti v Zagrebu.

— **Dobava**. Gradbeni oddelek direktorije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 6. decembra ponudbe glede dobave 400 kg mila za pranje in glede dobave elektro. materiala. Komanda pomorskega rakoplovstva v Divuljah sprejema do 20. decembra ponudbe glede dobave 5000 kg ricinovega olja.

Hmelj

+ **Zalec** (23. t. m.). Smo skoro ob koncu hmeljske kupčije. Neprodanega je le še kakih 1000 metriskih stotov hmelja. Cene so se zadnje dni okrepile na 75 Din za kg. Ker hmeljarji hočejo doseči še višje cene, se sklepajo le majhne kupčije.

Borze

23. novembra.

Na inozemskih tržiščih se je dolar danes za malenkost popravil. Tudi na ljubljanski borzi notira nekoliko višje. London pa je ostal na večerajšnji višini. Avstrijski šilingi so se trgovali na nespremenjeni višini po 915 (v Zagrebu po 912, v Beogradu po 910 in 908). Grški boni so se trgovali 13 v Beogradu po 40.50.

Na zagrebškem efektinem tržišču je Volja škoda znova poskočila za 10 točk in se je za krasno trgovala po 278 in 274, za december pa po 268 in 270 (v Beogradu je šel tečaj celo na 278, pozneje je zdrknul na 268, ob sklepu pa se je nihal denar zopet po 275). Okrepilo se je tudi 7% investicijsko posojilo, ki je bilo zaključeno po 55. Končno je bilo znatno popravčevanje tudi po delnicah Priv. agrarne banke, ki so se trgovala po 246, 240 in 250.

Devize

Ljubljana. Amsterdam 2340.40 — 2316.76, Berlin 1362.36 — 1373.16, Bruselj 796.63 do 800.57, Curih 1108.35 — 1113.85, London 186.53 — 188.13, Newyork 3419.37 — 3447.65, Pariz 223.85 — 224.97, Praha 169.84 — 170.70, Trst 301.18 — 303.58 (premija 28.5%). Avstrijski šiling v privatnem kliringu 9.15.

Zagreb. Amsterdam 2316.76 — 2340.40, Berlin 1362.36 — 1373.16, Bruselj 796.63 do 800.57, London 186.53 — 188.13, Milan 301.24 do 303.64, Newyork kabl 3452.50 — 3480.76, ček 3430.50 — 3458.76, Pariz 223.85 — 224.97, Praha 169.79 — 170.65, Curih 1108.35 do 1113.85.

Curih. Pariz 20.1975, London 16.89, Newyork 313, Bruselj 71.90, Milan 27.22, Madrid 41.95, Amsterdam 208.05, Berlin 123.10, Dunaj 57.40, Stockholm 87.10, Oslo 84.85, København 75.40, Praha 15.32, Varšava 57.95.

Dunaj. (Tečaj v priv. kliringu.) Beograd 10.97, London 29.93, Milan 47.86, Newyork 551.24, Pariz 35.54, Praha 25.71, Curih 175.92, 100 S v zlatu 128 S pad.

Effekti

Ljubljana. Volja škoda 270 den., 7% investicijsko 53 den., 8% Blair 34 den., 7% Blair 34 den., 7% Drž. hipotekarna banka 45 den., 4% agrarne 27 den., 6% bagluške 37 den.

Zagreb. Državne vrednote: Volja škoda: 273 — 276, za december 269 — 272, 7% investicijsko 51.50 — 52.50, 4% agrarne 27.50 — 30, 7% Blair 35.50 — 36.50, 8% Blair 37 — 40, 7% Drž. hipotekarna banka 46 den., 6% bagluške 37 — 38.50; bančne vrednote: Narodna banka 4000 bl., Priv. agrarna banka 250 — 255; industrijske vrednote: Šešterana Osijek 125 — 150, Trbovlje 100 — 120.

Beograd. Volja škoda 278, 268 zaklj., za december 277 bl., 6% bagluške 34.50, 83 zaklj., 7% Blair 38, 37, 36 zaklj., Narodna banka 3900 bl., Priv. agrarna banka 250, 245 zaklj.

Dunaj. Dunav-Sava-Jadran 12.90. Alpine-Montan. 9.05

Blagovna tržišča

LBS

+ **Ljubljanska borza** (23. t. m.). Tendence za las mlačna. Povpraševanje je za več vagonov suhih neobrobjenih bukovih plohov (I, II, III, monte), za več vagonov neobrobjenih javorjevih plohov (beli javor, I, brez grč in napak, dolž. 2.20 — 2.70, od 14 cm širine navzgor, 27 — 70 mm deb.), za 1 vag. smrekovih letvic (24/38 in 24/48 mm, 4 m, nekaj tudi 2.50 — 3.50 m, zbiravo, suho, markantno blago) in za več vagonov obrobjenih bukovine (I, deb. 27 — 70 mm, dolž. 2.20 — 2.70 m, šir. od 14 cm navzgor).

ZITO

+ **Chicago**, 23. nov. Začetni tečaj: Pšenica: za dec. 86.25, za maj 90, za julij 89.25; koruza: za dec. 46.25, za maj 52.75, za julij 54.875; riž: za maj 67.50.

+ **Winnipeg**, 23. nov. Začetni tečaj: Pšenica: za dec. 63.50, za jan. 67.75, za marc 69.

+ **Ljubljanska borza** (23. t. m.). Tendence za žito nespremenjena. Nudijo se (vse za slovensko postajo, plačljivo v 30 dneh): pšenica (po mleviski tarifi): baška, 79/80 kg 147.50 — 150; baranješka, 78/79 kg 145 do 147.50; sremška, 78/79 kg 145 — 147.50; koruza (po navadni tarifi): za november 180 — 132.50; nova umetno sušena 120 do 122.50; moka: baška 200 255 — 260; banatska 265 — 270.

+ **Novosadska blagovna borza** (23. t. m.). Tendence alaba. Prometa je bilo 57 vagonov. Pšenica: baška okolica Novi Sad, sremška 99 — 101; okolica Sombor 98 — 100; srednjebaška 100 — 102; gornjebaška in baška potiska 102 — 104; baška ladja Tisa in Begej, slavonska 103 — 105; gornjebanatska 97 — 99; južnobanatska 95 — 97. Oves: baški, sremski in slavonski 51 — 53. Ječmen: baški in sremski, 64/65 kg 65 — 67. Koruza: baška, sremška, baška okolica Sombor 78 — 77; nova suš. 67 — 69; nova za dec. — jan. 55 — 57.50; banatska 72 — 74; nova sušena 62 — 64; baška nova sušena, ladja 69 — 71. Moka: baška in banatska: »Og« in »Ogg« 190 do 210; »2« 170 do 190; »5« 150 do 170; »6« 110 do 120; »7« 80 do 90; »8« 65 do 70; sremška in slavonska: »Og« in »Ogg« 180 do 195; »2« 160 do 180; »3« 140 do 160; »6« 105 do 115; »7« 75 do 85; »8« 65 do 70. Fižol: baški in sremski beli, brez vreč 132.50 do 138. Otrobi: baški 52.50 — 55; banatski 50 — 52.50. Krompir: slovenski beli 53 — 60; slovenski ržnični zgodnji 47 — 49; beli slavonski 35 — 37.

+ **Budimpeštanska blagovna borza** (23. t. m.). Tendence prilajna, promet srednji: Pšenica: za marc 8.02 — 8.04, za maj 8.15 do 8.17; koruza: za maj 8.08 — 8.09.

Po atentatu z dinamitom na šmarskega župana

Smartno pri Litiji, 22. novembra. O napadu na hišo šmarskega župana g. Josipa Strmana, posestnika in trgovca v Mali Kostreznici, smo poročali pred dnevi. Ljudstvo zelo razpravlja o zločinu, oblašču pa so energično na delu, da čim prej razkrinkajo udeležence grdega napada. Dosedaj so bili aretirani trije osumljeni, ki so v litijskih zaporih.

Mreža, ki se plete okrog tega napada, prinaša na dan nekatera nova dognanja. Po občinskih volitvah so vzeli nasprotniki novega šmarskega župana močno na piko. Dobil je več groženj, kmalu po volitvah pa mu je neznanec vrzel skozi okno v hišo tako veliko skalo, da je prebila celo okenski okvir in se pri padcu na tla raztreščila. Vendar g. Strman tega dogodka ni prijavil orožnikom v dobri veri, da se bodo napadalcu s časom pači iztreznili. Kmalu nato so zločinci poskusili opisani napad z malo ročno bombo. Položili so jo k hišnem vogalu na pločnik ob glavni cesti, ki vodi iz Smartna mimo Male Kostreznice v Veliko Kostreznico. Izvršili so to med 5. in 6. uro jutraj. Istega dne je bilo v Smartnem, kjer je tudi dekanija, celodnevno češčenje. K cerkvenim pobožnostim so hodili ljudje že vse jutro mimo Strman

Iz življenja in sveta

Hitlerjevski abecedniki

Pestalozzijska založba v Monakovu je izdala nove abecednike, ki kažejo prav nazorno, kakšne duhove vzbujajo hitlerjevski sistem v svojem »tretjem carstvu«. Posebno značilen je abecednik, ki ga v nekaterih straneh kaže naša slika. Da je vsepovsod garniran s kljukastimi križi in risbami, ki predstavljajo Hindenburga in Hitlerja, to se razume samo po sebi. Da se pa neprestano ponavljajo besede »vojna«, »vojake«, »topi«, »granata«, »puške«, »sablj«, »šlem«, »uniforme«, »generale«, »rana« itd., to bo utegnilo zbuditi še posebno zanimanje inozemskih pedagogov in premnogih navidežev, ki bi utegnili kjer koli še verovati v miroljubne fraze hitlerjevskih ministrov. Gorenji primerki naj nam pravo nemško ideologijo pokažejo v jarki luči:

Na levi vidimo nemškega kmeta, ki se

di na svoji blaginji, drži v roki verski-lesko mirovno pogodbo in obkrojuje zlato, ki odhaja v tujino. Tekst pojasnjuje s nekoliko gesli: vojna — mir — mirovna pogodba — plačati — dati — mnogo ozemlja — mnogo stvari — mnogo denarja; v sredi povečuje posebno stran proslulega »narodnega junaka« in vohuna na dve strani Lea Schlageterja pod sliko, ki predstavlja grob s križem in zastavo v starih cesarskih barvah, z besedami: Schlageter — vojak — vodja — tovariši — hudobni sovražniki — ujetnik — mrtev; na desni pod skupino rjavosrajčnikov s dvignjenimi nacističnimi zastavami, beremo: Horst Wessel — dijak — vodja — pesnik — ustreljen — mrtev — kvišku prapor.

Kakšna bo generacija, ki izide iz tega elementarnega pouka?

Brzina zvoka skozi kamenje

Dr. Loet, potresni opazovalec na seizmografski postaji Harvardove univerze v Cambridgeu (Massachusetts) je ugotovil, da se širi zvok skozi nekatere vrste kamenja s mnogo večjo brzo kakor po zraku.

Zaradi kontrole svojega dognanja je dr. Loet napravil več dinamičnih eksplozij na neki granitni skali pri Rockportu in pri Sudburyju, da bi preizkusil elastičnost kamena tu in tam.

Prisel je do zaključka, da znaša brzina zvoka v granitu približno 6000 m v sekundi. V granitu se torej širi zvok skoro šestnajstkrat hitreje kakor po zraku v mirnem vremenu.

Kaj bo v Ženevi?

Francoski vnanji minister Paul-Boncour in angleški vnanji minister John Simon na poti k pogajanju

Unterbergerjeva metoda ovržena

Na zadnjem procesu poročničarjev v Berlinu so zdravniški obširno razpravljali tudi o metodi znanega prof. Unterbergerja iz Kraljeva, ki je šel o njem po svetu glas, da lahko vpliva na spol še nerojenega otroka v tej smeri, da ga napravi za moškega. V ta namen je priporočal Unterberger ženskam, ki so si želele moških potomcev, uporabo jedilne sode. Baje se je metoda dobro obnašala — po podatkih samega Unterbergerja.

Zdaj pa prihaja iz Berlina vest, da je praktične posledice te metode popolnoma ovrgel prof. Schuhmacher iz Giessena, ki jo je kontroliral na podlagi prakse, kjer pa je ugotovil, da v pretežni večini primerov odpove.

Prvi sovjetski poslanik v Ameriki

Aleksander Trojanovski, ruski diplomat, ki ga je vlada Zedinjenih držav priznala za sovjetskega poslanika v Washingtonu

Trojanovski se je rodil 1. 1882 v Tuši. Udeležil se je ruskojaponske vojne, potem pa se je vpisal na univerzo. L. 1902. se je začel udeleževati v revolucionarnem političnem procesu, zaradi česar so ga izgnali v Sibirijo. Od tam je pobegnil in šel v Pariz, kjer se je sestal z Ljeningom. Pozneje je živel tudi v Stalinom v Krakovu. L. 1917. se je vrnil v Rusijo. Do 1. 1924. je deloval v delavskem in kmečkem resoru. Do leta 1927 je bil predsednik državne trgovinske organizacije ter član komisarijata za zunanjo trgovino. Od 1. 1927. do letošnjega februarja pa je bil poslanik v japonski prelojnic.

Zimski klobuk

Lep klobuček iz zameta s petelinjimi peresi (Model Jeanne Laurent, Pariz)

PRAVKAR JE IZŠLA NOVA ŠTEVILKA

ilustrirane tedenske revije

„ŽIVLJENJE IN SVET“

s naslednjo vsebino:

Moderatus: IVA BUNIN (s slikami)
ELEZNIŠKI PROMET MED ANGLO IN CELINO
Dr. Oskar Reja:
KLIMA SLOVENIJE (s sliko)
B. Borko:
TURCIANSKY SV. MARTIN, TIHE SLOVASKA ATENE (s sliko)
NOBELOVI NAGRAJENCI ZA FIZIKO (s slikami)
RIMBAUD IN VERLAINE (D— s slikami)
BOGASTVO JEZIKOV (D.)
15 LETNICA PREMIRJA V PARIZU (slike)
LJUBEZEN, STRAH IN SOVRASTVO

Dr. Franc Novak:
S SMUGMI NA MONT BLANC (s slikami)
Dr. Vlad. Travner:
TRAGEDIJA ZADNJIH INK (K 400 letnici osvoboditve Peruja)
OTOK MOCHA, DOMOVINA KROMPIRJA
Frank Buck:
DOŽIVLJAJI V DŽUNGLI (s slikami)
ZA MISLECE GLAVE
SAH
ANEKDOTA
ALI ZE VESTE?
HUMOR (Adamson)

Zvezek vsebuje poleg tega še dosti zanimivega drobiža in lepih slik.

„ŽIVLJENJE IN SVET“ izhaja tedensko ter stane trimesečno Din 20.—, mesečno Din 8.—. Posamezne številke Din 2.—. Naroča se pri upravi: Ljubljana, Knaflijeva ul. 6.

Američani v višini 17.500 m

Poleti v stratosfero niso noben problem več!

Kratka brzojavka iz New Yorka je sporočila, da sta se ameriška letalca mornariški poročnik Settle in major Fordney srečno vrnila s svojega poleta v stratosfero. Settle bi se moral dvigniti vanjo že pred nekoliko meseci s prostora svetovne razstave v Chicagu, pa se mu je tedanji poskus izjalovil. Tudi sedaj ni dosegel popolnoma svojega namena, ki je bil ta, da bi prekosil višinski rekord ruskih stratosfernih letalcev Prokopjeva, Birbauma in Gudunova (19 tisoč metrov). V nasprotju s prvo vestjo, da sta dosegla Settle in Fordney 20.700 m, ugotavljajo namreč nadaljnje vesti, da sta dosegla »le« 17.500 m ali poldrug kilometer manj nego Rusi.

Mornariški poročnik Settle (desno) in major Fordney (levo)

S sportnega stališča (in pri tem poletu je šlo predvsem za rekord, ne za znanstvene namene) pomeni torej ta ekspedicijski v stratosfero majhen neuspeh, kot velik uspeh pa jo je zabeležiti v vrsti vseh prejšnjih stratosfernih poletov kot dokaz, da ni letanje po stratosferi noben problem več. Dosežene so višine, v katerih se bo gibal predvidoma bodoči prekoselinski in prekoselinski letalski promet.

O poskusu obeh Američanov poročajo še naslednje podrobnosti: Zadnje poročilo, ki sta ga poslala brežično iz svojega balona, je velelo, da bosta radio oddajnik odrgla, da bi malo olajšala tovor. Potem se nista več oglašila in so bili zaradi njih v velikih skrbih. Še ponoči so alarmirali

več orožništvo v New Jersey, da bi ju iskalo. Zjutraj so se dvignila tudi številna letala, da preiščejo atlantsko obalo, na morju so križarili stražni čolni, v notranjosti dežele pa so v vseh smereh vozili avtomobili. Štiri in dvajset ur po zadnjem brezničnem poročilu pa je prišla vest, da sta letalca ponoči pristala v močvirju pri Bridgetownu, kakšnih 900 km vzhodno od svojega izhodišča (dvignila sta se pri Ohiju). Zaradi trde noči in močvirja se nista upala ostaviti gondole. Zjutraj se je odpravil major Fordney, da poišče pomoč in jo je tudi po nekoliko urah blodnje po močvirnem ozemlju našel. Kakor vele poročila, so ostali vsi instrumenti, ki sta jih letalca vzela s seboj, nedotaknjeni.

Nenavadna zakonska komedija

Ločitev zaradi prekomerne nežnosti

Z Dunaja poročajo: Na nekem potovanju sta se svojčas seznanila Kurt in Emilija S. Zaljubila sta se drug v drugega in sta sklenila stopiti v zakon. Preden se je to zgodilo, pa je zahteval ženin od svoje neveste, naj podpiše pogoje za sklenitev zakonske zveze. Emilija ni pomišljala in je podpisala predloženo listino, ki je med drugim vsebovala določbo, da bosta zakonca stanovala ločeno in da se bosta obiskovala kakor zaljubljenca, da jima bo vsak obisk novo doživetje ljubezni.

Emiliji se je zdela ta določba posebno mikavna, zato ni niti pomišljala na posledice. Kmalu po poroki pa je morala spoznati, da je ravnala prenašljivo. Mladi ženi se je namreč uprlo, ko jo je začel moč obiskovati in oblegati s svojo ljubeznijo. Izprva je je opominjala, naj se une, ko pa niso opomini nič zalegli, je vložila proti njemu tožbo in zahtevala ločitev. V tožbi je navedla, da moč ne vidi v nji žene, ampak samo ljubimko. Njena

želja je bila, da bi imela s možem lep, tih dom globoko ljubezni in tovarništva, ne pa zatočišče za strastne izlive romantičnih oblegovanj.

Pri razpravi je pokazal mož dokument, iz katerega je bilo razvidno, da je žena pristala na to, zaradi česar je pred sodiščem zahtevala ločitev. Zelo se je čudil temu, da se navaja prevelika ljubezen za vzrok ločitve, ko je običajno vendar nore. Izjavil je tudi, da bi morala biti njegova žena srečna, da je dobila moža, ki jo obispa s tolikšno ljubeznijo.

Sodišče je vse te argumente pretehtalo in naposled izreklo ločitev s motivacijo, da sta kriva ločitve oba, žena in mož. V utemeljevanju razsodbe je tudi ta-le razlaga: »Največja napaka tega zakona je bila, da se je sploh sklenil. Mlada tožiteljica je postala žena precej starejšega moža in to na način, ne da bi našla oba kakšno globlje ljubavno čustvo v sebi, ali da bi se spoznala po svojih nagajenjih. Tožence je ravnal s tožiteljico v zakonu kakor s ljubimko. Toda ženska ni luksuzen stvar; moč mora prevzeti njeno duševno vodstvo, v tej smeri pa si ni oboževalec nič prizadeval in tudi nič dosegel.« Moč se je proti tej razlagi pritožil, tako da prične stvar še pred višjo instanco.

ANEKDOTA

Ko je George Bernard Shaw še pisal gledališke kritike, se mu je nekoč silno mudilo v gledališče. Pri vratih je ustavljal berač, ki je prosil miloščine. Shaw je šinil mimo njega s kratko besedo: »Novinar«.

VSAK DAN ENA

»Kovčeg je lažji nego sem mislil!«
»No vidiš, da imam prav! Vanj lahko spraviva še maršalka!«
(»Journal«)

Z manevrov francoske vojske

Podčastniki se vežbajo v streljanju z novim možnarjem

Nemško založništvo v Parizu

V Parizu naznanja založništvo »Mercure de l'Europe« serijo brošur v nemškem jeziku. Brošure bodo napisali: Lion Feuchtwanger, Arnold Zweig, Ludwig Bauer, Heinrich Mann in Rudolf Olden, vsi žrtve sedanjega nemškega režima.

Katastrofa ruskega veleletala

Padec iz višine 1000 m — 14 človeških žrtev

Največje rusko letalo, ogromni enokrovnik »K 7«, ki je bil opremljen s šestimi motorji, ki so razvijali skupno 500 k. s., je te dni v bližini Harkova tresčilo na zemljo iz višine 1000 m in se razbilo na kose.

To letalo, pravcati veleaeroplan, je bilo ponos ruskih kril in so ga dovršili v harkovski tehnični tvornici šele letos v polovici novembra. Tam so poleg domačih sil zaposleni tudi inozemski strokovnjaki.

Ko je bilo letalo dovršeno, so se z njim ponovno dvignile v zrak preizkusne komisije, ki so konstatirale, da je aeroplan v vsakem pogledu odlični. Toda poskusni poleti še niso bili zaključeni. Polet, ki se je končal s katastrofo, je bil prav za prav tudi še poizkusni polet, in sicer zadnji, kajti potem so hoteli izročiti veleletalo vodstvu ruske zračne brame. Te zadnje preizkušnje pa letalo ni prestalo več.

Najstarejši človek?

Am Ali, 125-letni Egipčan, zatrjuje, da je najstarejši človek na svetu, kar je lahko res, ni pa res, da bi bil toliko star, kajti po najnovejših izsledkih znanosti noben človek — niti Metuzalem! — ne živi več ko 110 let

Nemška propaganda

Angleški novinar Geoffrey Fraser, ki je bil na ukaz nemške vlade pet tednov v nemških ječah ter so ga izpustili šele na odločno intervencijo angleškega poslanca, je poslal uredništvu »Petit Parisien« pismo, v katerem odkriva doslej neznane metode nemške propagande.

Fraser je bil štiri leta zaposlen pri nemški agenciji »Transocean«, ki je izprva služila informacijskim svrham, pozneje pa se je docela podvržla Hitlerjevemu režimu. Fraser ni hotel služiti novim gospodarjem, zato se je poslovil od agencije, kakor se spodobi možu poštenja in značaja.

V pismu, ki ga je poslal »Petit Parisien«, našteva, da izdaja »Transocean« dane kakšnih dvanajst korespondenc, ki niso namenjene zgolj Nemčiji, ampak tudi inozemstvu, in sicer Franciji, Angliji in Španiji. Ta služba se vrši s pomočjo radiotelegrafije in jo oddajajo na kratkih valovih. Nemška poročevalska služba je namenjena v prvi vrsti za nemške manjšine v Evropi, nadalje za nemške ladje, ki so na potu čez Ocean. Španska verzija te službe se oddaja južnoameriški »Frensis«, nekaterim španskim listom in ameriškim latinskim republikam; francoska verzija je namenjena Braziliji in Belgijemsku Kongu, Egiptu, Balkanu in bližnjemu Vzhodu: Atenam, Ankari in Teheranu, dočim dobivajo angleško izdajo naročniki na Kitajsko in v južni Afriki, na Ceylonu v Simu, Indiji, na Japonskem in v Avstraliji. »Transocean« skuša vtihoapljati svoja tendenčna poročila tudi drugod.

Vsi nemški konzuli v inozemstvu stoji danes pod vplivom Hitlerjeve tiskovne propagande in skušajo izposlovati na odločilnih mestih celo to, da se odstranijo Nemcem neprijazni glavni uredniki ter nadomestijo z novinarji, ki so mentaliteti sedanjega režima bolj naklonjeni.

Amundsenova beležnica najdena

Iz Moskve prihaja poročilo, da so našli na Aleksejevem otoku beležnico z vremenskoizoliranimi opazkami in znanstvenimi zapiski. Beležke so v norveščini in strokovnjaki sklepajo po tem, da izvirajo od Amundsenove roke. Ena zadnjih beležk nosi datum 20. maja 1929.

Amundsen je, kakor znano, letel s francoskim letalcem Guilbaudom na pomoč ponesrečenemu Nobilu. Letalo je startalo v Tromsøju proti polarnim krajem. Iz njega se ni več vrnilo. Najdba beležnic je izredno pomembna, ker dokazuje, da je živel Amundsen še celo leto dni potem, ko je izgubil svetu izpred oči.

Smrt izumitelja zračnih zavor

V New Yorku je umrl v 80. letu Henry Herman Westinghouse, sloviti izumitelj zračnih zavor. Westinghouse se je rodil v New Yorku in je obiskoval tehniko v Cornelleu. L. 1883. je izumil zavoro ter je ustanovil družbo za izkoriščanje svojega izuma. Do svoje smrti je ostal predsednik te ustanove.

Šahovski dvoboj Flohr — Botvinnik

V torek, 28. t. m. se začne v Moskvi šahovski dvoboj med češkoslovaškim šahovskim prvakom Flohrom in prvakom Rusije Botvinnikom. Šahista bosta odigrala med seboj 12 partij, šest v Leningradu, šest pa v Moskvi.

Znižane cene „Jutrovim“ romanom

ZA MIKLAVŽA IN BOŽIČ

V nedeljskem oglasu smo pomotoma navedli običajne prodajne cene namestu znižanih cen. Vsem onim, ki nameravajo knjige naročiti, bo pač ta pomota najbolj pokazala, kako globoko smo znižali cene, in s tem omogočili obenem nabavo čtiva za zimo.

1. Jean de la Hire: Lucifer, fantastični roman v šestih delih. 1924. 273 str. Broš. Din 15.—
2. Maurice Leblanc: Tigrovi zobje. Iz francoščine prevel F. J.-o. 1924. 217 str. Broš. Din 15.—
3. Veridicus: Pater Kajetan. Roman po ustnih, pisanih in tiskanih virih. 1924. 187 str. Broš. Din 15.—
4. Aleksander Dumas: Zvestoba do groba. (La Dame de Monsoreau.) Roman. 1925. 419 str. Broš. Din 15.—
5. James Oliver Curwood: Onkraj pragozda. Roman. 1925. 129 str. Broš. Din 10.—
6. Gustave le Rouge: Misterija. Roman. 1925. 177 str. Broš. Din 15.—
7. Oskar Hubicki: Roman zadnjega cesarja Habsburžana. 1926. 320 str. Broš. Din 15.—
8. Jack London: Roman treh src. 1926. 433 str. Broš. Din 15.—
9. Oevre Richter Frich: Rdeča megla. Roman. 1926. 108 str. Broš. Din 15.—
10. Rene la Bruyere: Hektorjev meč. Roman. 1926. 80 str. Broš. Din 10.—
11. Zevacco: Papežinja Favsta. Roman. 1927. 194 str. Broš. Din 20.—
12. Z. O. Curwood: Lov za ženo. Roman. 1927. 194 str. Broš. Din 15.—
13. E. G. Seliger - Brat: Ugrabljeni milijoni. Roman ameriškega Jugoslovca. 1927. 291 str. Broš. Din 20.—
14. Phillips Oppenheim: Milijonar brez denarja. Roman. 1927. 92 str. Broš. Din 10.—
15. Zane Grey: Železna cesta. Roman. 1929. 219 str. Broš. Din 20.—
16. Stanley Weyman: Rdeča kokarda. Roman iz velike revolucije. 1928. 233 str. Broš. Din 20.—
17. Sinclair - Gluck: Zlati panter. Roman. 1928. Broš. Din 15.—
18. Michel Zevacco: V krempljih inkvizicije. Zgodovinski roman. 1929. 462 str. Broš. Din 30.—
19. Marcel Priollet: Seržant Diavolo. Roman. 1929. 344 str. Broš. Din 25.—
20. Emerson Hough: Možje. Roman. 1930. 210 str. Broš. Din 25.—
21. Donald Keynohoe: Gusar v oblakih. Letalski roman. 1930. 130 str. Broš. Din 20.—
22. Artur Bernede: Belfegor. Pustolovski roman. 1930. Broš. Din 20.—
23. Staroslav: Gostilne v stari Ljubljani. Broš. Din 10.—
24. Melik: Do Bitolja in Ohrida. Broš. Din 10.—
25. France Podlipnik: Jelarjevi čuvaji. Broš. Din 16.—
26. Burroughs: Tarzan, I. del. Din 20.—
27. Burroughs: Tarzan, II. del. Din 20.—

Vse ugodnosti o brezplačnih knjigah ostanejo v veljavi do 31. decembra. Hitite z naročili. Naročilnice izrežite iz nedeljskega „Jutra“ (19. nov.)

Repertoar

VARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

DRAMA.
Začetek ob 20.
Petek, 24. ob 15.: Hamlet. Dijaška predstava po znatno znižanih cenah od 5 do 14 Din.
Sobota, 25.: Tartuffe. R.
OPERA.
Začetek ob 20.
Petek, 24.: Zaprlo.
Sobota, 25.: Jim - Jill. Izven. Znatno znižane cene.

★
Akademiki in dijaki, popoldne vsi v dramo k »Hamletu«, ki ga uprizori gledališče po znatno znižanih cenah od 5 do 14 Din. Pridite v skupinah! Sole iz okolice, rezervirajte pravčasno vstopnice! Začetek ob 15. konec ob 18.

Klasična komedija francoskega veleuma Moliere »Tartuffe« se ponavlja v soboto. Duhovita snov, ki obravnava starega licemera, katerega igra g. Kralj, je navdušila občinstvo. Lahkota francoske veselice priha ja do popolnega izraza v režiji dr. B. Gavelle. Vstopnice je poleg abonmaja za ostalo občinstvo dovolj na razpolago.

Na narodni praznik bo ob 15. premiera prve mladinske igre »Robinson ne sme umreti«, na kar že danes opozarjamo.

Ameriška opereta »Jim - Jill« se uprizori v soboto; sedišči od 5 do 20 Din. Opereta je zabavna, polna lepih učinkovitih plesnih točk, glasba izredno melodiozna.

V nedeljo bo v operi ob 15. opereta »Havajska rožica«, zvečer ob 20. pa Verdijeva opera »Traviata«. Znižane cene.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Mestni dom.
Začetek ob 20.15.
Sobota, 25.: Dover - Calais. Premiera. Stoti nastop odč. Baranove.
Nedelja, 26.: Dover - Calais.

★
Sentjakobsko gledališče v soboto in nedeljo. V soboto in nedeljo gre preko Sentjakobskega odra izvrstna veseliga »Dover-Calais«, ki je imela velik uspeh povsod, kjer so jo dosedaj igrali. Besedna in situacijska komika je izredna. Dejanje se odigrava na krovu parne jachte milijonarja Sandercrofta. Vabimo cenjeno občinstvo, da si ogleda to zabavno igro. Vstopnice se dobe od 10. do 12. in od 15. do 17. pri dnevni blaginji v Mestnem domu.

Mariborsko gledališče

Začetek ob 20.
Petek, 24.: Zaprlo.
Sobota, 25.: Deseti brat. Premiera.

★
»Deseti brat« na mariborskem odru. Za skoro 70 let živi Jurčičev »Deseti brat« med nami, a še vedno stopa na odru pred nami v novi luči. Ljubljanski režiser Ferdo Delak je priredil »Desetega brata« kot odrski roman v štirinajstih slikah. Premiera bo v soboto. Ta predstava bo še posebno zanimiva, ker jo inecenira Delak na svoj način ter se bo 14 slik, ki jih vežejo diapozitivi, zvrstilo a filmsko bitrostjo.

Radio

Sobota, 25. novembra.

LJUBLJANA 12.15: Plošče. — 12.45: Poročila. — 13: Čas, plošče. — 18: Reprodiciran vokalni in instrumentalni koncert. — 18.30: Zabavno predavanje. — 19: Ljudski nauk o dobrem in zlu. — 19.30: Znanstvenopolitični pregled. — 20: Koncert radio - orkestra, vmeš instrumentalni solistični vložki (čelo, klarinet). — 21: Dvojboj na harmoniki, gg. Magister in Bricelj. — 21.30: Čas, poročila. — 21.50: Koncert radio - orkestra in radio jazz.

BEOGRAD 17: Operne arije. — 20: Zborovski koncert. — 20.50: Humor. — 21.20: Komorna glasba. — 21.50: Narodna pesmi z orkestrom. — 22.40: Godba za ples. — ZAGREB 12.30: Plošče. — 17: Lahka glasba. — 20.15: Dve enodejanki. — 21.15: Lahka glasba. — 21.45: Godba za ples. — PRAGA 20.25: Plesna glasba. — 21: Prenos iz Brna. — 22.15: Orkestralni koncert iz Bratislave. — BRNO 19.10: Koncert solistov. — 21: Karbaratni program. — 22.15: Prenos iz Prage. — VARŠAVA 20: Koncert orkestra in solistov. — 21.20: Poljske klavirske skladbe. — 22.05: Zabaven program. — DUNAJ 11.30: Orkester. — 15.45: Mandoline. — 17: Zborovski koncert. — 18.20: Orkester. — 20.05: Operetni večer. — 23.35: Plošče. — BERLIN 20.05: Mešan program. — KÖNIGSBERG 20.10: Orkestralni koncert. — Zabaven program. — MÜHLACKER 20.10: Variete. — 21.10: Lahka godba orkestra. — 23: Nočni koncert.

Zoper utrujenje
oči
pri umetni
luči:

SSIEZ

URO - PUNKTAL

stekla za oči

Močno ultra-rdeče šarenje ublaži na mero, ki je v naravni dnevni luči.

Dobliva se pri optičnih-strokovnjakih

CARL ZEISS JENA
Poljanskovalno tiskovnica
»Uro« brezplačno pri Carl Zeiss, Jena.

Iz življenja na deželi

BERICEVO OB SAVL V nedeljo 19. t. m. je gledališki odsek Društva kmečkih fantov in deklet z uprizoritvijo igre »Razbojnik Guzaj« otvoril gledališko sezono v Kmetiskem domu. Igra je prav dobro uspela i nje občinstvu, ki je zasedlo dvorano do zadnjega kotička, nudila mnogo zabave. Vsi igralci in igralki so pokazali, da so sposobni, tako da so že s to prvo predstavo podali jamstvo, da so zmožni širiti prosvetno delo v korist in zadovoljstvo občinstva. Scenarija, zlasti v zadnjih treh dejanjih, je bila lepa, za kar gre priznanje režiserju. Na splošno željo občinstva se bo igra ponovila v nedeljo 26. t. m. zvečer, tako da jo bodo vsi, ki je zdaj niso mogli gledati, lahko videli ter s tem pokazali, da znajo ceniti družstvo, ki deluje na narodnem in prosvetnem poprišču. Led je prebit, le krepko naprej in uspeh ne bo izostal!

Dražbeni razglas

Dražba lova bivše občine Sv. Gregor se bo vršila dne 5. decembra 1933 ob pol 10. uri pri sreskem načelnstvu v Kočevju.

Interesenti vabljeni!

Županstvo občine Velike Lašče,
dne 22. novembra 1933.

12129

Hočev, s. r.

Tragični rezultati

čestega pudranja

Ženam ni več potrebno stalno pudranje, da bi bolj lepo izgledala ali da bi na ta način maskirale mastno kožo, ki se svetlika in ki je polna nedostatkov. Malokatera žena pa razume, da povzročuje stalno pudranje po gotovi dobi razširjenje znojnic, nezmerno črne pike in druge znake nezdrave kože. Novo odkritje odpravlja potrebo stalnega pudranja. Zmes čiste smetanove pene in pudra Tokalon po znanstveni metodi je izvedla preobrat na področju riževnega pudra. Zadržane, če se napudrate samo jutraj in puder ostane ves dan kljub vetru ali dežju in celo v najbolj razgreti plesni dvorani ni videti nosu, ki bi se svetlikal. Pena smetan v pudru Tokalon varuje kožo ter prepreči vsa obolenja in izrastke. Puder Tokalon ne suši kože ter ne zamaši znojnic. Uporaba tega pudra daje ono fino, privlačno mladostno lepoto, kateri se moški toliko divijo in lepi zunanjosti primerni so tudi divni občutki.

Brez posebnega obvestila

V neizmerni žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom žalostno vest, da je naša nad vse ljubljena soproga, zlata mamica, sestra, teta, snaha, gospa

ANICA BINDER roj. GRAJŽAR

soproga vazduhoplovnega narednika-vodnika

v starosti 38 let dne 21. t. m. po dolgem in mučnem trpljenju, previdena s tolažili sv. vere mirno v Gospodu zaspala.

Truplo pokojnice se prepelje iz Zagreba v Ljubljano. Pogreb bo v petek, dne 24. novembra 1933, ob 3. uri popoldne iz kapele pri Sv. Križu na ondoto pokopališče.

Maša zadušnica se bo brala v cerkvi sv. Petra v soboto ob 7. zjutraj.

Zagreb—Ljubljana, dne 24. novembra 1933.

Globoko žalujoči soprogi FRANJO, NUŠA IN RADO, otroka ter ostalo sorodstvo.

12132

MORSKE RIBE

direktnega uvoza, zanesljivo sveže, prodaja v veliki izbiri po nizkih cenah vsak četrtek in petek

VELEMESARIJA SLAMIČ

Na iste dneve postreže moja restavracija velenjenim gostom z najokusnejše pripravljenimi morskimi in sladkovodnimi ribami. Telefon: mesarija štev. 29-73, restavracija štev. 29-72.

Največjo izbiro

damskih plaščev

v cenah od 195 do 880 Din, otroške od 120 Din naprej nudi

F. I. GORIČAR, Ljubljana, Sv. Petra c. 29

Na zalogi tudi fini plašči za močnejše dame! Oglejte si brezobvezno!

ZAHVALA

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancom, ki so našega nepozabnega pokojnika, gospoda

Ljudevita Mlakarja

profesorja državne učiteljske šole

v tako lepem številu počastili na poti k večnemu počitku, izrekamo najtoplejše zahvalo.

Posebej se še zahvaljujemo preč. duhovščini, ravnateljstvu, učiteljskemu zboru in dijaštvu učiteljske šole, učencem in učenkam vadičnice ter pokojnikovim bivšim gojencem, dalje gg. predstavnikom prosvetne uprave, pokojnikovim stanovskim tovarišem, zastopnikom Jugoslovenskega profsorskega društva, predstavnikom raznih kulturnih in nacionalnih organizacij, pevskemu zboru pod vodstvom g. Zorka Prelovca za krasno žalno petje ter direktorju g. N. Maroltu in g. maturantu za tolažilna govora ob grobu našega predragga pokojnika.

Najlepša hvala vsem dobrim darovalcem krasnih vencev in cvetja ter vsem, ki so na kakršenkoli način sočustvovali z nami.

Iskrena hvala vsem!

Sv. maša zadušnica bo v soboto, dne 25. t. m., ob 8. uri zjutraj v cerkvi Presv. Srca Jezusovega.

V Ljubljani, dne 23. novembra 1933.

12136

Vdova GABRIJELA s hčerkama in ostalo sorodstvo.

Brez posebnega obvestila.

Mestni pogrebni zavod v Mariboru.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancom naznanjamo tužno vest, da je naš iskreno ljubljani, nepozabni soprogi, oziroma dobri oče itd., gospod

Luka Brolih

profesor realne gimnazije v Mariboru

danes, v četrtek, dne 23. novembra 1933, ob 5. uri zjutraj po kratki in mučni bolezni, v 67. letu svoje dobe mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb blagopokojnika se bo vršil v soboto, dne 25. novembra, ob 1/2 15. uri iz mrtvašnice mestnega pokopališča v Pobrežju.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v ponedeljek, dne 27. novembra, ob 7. uri v župni cerkvi sv. Magdalene.

Maribor, dne 23. novembra 1933.

12135

DRAGICA, soproga;

DR. MIRKO BROLIH in VITKO BROLIH, sinova, ter vsi ostali sorodniki.

